

15 rokov (1994 - 2009)

Pf 2010

Prijemné prežitie
vianočných sviatkov
a šťastný nový rok

Jaroslav Baška
minister obrany Slovenskej republiky

JB

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 12/2009
Redakčná uzávierka 26. novembra 2009
Do výroby zadané 10. decembra 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lydia ŠEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane fotografia zo záverečnej
prípravy vojenských policajtov
pred odchodom do operácie ISAF.
Foto Jozef ŽIAK.

Nevyžiadany obrazový materiál
a rukopisy nevraciamy.

© Ministerstvo obrany SR
Evidenčné číslo: 412/08

Z obsahu

Jesenná spolupráca

str. 4 - 7

Pred operáciou ISAF

str. 12 - 13

Vianoce 2009

str. 16 - 23

Špeciálne operácie (2)

str. 36 - 37

Editoriál

Pred necelými dvoma rokmi na summite NATO v Bukurešti minister obrany Jaroslav Baška vyhlásil, že operácia ISAF sa stane pre Slovensko najdôležitejšou zahraničnou misiou a že počet príslušníkov OS SR sa v Afganistane zdvojnásobí. Stalo sa 17. novembra predse-

da vlády SR Robert Fico na stretnutí s britským premiérom Gordonom Brownom v Londýne povedal, že počet vojakov v ISAF Slovenská republika v tejto pre Alianciu najdôležitejšej operácii opätovne výrazne zvýši. Áno, téma Afganistan bola ťažiskovou aj na nedávnom neformálnom stretnutí ministrov obrany členských krajín NATO v Bratislave. Vráťane úpravy národných obmedzení a mandátov pre vojakov, s čím treba počítať aj u nás. No a iste ste postrehli, že výrazné zvýšenie vojakov v ISAF avizoval aj americký prezident Barack Obama. Ani on, ani nikto pritom netvrdí, že to bude ľahké. Naopak. No ako v Bratislave povedal generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen je, aj z politického, aj z finančného hľadiska potrebné investovať do bezpečnosti a spôsobilosti Afganistanu teraz, aby to Aliancia nemusela robiť neskôr – a vo väčšom meradle. Tak, aby Afganci boli schopní prevziať zodpovednosť za svoju vlastnú krajinu a operácia ISAF sa mohla skončiť.

ISAF-u sa dotýka aj značná časť článkov v predvianočnej Obrane. S vojakmi odlietajúcimi do Afganistanu sa prišiel do Vlkanej rozlúčiť minister obrany Jaroslav Baška (strana 9). S ich výcvikom sa na Lešti zoznámil minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák (strana 12–13). Aj z reportu o školení veliacich poddůstojníkov Ozbrojených síl SR sa dozvedáme, že medzi hosťami bol americký štábný nadrotmajster Michael Hall, veliaci poddůstojník operácie ISAF, ako aj naši poddůstojníci, ktorí sa tam chystajú (str. 10). Spolu s nimi poletia do Afganistanu, ako aj do ďalších operácií medzinárodného krízového manažmentu, aj stovky vlastnoručne maľovaných vianočných pozdravov od slovenských detí. Pred dvoma rokmi sa takejto pozornosti od školákov mohli tešiť trebárs Briti, Kanadania či Američania. Po stenách spoločných priestorov mali prispôbené na nástenkách alebo len tak lepiacou páskou poprilepované desiatky pozdravov a želaní od detí, ktoré nikdy nevideli – a možno ani nevidia. Ide však o ten pocit. O prepojenie detí a vojakov. Prepojenie srdcom. Talentom detí a vnímavosťou vojakov. To nie je maličkosť – to je sila. Vlni prvý raz Komunikačný odbor ministerstva obrany ponúkol slovenským školákom možnosť nakresliť slovenským mierotvorcom vianočné pozdravy. Výsledok bol skvelý. Vráťane viacerých stretnutí vojakov s deťmi po ich návrate. Minister obrany Jaroslav Baška vojakom odchádzajúcim do ISAF odovzdal pozdravy osobne pred odletom, ďalšie priviezol počas návštevy operácií.

Vianoce! Nuž – pri tom frmole, čo bol v rámci rezortu tento rok, nie málo ľudí bude mať pomaly problém spomaliť tempo, aby si ich mohli vychutnať v pokoji a s úsmevom. A s nimi, teda s nami, aj naši najbližší, rodina a priatelia.

Šťastné a veselé Vianoce, veľa zdravia a úspešný nový rok.

JB

Jesenná spolupráca 2009

Za zákrutou cesty zahalenou hustou hmlou počut hukot približujúcej sa kolóny. Ako prvé sa z chuchvalcov hmly vynára bojové vozidlo pechoty, za ním mercedes vojenskej polície nasledovaný Aktismi národného podporného prvkú, ďalším policajným mercedesom, odminovacím Tatrapanom a samohybným výbušným odminovačom ženijnej roty. Záver kolóny tvorí zdravotnícke vozidlo a druhé bojové vozidlo pechoty. Vozidlá idú rýchlosťou asi 40 km/h s rozstupmi 25 až 50 metrov. Dostávajú sa na otvorený priestor, keď sú z pravej strany napadnuté...

Veliteľ družstva ochrany hlási prepad veliteľovi konvoja. Kolóna sa zastavuje. Obe bojové vozidlá pechoty sa usilujú palbou svojich zbraní zlikvidovať nepriateľa. Po krátkom čase sa im to podarí.

PREPAD KONVOJA

Po zničení nepriateľa zaujala skupina ochrany na povel veliteľa zhromaždisko. Vozidlá využívajú ochranu

a prírodné maskovanie lesného porastu, utvárajú kruhovú obranu. Veliteľ konvoja vyhodnotil situáciu i straty z prepadu. Keďže hlavnou úlohou je odminovanie blízkeho minového poľa, rozhodol sa po odsunutí raneých a zabezpečení ochrany pokračovať v plnení úlohy.

Do priestoru odminovania sa presúva veliteľ konvoja s odminovacím družstvom. Po príchode do priestoru minového poľa organizuje priame zaistenie, rozdelí perimetre pre bojové vozidlo pechoty a Tatrapan, zabezpečuje krytie zdravotníckeho vozidla a vydáva pokyn na vytvorenie priechodu v minovom poli. Samohybný výbušný odminovač uvádza strely do bojovej polohy. O chvíľu začína viesť palbu do určeného priestoru. Po vytvorení priechodu sa vyznačuje vstup a hranice priechodu pomocou vytyčovacieho zariadenia. Vozidlá v určenom poradí prekonávajú priechod v minovom poli a zaujímajú kruhovú obranu. Čakajú na príchod družstva ochrany. Keď spomínané družstvo prekoná minové pole, pokračuje bez zastavenia v ose presunu a veliteľ konvoja s odminovacím družstvom sa zaraďuje na svoje

miesto v zostave. Celý konvoj pokračuje v plnení úlohy prieskumu alternatívnej zásobovacej cesty.

POD VIHORLATOM I V SLANSKÝCH VRCHOCH

Takto vyzerala jedna epizóda taktického cvičenia deklarovaných jednotiek slovenských ozbrojených síl do bojovej skupiny Európskej únie (BG – EU) pod velením Poľska, Jesenná spolupráca 2009 (Autumn Cooperation 2009). Uskutočnilo sa začiatkom novembra vo Vojenskom výcvikovom priestore Valaškovce v pohorí Vihorlat na východe Slovenska a na posádkovom cvičisku Veľké Ozorovce (oblasť Slanských vrchov). V zostave spomínanej bojovej skupiny, ktorá by mala byť v pohotovosti na plnenie úloh v krízových oblastiach v trvaní šiestich mesiacov od prvého januára 2010, sú aj príslušníci ozbrojených síl Nemecka, Lotyšska a Litvy.

Cvičenie, ktorého témou sú deklarované jednotky OS SR v zostave bojovej skupiny EÚ v operácii na podporu mieru mimo územia Slovenska, riadi plukovník gšt. Jaroslav Košuda a zúčastňuje sa na ňom a jeho

zabezpečení takmer 580 príslušníkov ozbrojených síl a niekoľko desiatok kusov vojenskej techniky. Medzi cvičiace jednotky 4. novembra zavítala delegácia pod vedením vedúceho Služobného úradu MO SR Ing. Miroslava Sima a zástupcu náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Petra Gajdoša. Bol v nej aj náčelník štábu pre operácie GŠ OS SR generálmajor Ján Salaganič, veliteľ pozemných síl generálmajor Jaroslav Vývlek, veliteľ síl výcviku a podpory generálmajor Miroslav Kováč, veliteľ vzdušných síl generálmajor Juraj Baránek, zástupca riaditeľa Vojenskej polície plukovník Vladimír Jurkas a ďalší hostia.

Podľa veliteľa prešovskej mechanizovanej brigády brigádneho generála Ondreja Novosada cvičenie má okrem iného preveriť schopnosť veliteľov zabezpečiť nepretržité velenie, riadenie a udržanie spojenia počas dlhodobého nasadenia v operácii, ako aj ich schopnosť pôsobiť v medzinárodnom prostredí, spracovávať bojové dokumenty a komunikovať v anglickom jazyku pri styku s nadriadenými a spojeneckými jednotkami, ako aj preukázať po-

trebné spôsobilosti na zvládnutie požiadaviek certifikácie v súlade s metodikou hodnotenia bojovej pripravenosti NATO CREVAL (Combat Readiness Evaluation).

POLICAJNÉ SKÚSENOSTI Z AFGANISTANU

Pod Vihorlatom plnila úlohy michalovská ženijná rota prešovskej mechanizovanej brigády pod velením kapitána Jozefa Kasla. Pozostávala zo ženijnoprieskumného družstva rotného Róberta Macka, ženijnej mostnej čaty poručíka Jána Nadžadyho, ženijnej čaty ničenia objektov poručíka Branislava Žideka, ženijnej odminovacej čaty poručíka Jána Štubera, ženijnej prepravnej čaty poručíka Róberta Rebesana a ženijnej strojnej čaty poručíka Jána Baka.

„Som rád, že aj v nepriaznivom, počasí v ťažkom horskom teréne výcvikového priestoru a v časovej tiesni splnila rota všetky úlohy. Cením si aktívny prístup k ich plneniu najmä zo strany veliaceho poddôstojníka ženijnej odminovacej čaty rotmajstra Erika Torkoša a veliaceho poddôstojníka ženijnej strojnej čaty rotmajstra Mareka Šutku. Vo veľmi dobrom svetle sa ukázali aj chemici pozorovatelia desiatnik Maroš Kirila a vojak Ján Vahovič,“ so spokojnosťou v hlase konštatuje veliteľ ženijnej roty.

Skupinu vojenskej polície pod vedením veliteľa poručíka Ela Hubača tvoria príslušníci topoľčianskeho útvaru. Majú za sebou pomerne čerstvú skúsenosť z pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane (vrátili sa v júni tohto roka), kde úspešne plnili úlohy pri ochrane najväčšej koalície základne v Kandaháre. V septembri reprezentovali Slovensko na medzinárodnom cvičení mnohonárodného práporu Vojenskej polície NATO (MNMPBAT) Čierny medveď 09 vo výcvikovom priestore Březina neďaleko Vyškova na Morave. V priebehu cvičenia si precvičili spoluprácu s vojenskými policajtmi z Poľska, Českej republiky a Chorvátska, ktorá sa im zide aj v prípade nasadenia v rámci bojovej skupiny Európskej únie. Napríklad aj v oblasti ochrany a sprevádzania konvojov. V Čechách získali prvé cenné skúsenosti aj zo súčinnosti so vzdušnými silami.

PEČENIE CHLEBA I STAROSTLIVOSŤ O MŕTVÝCH

Po presune do posádkového cvičiska Veľké Ozorovce sa hostia oboznámili s činnosťou základne NSE (národného podporného prvkú), ktorá zabezpečuje činnosť vyčlenených slovenských síl v bojovej skupine EÚ pod poľským velením. Veliteľ národného prvkú pre administratívu a logistickú podporu major Václav Nezmeškal pripomenul, že jeho príslušníci zabezpečujú všestrannú logistickú podporu cvičiacich jednotiek (oba výcvikové priestory sú od seba vzdialené vyše 70 kilometrov). Materiál prepravujú nákladnými vozidlami a vyskúšali si aj vzdušný transport pomocou vrtulníka Mi-17 z prešovského vrtulníkového krídla. Major Nezmeškal si pochvaloval v priebehu cvičenia najmä činnosť veliteľa roty kapitána Jozefa Hoja.

HODNOTENIE CREVAL

Predsedom komisie veliteľa pozemných síl pre preverenie spôsobilosti deklarovaných jednotiek do bojovej skupiny Európskej únie pod poľských velením je zástupca veliteľa pozemných síl brigádny generál Pavel Macko. Do spomínanej bojovej skupiny, ktorá bude v pohotovosti na nasadenie od 1. januára do 30. júna 2010 a bude pozostávať z vyčlenených jednotiek Poľska, Nemecka, Lotyšska, Litvy a Slovenska, naše ozbrojené sily deklarujú vyčlenené jednotky, ktoré boli preverované.

„Podľa metodiky EÚ môže takáto previerka trvať maximálne 72 hodín. V priebehu cvičenia Jesenná spolupráca 2009 sme preverili všetky oblasti. Počínajúc personálnym zabezpečením a materiálnym vybavením až po bojové spôsobilosti a schopnosti ochrany proti zbraňam hromadného ničenia. Takto bolo nakoniec koncipované aj celé cvičenie, aby dokonale preverilo všetky spomínané oblasti. Samotný CREVAL je postavený na preverovanie bojových spôsobilostí najmä mechanizovaných a pechotných jednotiek. Slovensko však deklaruje pre bojovú skupinu pod poľským velením špecifické súčasti. Tejto skutočnosti sme museli prispôbiť aj metodiku. Lenže nešlo o jej zúženie, ale naopak, rozšírenie. Okrem vševojaskových napríklad aj o ženijné spôsobilosti (zriaďovanie priechodov v minových poliach, vytváranie minových polí, zriaďovanie dočasných premostení...). A to isté platilo aj v prípade špecifických činností jednotiek logistickej podpory a vojenskej polície. Teda napríklad na rozdiel od Česko – Slovenskej bojovej skupiny, kde bol náš príspevok hodnotený primárne z bojovej činnosti. Špecifické je aj to, že všetky naše jednotky budú po zasadení do bojovej skupiny podriadené priamo veliteľstvu síl (sú jeho operačným nástrojom). Preto budú operovať prakticky v celom priestore vedenia operácie. Zrejme nebudú pôsobiť spoločne, ale autonómne. To so sebou prináša veľkú výzvu, aby sa čo najlepšie integrovali do medzinárodného prostredia. V rámci cvičenia sme práve preto preverovali aj takéto spôsobilosti, rovnako ako súčinnosť s vrtulníkovou jednotkou (tá bola preverovaná systémom hodnotenia vzd. síl TACEVAL).

S plnou zodpovednosťou môžem vyhlásiť, že jednotky preukázali schopnosť plniť všetky úlohy pre bojové skupiny EÚ. Medzi ne okrem iného patrí schopnosť poskytovať podporu pri rekonštrukcii a obnove, evakuácia civilného obyvateľstva a občanov EÚ z ohrozených oblastí či separácia znepriatelených strán. Chcel by som sa zastaviť pri podpore humanitárnych operácií. Musíme byť schopní poskytnúť v prípade potreby takúto pomoc pre civilné obyvateľstvo. Napríklad v Afganistane počas bojovej operácie boli z nej stiahnuté vrtulníky a presmerované na záchranu topiacich sa obyvateľov po prudkých dažďoch v horách. Všetky jednotky sú pripravené a spôsobilé, splnili všetky požiadavky. Samozrejme, vyskytli sa aj niektoré drobné nedostatky, ktoré bude potrebné do konca roka odstrániť. Išlo o určité drobnosti v taktickej činnosti. Okrem toho treba vyriešiť napríklad v NSE nedostatok adekvátnych spojovacích prostriedkov. Je to dôležité aj preto, že práve táto jednotka bude mať najväčšiu hĺbku svojej operačnej zostavy. Skúsenosti z posledných operácií v Iraku a Afganistane ukazujú, že práve logistické jednotky a ich konvoje sú najčastejšie prepadávané (na bojové jednotky si nepriatelia väčšinou netrúfajú). Bez zodpovedajúceho spojenia by bolo priveľkým bezpečnostným rizikom túto logistickú jednotku vyslať (nevedela by si včas privolať pomoc, alebo bojovú podporu). Na druhej strane treba spomínanú jednotku pochváliť, že je precvičená aj v manévrových činnostiach (musela preukázať schopnosť odpútať sa od protivníka, odraziť ho, preskúpiť svoje sily a pokračovať ďalej v činnosti),“ s uspokojením konštatuje brigádny generál Pavel Macko.

Súčasťou základne je aj hygienické družstvo. Jeho veliteľ rotný Ján Černý konštatuje, že sa im darí zabezpečovať kompletný hygienický servis. „Disponujeme dvoma kontajnermi na sprchovanie. V priebehu jednej hodiny osprchujeme 50 ľudí,“ hovorí veliteľ družstva. O niečo ďalej je rozložené družstvo pre pohrebné záležitosti. O vojaka v medzinárodných operáciách a misiách sa treba postarať aj po jeho smrti, tak ako je to už dlhší čas bežné v armádach NATO. V tomto smere sa darí slovenským ozbrojeným silám postupne zlepšovať vybavenie i pripravenosť personálu. „V súčasnosti máme tri kusy kontajnerov a stan. Jeden kontajner je na spracovanie ostatkov, ďalší na ich uskladnenie a zabezpečenie proti rozkladu. Stan slúži na príjem. V priebehu cvičenia sme si vyskúšali aj nakladanie tiel do plastových vriec a do vozidla,“ približuje činnosť družstva jeho veliteľ rotný Michal Gábik. Neskôr dodáva, že zažil už aj stáž na patológii, aby sa lepšie zoznámil s prostredím. Bol to podľa neho dosť zvláštny pocit. Priznáva však, že najmä po psychickej stránke musí byť ešte viac pripravený. Veď v bojovej situácii môže prísť do styku s telami svojich kolegov znetvorených výbuchmi, spálenými, roztrhanými...

Príslušníci družstva opráv pásovej techniky pod vedením čatára Mojмира Busa majú k dispozícii vo vyhrievanom nafukovacom stane v porovnaní s minulosťou oveľa lepšie podmienky na svoju činnosť. „Sme pri práci chránení pred nepriazňou počasia. Sme schopní robiť všetky bežné opravy, vrátane výmeny skupín a podskupín do 96 normohodín. Predstavuje to napríklad výmenu kolesa, vahadla, torznej tyče či vstrekovacieho čerpadla,“ poznamenáva čatár Bus.

NSE má k dispozícii napríklad aj poľnú mechanizovanú pekárňu, ktorá je schopná prvý chlieb vyrobiť skrátenou technológiou pomocou zákysu už za šesť hodín. Jej hodinová kapacita je 375 až 425 bočnikov 800-gramového chleba. Kuchynský kontajner zasa spoločne s prípravňou, výdajňou a jedálňou tvorí jednej technologický celok, ktorý umožňuje v poľných podmienkach výrobu až 200 kusov jedál. Súčasťou NSE sú aj cis-

terny na prepravu pohonných hmôt i pitnej vody. Súčasťou základne je aj ošetrovňa ROLE -1. Šéfuje jej nadporučíkka MUDr. Dáša Marecová, ktorá pôsobí v ozbrojených silách už štvrtý rok. „Ošetrovňa pozostáva z obväziska a družstva zberu ranených. Sme dvaja lekári, zdravotníci a vodiči. V rámci cvičenia sme si precvičili činnosť, ktorá by nás mohla reálne čakať. Okrem toho sme zabezpečovali aj bežnú zdravotnú starostlivosť. V týchto nepriaznivých klimatických podmienkach, keď často pršalo, boli hmla a celý terén bol rozmочený, sa vyskytli aj vyvrtnutia členku a ďalšie bežné úrazy,“ približuje doktorka Marecová prácu ošetrovne.

POĽNÁ OMŠA

V priebehu celého vyvedenia i cvičenia bol na základni NSE vo Veľkých Ozorovciach spoločne s vojakmi aj dekan trenčianskeho veliteľstva Síl výcviku a podpory podplukovník Stanislav Lipka. Spoločne s nimi prežil aj Sviatok všetkých svätých a Pamiatku zosnulých. „V poľných podmienkach sme mali bohoslužby. S vojakmi som sa rozprával o ich odlúčení od rodín a blízkych. Tí, ktorí majú už skúsenosti zo zahraničných misií či operácií, sa delili o svoje skúsenosti s tými, čo to ešte nezažili. Myslím, že sa podarilo vytvoriť počas tých vyše dvoch týždňov vyvedenia celkom dobrý, stmelený kolektív,“ konštatuje vojenský duchovný, ktorý má skúsenosti z pôsobenia v zahraničných operáciách a misiách na Balkáne, Cypre i v horúcej africkej Eritrei.

„Súčasná certifikačná cvičenie je vlastne vyvrcholením dlhodobejšej prípravy deklarovaných jednotiek. S uspokojením môžem konštatovať, že jednotky sú dobre vycvičené a pripravené na plnenie predurčených úloh v rámci bojovej skupiny Európskej únie pod poľským velením. Verím, že to potvrdí aj hodnotenie komisie veliteľa pozemných síl pod vedením brigádneho generála Pavla Macka podľa metodiky NATO CREVAL,“ zdôrazňuje generálporučík Peter Gajdoš.

Príspevok slovenských ozbrojených síl do bojovej skupiny EÚ pod velením Poľska tvorí predovšetkým ženijná rota prešovskej mechanizovanej brigády, skupina vojenskej polície, jednotka NSE (s ošetrovňou ROLE-1), ako aj vrtuľníková jednotka Mi-17.

Jozef ŽIAK

Foto Peter DOVINA

Hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Richard Fabricius:

Dôveru a rešpekt si treba zaslúžiť

• **Pán štábný nadrotmajster, v novembri ste sa zúčastnili na odbornom zhromaždení, ktoré zorganizoval váš rezortný partner v Maďarsku. Čomu bolo venované a ako vlastne funguje komunikácia medzi hlavnými poddôstojníkmi ozbrojených síl v rámci krajín NATO?**

Odborné zhromaždenie môjho maďarského kolegu bolo venované poddôstojníckym zborom ozbrojených síl štátov susediacich s Maďarskom. Jednotlivé vystúpenia smerovali k rozvoju, budovaniu poddôstojníckych podporných štruktúr, výcviku a prípravy mužstva a poddôstojníkov – a, samozrejme, k aktuálnym problémom a výzvam. Ja som sa sústredil na prezentáciu

práce našich poddôstojníkov smerom na hodnotenie profesionálneho rastu vojakov a pripravovanému štandardizovanému preverovaniu základných bojových zručností vojaka. Formálna časť komunikácie medzi hlavnými poddôstojníkmi ozbrojených síl v rámci NATO je zastrešovaná veliacim poddôstojníkom veliteľstva NATO pre operácie štábnym nadrotmajstrom pozemných síl USA Michaelom M. Balchom a veliacim poddôstojníkom veliteľstva NATO pre transformáciu štábnym nadrotmajstrom Armády Českej republiky Ludkom Kolesom organizovaním odborných zhromaždení dva razy v kalendárnom roku. Tá neformálna spolupráca nemá žiadne hranice. Je otázkou aktívneho prístupu

nás samotných, či už pozvaniami na odborné zhromaždenia svojich kolegov, výmennými výcvikovými aktivitami, alebo účasťou v poddôstojníckych kurzoch našich zahraničných kolegov. Ja vidím veľký prínos takejto spolupráce vo vzájomnej výmene skúseností pri riešení príbuzných problémov, s ktorými zápasíme. Vysoko hodnotím spoluprácu s našim „tradičným“ partnerom – poddôstojníkmi Armády Českej republiky.

• **Má, alebo kedy bude mať slovenský poddôstojník v očiach dôstojníkov aj mužstva v hierarchii vojenských štruktúr miesto, ktoré by mu malo patriť, ak ho porovnávame so staršími členmi Aliancie?**

Nič, čo za to skutočne stojí, nie je zadarmo. Treba si to zaslúžiť a tvrdo na tom pracovať. Dôvera a rešpekt sú veľmi silné „komodity“. Poddôstojnícky zbor našich ozbrojených síl je mladý a nie je možné porovnávať ho s poddôstojníckymi zbormi krajín NATO, ktoré ich budovali viac ako sto rokov. My poddôstojníci si musíme dôveru a rešpekt, či už v očiach dôstojníkov, ale aj u našich vojakov zaslúžiť príkladným plnením úloh, profesionalitou, individuálnym prístupom, a predovšetkým ten vojak (vojačka) „musí cítiť“, že ten poddôstojník je tu pre nich. Všetko je o prístupe. A niekedy ani to nestačí. Niekedy treba zmenu myslenia. Obzvlášť, keď komplexne meníte štruktúru takej zložitej organizácie, akými ozbrojené sily sú. Pre mňa je podstatné, že máme vo svojich radoch veliacich poddôstojníkov, ktorí majú chuť a vôľu ťahať poddôstojnícky zbor dopredu. Máme v našich radoch kvalitných profesionálov. Spýtajte sa veliteľa 22. mechanizovaného práporu Pozemných síl OS SR, či si neváži svojho veliaceho poddôstojníka, ako si tento štábný nadrotmajster plní svoje povinnosti. Spýtajte sa veliteľa Vzdušných, alebo Pozemných síl OS SR, či rešpektuje a dôveruje svojmu veliacemu poddôstojníkovi. Spýtajte sa vojakov a poddôstojníkov poddôstojníckej akadémie, či „tam pre nich veliaci poddôstojník bol“, alebo nie... Ja som pre-

svedčený, že majú aj rešpekt, aj dôveru. A nie sú jedinými v našich poddôstojníckych radoch.

• **Aká je situácia v doplňovaní poddôstojníckeho zboru? Nie je napríklad problém s výberom a vysielaním poddôstojníkov do operácií medzinárodného krízového manažmentu?**

Nie. Nemáme problémy s výberom poddôstojníkov do operácií medzinárodného krízového manažmentu (MKM) – práve naopak. Vysielanie do operácií MKM je výzvou pre každého vojenského profesionála, lebo tu sám seba komplexne preverí po všetkých stránkach pri plnení operačnej úlohy a získa množstvo skúseností.

Záujem o službu „v misiách“ medzi príslušníkmi mužstva a poddôstojníkmi vždy bol, je a bude. Treba, samozrejme, rozlišovať jednotlivé operácie, do ktorých Ozbrojené sily Slovenskej republiky vojakov vysielajú. Požiadavky na výber poddôstojníka do mierovej misie UNFICYP na Cypre sú rozdielne ako požiadavky na výber poddôstojníka do operácie NATO ISAF v Afganistane. Samozrejme, vždy je čo zlepšovať – napr. v oblasti jazykovej prípravy, najmä pre nasadenie do Afganistanu.

• **Aké percento z celkového počtu ozbrojených síl tvoria poddôstojníci a mužstvo, koľko je z nich žien?**

V súčasnosti z celkového počtu ozbrojených síl tvoria mužstvo a poddôstojníci približne 74 percent, z toho žien je približne 8 percent.

• **V roku 2009 ste s kolektívom spolupracovníkov pripravili do tlače dve dlho očakávané Služobné pomôcky pre poddôstojníkov, ktoré sa postupne distribuujú do útvarov. Mohli by ste ich v krátkosti predstaviť?**

Hovoríme o dvoch služobných pomôckach. Prvou je „Príručka pre vojaka“ a tou druhou „Základné bojové zručnosti vojaka (prvý stupeň zručností)“. Prvá je súborom informácií, ktoré sa profesionálny vojak naučí v základnom vojenskom výcviku. Druhá je formátovaná do podoby úlohy – akým spôsobom ju správne vykonať po jednotlivých fázach – a akým spôsobom splnenie tejto úlohy skontrolovať. (Služobné pomôcky bližšie predstavíme v budúcich číslach OBRANY).

• **Čo motivovalo autorov k tvorbe zostaveniu uvedeníh pomôcok. Môžu sa o takéto pomôcky oprieť poddôstojníci aj v iných partnerských armádach?**

Samostatným bolo, je, a do budúcnosti v plne profesionálnych ozbrojených silách ostane základom prípravy jednotlivca. Nemôžeme predsa očakávať od daňových poplatníkov, že nás budú platiť za vysedávanie v učebniach, kde by sme trávili čas počúvaním prednášok napr. na tému hlavné časti samopalu vz. 58. Naši vojaci sú profesionáli a nesú osobný podiel zodpovednosti za svoju odbornú spôsobilosť. Našou úlohou je dať vojakom do ruky praktický nástroj, ktorý im poskytne kompiláciu základných informácií z oblasti predmetov vševojskovej prípravy vo formáte „do vrecka“. Na tieto základné vedomosti nadväzujú vyššie stupne prípravy jednotlivca. „Tí dlhšie slúžiaci“ si veľmi dobre pamätajú edíciu „červených, plastových, nezničiteľných príručiek“ pre výkonného práporčíka, pre poddôstojníka a pod. Naše nové príručky nie sú ničím iným, iba dokonalejším variantom tých predchádzajúcich.

V partnerských krajinách sú takéto publikácie súčasťou základnej výbavy každého profesionálneho vojaka, i keď dnes sa do popredia predovšetkým v súvislosti so súčasnými operáciami Aliancie, ako je ISAF v Afganistane, dostáva tvorba výcvikových pomôcok, ktoré reagujú na skúsenosti z poľa a prenášajú ich čo najflexibilnejšie do výcviku a prípravy vojakov.

Pavol VITKO
Foto Peter DOVINA

Slávnostná rozlúčka

Za prítomnosti ministra obrany SR Jaroslava Bašku, náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Lubomíra Bulíka, riaditeľa Vojenskej polície plukovníka Milana Mezovského, miestnej verejnej samosprávy, rodinných príslušníkov a pozvaných hostí sa 27. novembra 2009 uskutočnila slávnostná rozlúčka s príslušníkmi Vojenskej polície a ozbrojených síl SR, odchádzajúcimi plniť úlohy do Afganistanu.

Slovensko by mohlo zvýšiť počet svojich vojakov v operácii ISAF v Afganistane už v apríli budúceho roka. Uviedol to minister obrany Jaroslav Baška v armádnom centre výcviku vo Vlkanej v okrese Banská Bystrica po slávnostnom nástupe príslušníkov Vojenskej polície a Ozbrojených síl SR, ktorí začiatkom decembra v rámci pravidelnej rotácie odišli plniť úlohy do Afganistanu. Informoval, že ministerstvo obrany pripravuje zmenu mandátu našej misie, ktorú by chcelo predložiť do vlády začiatkom budúceho roka, následne ju musí schváliť parlament. „Posilnenie bude zamerané predovšetkým na výcvik afganských národných bezpečnostných síl, či už je to afganská národná armáda alebo afganská národná polícia, v rámci tréningovej misie Afganistan, ktorú schválila Severoatlantická aliancia. Všetky doterajšie národné obmedzenia ďalším mandátom zadefinujeme, že sa skončia. Naši vojaci budú mať v Afganistane rozšírené pole pôsobnosti,“ povedal Baška s tým, že zvýšenie počtu slovenských vojakov v Afganistane bude oveľa vyššie než 10 či 20 vojakov.

Minister okrem vynikajúcej práce ženistov, vojakov a zdravotníkov vyzdvihol aj prácu príslušníkov vojen-

skej polície, ktorí sa podieľali a podieľajú na strážení a ochrane vojenských základní v Kandaháre, Tarín Kowte a Dah Rawoode. „Som naozaj rád, že všetky tieto jednotky našich ozbrojených síl urobili Slovensku veľmi dobré meno a nasadili v tejto oblasti latku kvality veľmi vysoko. Verím, že úspechy vašich predchodcov sú pre vás zaväzujúce. Viem, že si z nich zoberiete príklad a vysokú pripravenosť a odbornosť Ozbrojených síl Slovenskej republiky na plnenie úloh v operácii ISAF v plnej miere potvrdíte“.

Slávnostný nástup bol rozlúčkou so 136 vojakmi, medzi nimi 61 vojenskými policajtmi, ktorí odchádzajú do Afganistanu na pol roka. Ich príprava na misiu sa začala zhruba pred šiestimi mesiacmi a vyvrcholila trojtýždňovým sústredením vo vojenskom výcvikovom priestore Lešť v tábore simulujúcom podmienky v Afganistane. Podľa veliteľa Alexandra Schobera budú naši vojaci plniť široké spektrum povinností, „to znamená, že pôsobíme v štyroch súčiastiach.“ Medzi súčasti patrí multifunkčná ženijná rota, ktorá bude vykonávať ženijnú odminováciu i stavebnú činnosť, údržbu letiskových plôch a zariadení i strážnu činnosť na letisku Kandahár v Nakafe.

V súčasnosti má Slovensko v Afganistane 245 vojakov, pričom mandát má na 262 vojakov. Ako začiatkom novembra uviedol minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák, počas októbrovej schôdzky ministrov obrany Severoatlantickej aliancie vyslovil slovenský premiér pripravenosť zvýšiť počet našich vojakov v Afganistane až do 400.

(red)
Foto Peter DOVINA

Školenie veliáclí poddôstojníkov

Dvojdňové odborné zhromaždenie hlavného poddôstojníka Ozbrojených síl SR štábného nrtm. Richarda Fabriciusa s veliáclí poddôstojníkmi v hodnosti štábného nadrotmajstra sa konalo 10. -11. novembra v priestoroch 1. mechanizovanej brigády v Topolčanoch.

Zúčastnilo sa na ňom 39 slovenských veliáclí poddôstojníkov a 10 hostí – poddôstojníkov z Kanady, Belgicka, Veľkej Británie, Holandska, Dánska a USA. Medzi najzaujímavejšie prednášky patrila prezentácia štábného nrtm. z Pozemných síl USA Michaela Halla, veliaceho poddôstojníka operácie ISAF v Afganistane.

Mario Ouellet, veliáclí poddôstojník Regionálneho veliteľstva NATO JFC Brunssum, ktorý viedol zahraničnú delegáciu, potvrdzuje význam vzdelávania poddôstojníkov: „Musíme sa našim poddôstojníkom venovať. Cvičiť ich a vzdelávať, učiť ich prijímať správne rozhodnutia, aby mali čo najlepšie predpoklady a vstupy na vykonávanie svojej práce. Čo sa týka spolupráce medzi spojencami v Aliancii, v Európe a

Amerike, môžu poddôstojníci získať viac výcviku a vzdelania a je veľmi dôležité, aby sme hovorili jedným jazykom. Preto zdôrazňujeme veľký význam jazykovej prípravy.“

NAJNOVŠIE INFORMÁCIE Z ISAF

Na zhromaždení sa zúčastnili aj dvaja veliáclí poddôstojníci, ktorí 2. decembra odcestovali do operácie ISAF. „Pre týchto poddôstojníkov boli série prednášok excelentnou možnosťou dostať sa k najčerstvejším informáciám o misii od poddôstojníka s viac ako 30-ročnou praxou služby, ktorý v súčasnosti zastáva najvyššiu poddôstojnícku pozíciu vo velení misie ISAF. Zároveň je to jedna z pútavých foriem prípravy pred nasadením do Afganistanu. Šbnrtm. Hall popri plnení služobných povinností akceptoval naše pozvanie a pricestoval za nami až z Afganistanu, čo nebolo jednoduché. Aj to je jeden z príkladov poddôstojníckej podpornej štruktúry velenia OS SR zameraný na skvalitnenie výcviku,“ zdôraznil št. nrtm. R. Fabricius.

DO ISAF S NOVÝMI INFORMÁCIAMI

Jeden z veliáclí poddôstojníkov, ktorí sa so svojou rotou chystali do Afganistanu na základňu Kandahár Air Force (KAF) rotmajster Radovan Plavocký, si účasť na školení pochvaloval. „Som rád, že som sa detailne dozvedel, ako sa bude uberať boj proti Talibanu, ako sa zmení prístup k vojne v Afganistane. Informácie, ktoré som tu získal, sú určite zaujímavé už aj preto, že veliáclí poddôstojník v mojej pozícii a nižšie, ako sú velitelia družstiev, sa musia vedieť rozhodnúť, akým spôsobom môžu reagovať na prípadné hrozby.“

Do Kandaháru na základňu KAF odišli v januári aj strážne rotý vojenskej polície. Veliáclí poddôstojníkom rotý, ktorá zabezpečuje stráženie brány č. 3 – hlavného a najvyťaženejšieho miesta vstupu na základňu, je nrtm. Marián Vincent. „Najdôležitejšou informáciou pre mňa je, že koalíčné sily zmenili prístup, čo sa týka operácie v Afganistane a že sa usilujú o nápravu. Keďže budeme v dennom styku s domorodým obyvateľstvom, tieto nové poznatky budeme aplikovať priamo do praxe už o niekoľko dní,“ povedal nrtm. M. Vincent.

Okrem komplexného pohľadu na misiu ISAF boli do programu zaradené aj brifingy o vzťahu medzi dôstojníkmi a poddôstojníkmi v štruktúre NATO, prehľad operácií NATO, štruktúry NATO, tréningová misia NATO v Iraku, Sily rýchlej reakcie NATO, ako aj brifing o operáciách NATO proti pirátom.

Hlavný poddôstojník Ozbrojených síl SR je poradcom náčelníka Generálneho štábu OS SR pre hodnostný zbor mužstva a poddôstojníkov a organizuje podobné zhromaždenie dvakrát do roka. „Zmyslom seminárov je poskytnúť veliáclí poddôstojníkom pohľad na problematiku zo širšej perspektívy, aby videli, čo sa deje v Aliancii, získali nové poznatky a dozvedeli sa, ako k vzdelávaniu, príprave a výcviku pristupujú ostatné štáty,“ vysvetľuje št. nrtm. R. Fabricius. „Odborné zhromaždenie splnilo svoj cieľ. Jednotlivé témy boli prezentované pútavou formou na vysokej úrovni, čo svedčí o profesionalite a erudovanosti prednášajúcich. To je môj cieľ-aby tí najlepší pripravovali našich poddôstojníkov, pretože za svoju službu si to zaslúžia. Takýto prístup je najlepšou cestou k zvyšovaniu kvality nášho poddôstojníckeho zboru ako celku. Naši hostia sa u nás cítili dobre a pochvalovali aj dobrú slovenskú kuchyňu,“ zhodnotil R. Fabricius zamestnanie.

Michaela FARKAŠOVÁ

Foto autorka, archív Radovana MOŠKA

NOVÁ STRATÉGIA

ISAF plánuje podľa novej stratégie vytvoriť bezpečnostné zóny v obývaných oblastiach a údoliach riek. „Nemá zmysel strážiť celé územie krajiny, ktorého veľká časť je neobývaná,“ konštatuje M. Hall. Nová stratégia počíta aj so stopercentným zvýšením počtu vojakov v Afganistane. „Koalíčné sily chcu pomôcť Afgancom chrániť ich vlastné územie. Zároveň však nechceme, aby sa vo svete zvyšoval počet teroristických útokov,“ vysvetľuje M. Hall nový prístup k vojne v Afganistane. „Našou úlohou je ochraňovať ľudí a pomáhať im, nie zabíjať povstalcov. Musíme ukázať ľuďom, že sa ich usilujeme ochrániť a pracujeme pre nich, že nás zaujíma iba bezpečnosť afganského ľudu.“ V Afganistane je približne 20 000 povstalcov. Z nich 1 500 je presvedčených proti vláde a koalíčným silám. Zvyšok je nespokojný s vládou a so situáciou v krajine, prípadne vo vojne stratili príbuzných alebo živobytie a nevidia zo svojej situácie východisko. Týchto 18 a pol tisíce povstalcov je možné vhodnými metódami znova socializovať a zaradiť do spoločnosti. Problémom najmä medzi mladšími je, že si nepamätajú, aký bol život pod nadvládou Talibanu. „Často sa prechádzam po dedinách a pýtam sa ľudí, čo chcú. Prioritou pre nich je bezpečnosť. Tú im môžu zabezpečiť viacerí – koalíčné vojská, Taliban, kmeňoví vodcovia, povstalci alebo kriminálne skupiny. Ľuďi zaujímajú, kto bude v dedine na konci dňa,“ hovorí M. Hall. „Tu sa odohráva tá najväčšia bitka – o to, kto dokáže zabezpečiť bezpečnosť po zotmení.“ Ďalším podstatným bodom v novej stratégii je viac samostatnosti a možnosti rozhodovať sa pre najnižších veliteľov na úrovni čiat a družstiev. Takisto, nekonvenčné riešenia aplikované na nekonvenčné útoky. Protipovstalecké operácie postupne nadobúdajú nový charakter – nepresadzovanie svojich cieľov silou, ale získavanie ľudí. „Je dôležité počúvať Afgancom. Venovať pozornosť ich myšlienkam, pohľadom a odporúčaniam,“ hovorí M. Hall. V tomto prípade je veľmi dôležité rozprávať sa s tými správnymi ľuďmi. „Keď stojí skupinka ľudí a pristúpíte k nej, niektorí sa k vám rozbahnú a chcú vám niečo povedať. Niektorí stoja ticho, ale bez strachu. Na začiatku sme počúvali tých, čo sa s nami chceli rozprávať, ale rýchlo sme zistili, že ich hlavným stimulom je získať nejaký profit. Preto je naozaj veľmi dôležité rozlíšiť tých správnych ľudí, ktorí majú v spoločnosti nejakú autoritu a naozaj poznajú problémy celej komunity. Trvá to dlhý čas, povedzme to takto: musíte vedieť, kto býva vo vašom susedstve, naozaj s nimi žiť, rozumieť im, hovoriť s nimi. Po čase rozpoznáte, kto je dobrý a kto je zlý,“ konštatoval Michael Hall (na fotografii).

Pred odchodom do Afganistanu

„Som rád, že som mal možnosť osobne sa presvedčiť o vysokej úrovni pripravenosti našich vojakov pred ich odchodom do operácie ISAF v Afganistane. Počas svojej diplomatickej misie na Balkáne som sa stretával s vojakmi, ktorí pôsobili v Kosove a v Bosne a Hercegovine. Najmä ženisti nám vždy robili vo svete dobré meno. S uspokojením môžem konštatovať, že v poslednom období sa zlepšil aj výstroj a materiálne vybavenie príslušníkov našich ozbrojených síl. V Afganistane budú plniť nebezpečné úlohy pri odminovaní, no najmä strážení základní koalíčných síl,“ spokojne konštatoval v novembri, minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák po zhladnutí záverečného výcviku príslušníkov Ozbrojených síl SR pred ich odchodom do operácie ISAF v Afganistane vo Výcvikovom stredisku Lešť.

Miroslava Lajčáka privítal v kempe Štefánik vedúci služobného úradu MO SR Ing. Miroslav Šim, veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Jaroslav Vývlek, riaditeľ Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešť brigádny generál Pavol Maslík i zástupca riaditeľa Vojenskej polície plukovník Vladimír Jurkas. Náčelník Odboru pre operácie Pozemných síl OS SR plukovník Daniel Zmeko hosťa informoval o príprave vojakov pred odchodom do Afganistanu.

FINÁLE VÝCVIKU JE NA LEŠTI

„Záver výcviku organizujeme formou taktických cvičení. Na nich sa jednotlivé jednotky, ktoré budú pôsobiť v operácii ISAF počas troch týždňov spoločne stretávajú a plnia úlohy, ktoré sa snažíme čo najviac priblížiť realite situácii v mieste ich budúceho pôsobenia v Afganistane. Preto aj námetom tohto cvičenia je plnenie strážnej úlohy strážnej roty a ženijnej jednotky. Medzi najdôležitejšie úlohy patrí taktická príprava a jej prepojenie na plnenie konkrétnej operačnej úlohy. Každý vojak, ktorý bude chrániť základňu alebo bude pôsobiť v jej vnútornom priestore, je bojovníkom, a takto musí byť aj pripravovaný,“ zdôrazňuje plukovník Zmeko. Pripomína, že veľký dôraz preto kladli na to, aby všetci vojaci dokonale ovládali svoju zbraň a vedeli ju použiť aj v situáciách, ktoré sa stávajú napríklad pri útokoch na základňu či prepade konvojov. Preto museli vojaci zvládnuť aj počas cvičenia rôzne typy útokov na základňu, jej vchody, vedieť uniknúť pri prepade konvoja z miesta s čo najmenšími stratami.

Veliteľ seredského ženijného práporu podplukovník Miroslav Marcin priblížil ministrovi zahraničných vecí prípravu ženistov. Veliteľom multifunkčnej ženijnej jednotky bude major Dalibor Jelínek. Jednotku tvoria tri čaty (ženijná, stavebno-letisková a logistická) a obväzisko. Ženisti najskôr pre-

šli vševojskovou prípravou. Od strelieb zo všetkých druhov ručných strelných zbraní, ktoré jednotky majú vo výzbroji, cez hádzanie ručných granátov až po taktickú prípravu. Druhú etapu prípravy predstavovala jej odborná časť. Teda napríklad klasické odminovanie terénu ručne i pomocou Boženy, stavebná čata sa venovala oprave komunikácií a opevňovaniu kempu, logistická jednotka zasa ochrane ženistov pri práci a opravám techniky.

SKÚSENÍ VETERÁNI I NOVÁČIKOVIA

„Naša jednotka je zložená z mnohých útvarov a súčastí ozbrojených síl, čo do istej miery zvyšovalo nároky na jej vzájomné spoznanie a celkovú zladenosť. Veď ženisti sú zväčša zo seredského ženijného práporu, ďalší zo zmiešaného leteckého krídla zo Sliacha či z nitrianskeho útvaru. Posledné obdobie výcviku na Lešti nám v tomto smere veľmi pomohlo. Aj čo sa týka spolupráce so strážnou jednotkou Vojenskej polície,“ konštatuje major Jelínek.

Jeho slová potvrdzuje aj slobodník Anton Slezák. Skúsený ženista zo Serede bol už na troch zahraničných misiách. Dva razy na Balkáne (UNPROFOR a UNTAES) a raz v horúcej Afrike v misii UNMEE v Eritrei. „Výcvik pred odchodom do Afganistanu bol asi najnáročnejší. Ale tak to má byť. Veď je to v súčasnosti asi najrizikovejšie miesto, kde pôsobia

naši vojaci. Som rád, že v porovnaní s predchádzajúcimi misiami sa podstatne zlepšila úroveň výstroja, ktorý máme k dispozícii. Predtým sme mohli len ticho závidieť vojakom iných armád ich vybavenie. Teraz už máme aj my na úrovni odev, obuv, termobilizeň. Výborný je aj nosný modulárny systém,“ so spokojnosťou hovorí slobodník Slezák. Pre čatára Gabriela Bira zo zmiešaného leteckého krídla Sliach to bude prvé pôsobenie v zahraničí. Aj preto je plný očakávania, čo prinesie. Veliteľ družstva ženijných strojov priznáva, že okrem jeho odborných a taktických vedomostí poriadne preverí aj úroveň angličtiny. Podľa jeho vyjadrenia jej síce venoval v uplynulom období mnoho času a úsilia, ale preverí ju až praktická konverzácia s príslušníkmi iných armád na základni Kandahár pri plnení úloh.

DRUHÁ POLICAJNÁ SKÚSENOŠŤ

V prípade strážnej jednotky Vojenskej polície zástupca jej riaditeľa plukovník Vladimír Jurkas pripomína, že je to už druhá rotácia vojenských policajtov v operácii ISAF. „Začiatkom leta sa vrátila z Kandaháru naša prvá strážna jednotka. Pozorne sme analyzovali všetko dobré, ale aj zlé, čo toto prvé pôsobenie prinieslo. Zúžitkovali sme ich pri príprave tejto jednotky. Tvoria ju predovšetkým príslušníci útvarov Vojenskej polície z Banskej Bystrice a Prešova. Doplňili sme ju jednotlivcami z útvarov z Topoľčian a Bratislavy. Prípravu viedli ako inštruktori policajti, ktorí sa vrátili z Afganistanu a inštruktori z nášho Centra výcviku vo Vlkanovej. Okrem plnenia odborných úloh sme sa na základe skúseností z prvej rotácie v ISAF sústredili aj na lepšie stmelenie kolektívu,“ poznamenáva plukovník Jurkas.

Nový veliteľ slovenského kontingentu ISAF major Alexander Schober pripomína, že posledná fáza prípravy sa zamerala na zladenie jednotlivých jeho častí. Teda v prípade tejto rotácie multifunkčnej ženijnej jednotky a strážnej jednotky Vojenskej polície. „S tým, čo predvedli v priebehu taktického a kontrolného cvičenia, som spokojný. Ženisti i vojenskej policajti ukázali, že nielen ovládajú svoje odborné úlohy, ale správne a pohotovo reagovali aj na mnohé typy ohrození, ktoré ich celkom reálne stretnú počas ich pôsobenia v Afganistane,“ hovorí major Schober.

ROBÍTE SLOVENSKU DOBRÉ MENO

Miroslav Lajčák sledoval aj činnosť vojakov pri plnení strážnych úloh v kempe, ich reakciu na raketový útok, činnosť na kontrolnom bode pri kontrole osôb i vozidiel a reagovanie počas útoku na kontrolný bod. V priestore strelnice bojových vozidiel sa minister oboznámil s výcvikom jednotlivca, strelbou z vozidiel i reakciou na priblíženie podozrivého vozidla a útok na postavenie našich vojakov. V ďalšom priestore bol prítomný na plnení odborných úloh ženijnej čaty. Ženisti ukázali mechanické odminovanie Boženou III. a IV., likvidáciu nevybuchnutej munície, ničenie mín i ručné odminovanie. Miroslav Lajčák si pod odborným dohľadom skúseného ženistu vyskúšal aj prácu s ručnou mínohľadáčkou. Následne sa stretol s príslušníkmi ženijnej i strážnej jednotky. V besede s nimi pripomenul dôležitosť účasti slovenských vojakov v operácii ISAF v Afganistane a zdôraznil, že v nadchádzajúcom období na základe sľubu premiéra Roberta Fica na bratislavskom stretnutí ministrov obrany štátov NATO postupne dôjde k zvýšeniu počtu slovenských vojakov v Afganistane.

Text a foto Jozef ŽIAK

Chrípka a rezort obrany

O aktuálnej epidemiologickej situácii na Slovensku a v rezorte obrany sme sa porozprávali s riaditeľom Vojenského ústavu hygieny a epidemiológie MO SR, MUDr. Ivanom Šavrdom (na obrázku vpravo).

• Pán riaditeľ, priblížte, prosím, čitateľom súčasnú epidemiologickú situáciu na Slovensku z pohľadu vás ako riaditeľa VÚHE, vedúceho hygienika MO SR?

Súčasnú epidemiologickú situáciu na Slovensku napriek očakávanej pandémie „prasacej“ - novej chrípky typu A H1N1 a epidémie respiračných ochorení na Ukrajine hodnotím v rezorte obrany ako dobrú. Zodpovedá dlhoročným trendom, bol zaznamenaný zvýšený sporadický výskyt akútnych respiračných ochorení u príslušníkov útvarov a zariadení OS SR. Dá sa povedať, že situácia sa neodlišuje od situácie mimo rezortu. Slovensko podľa odborníkov zatiaľ epidémiu nezažilo. Regionálne strediská ústavu v Košiciach, Ružomberku a v Bratislave denne monitorujú epidemiologickú situáciu s dôrazom na výskyt akútnych respiračných ochorení so zameraním na chrípku a chrípke podobné ochorenia.

• V prípade zhoršenia situácie (vypuknutie epidémie, pandémie) na Slovensku aký bude ďalší postup VÚHE a rezortu obrany?

V prípade vzniku lokálnych epidémií v útvaroch a zariadeniach OS SR sú zo strany regionálnych hygienikov podľa územnej príslušnosti a epidemiológov VÚHE Bratislava prijímané účinné protiepidemické opatrenia. Predovšetkým je to vyšetrovanie v ohnisku epidémie spojené s odberom biologického materiálu. Protiepidemické opatrenia sa nariaďujú formou rozhodnutia, v súčinnosti so zdravotníckou službou OS a veliteľskými orgánmi.

• Ako sme na tom s vakcínami – máme dosť vakcín pre profesionálnych vojakov a civilných zamestnancov rezortu?

V úvode chcem zdôrazniť, že očkovacej látky proti sezónnej chrípke pre profesionálnych vojakov a civilných zamestnancov rezortu je dostatok. V prípade záujmu je možné sa nechať očkovať u svojho ošetrojúceho lekára. Očkovanie je pre záujemcu bezplatné. Náklady na očkovanie preplácajú všetky zdravotné poisťovne. Vakcínu proti novej chrípke typu A H1N1 ešte na Slovensku nemáme, v súčasnosti sa zo strany ministerstva zdravotníctva SR a štátnych hmotných rezerv „dolaďuje“ zmluva na jej zakúpenie. Vakcinácia bude mimoriadnym preventívnym výkonom a bude hrazená zo štátneho rozpočtu.

• V prípade výrazného zhoršenia situácie môže rezort obrany pomôcť civilnému sektoru? Je niečo také možné? Ako vieme pomôcť?

V prípade výrazného zhoršenia epidemiologickej situácie a po vyčerpaní síl a prostriedkov v civilnom sektore, môže rezort obrany na žiadosť pandemickej komisie vlády SR, prostredníctvom krízového štábu vlády SR poskytnúť podľa konkrétnej situácie pomoc civilu. Pravdepodobne by išlo predovšetkým o vyčlenenie vojenského zdravotníckeho personálu a zdravotníckeho materiálu, vojská ochranného koridoru na stráženie, chemické jednotky na vykonávanie hromadnej dekontaminácie a dezinfekcie a jednotky logistiky, prípadne ďalšie sily a prostriedky.

• Ako je to s očkovaním vojakov, ktorí odchádzajú do misií – dostávajú špeciálne očkovanie proti chrípke?

V záujme účinnej ochrany príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky pred zvýšeným nebezpečenstvom prenosných ochorení pred ich odchodom na plnenie úloh mimo

územia Slovenskej republiky vrátane misií, sa vykonáva mimoriadne očkovanie v zmysle zákona 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v súlade so STANAG-om 2037 MEDSTD. Mimoriadne očkovanie v zmysle § 119 písm. t) zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov je povinné pre profesionálnych vojakov. Stratégia očkovania v rezorte obrany je upravená v metodickom pokyne hlavného hygienika MO SR č. 1/2008. Súčasťou očkovacej schémy proti tetanu, diftérii, vírusovej hepatitídy A a B, brušnému týfusu, meningokokovej meningitíde, klieštovej encefalitíde, poliomyelitíde, žltej zimnici, je aj očkovanie proti sezónnej chrípke, respektíve ďalším ochoreniam podľa odporučení Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Vlastné očkovanie vykonáva spravidla ošetrojúci lekár alebo lekár vakcinačného strediska Vojenského ústavu hygieny a epidemiológie Bratislava, ktorý vedie záznamy v zdravotnej dokumentácii a v medzinárodnom očkovačom preukaze. V našom Vojenskom ústave hygieny a epidemiológie je centrálna databáza o vakcinácii príslušníkov Ozbrojených síl SR a MO SR.

• V prípade, že človek stretne infikovaného človeka, je rúško dostatočná ochrana? Ako sa chrániť?

Chrípka je prenosné, vírusové ochorenie prejavujúce sa akútnym zápalom horných dýchacích ciest. Jej nástup je zvyčajne náhly, často z plného zdravia, prejavuje sa zimnicou, bolesťami hlavy, teplota stúpa na 39-40 °C. Chorý má najčastejšie bolesti svalov a kĺbov, suchý, dráždivý kašeľ, nádchu, pocit sucha a škriabania v hrdle. Podstatné je, že vírus sa šíri kvapôčkovou infekciou, a tak je samozrejme, že rúško, ktoré dostatočne zakrýva ústa aj nos, chráni, ale nie úplne. Optimálne je to v kombinácii so zvýšeným dodržiavaním zásad osobnej hygieny a vyhýbaním sa blízkeho kontaktu s chorými osobami a miestami s veľkou koncentráciou ľudí. Pri kašľaní, kýchaní a smrkaní si zakrývajte nos a ústa papierovou vreckovkou, nezdravte sa podávaním ruky a bozkávaním. Užívanie antivirov, ak je človek zdravý, je úplne zbytočné, lebo nemajú preventívnu účinnosť.

• Ako sa chrániť pred nakazením chrípkou v prípade, že ide o vojakov pripravujúcich sa do misií, a teda pod zvýšenou fyzickou a duševnou záťažou?

Všeobecne sa dá povedať, že najúčinnším prostriedkom pred nakazením chrípkou je očkovanie. Princípom očkovania je vyvolanie tvorby ochranných protilátok, ktoré zabráňujú vzniku ochorenia, prípadne zmiernia jej priebeh. Zloženie očkovacej látky sa mení každý rok podľa odporučení WHO. Vakcína, ktorá je teraz na trhu, obsahuje aj inaktivovaný, štiepený vírus chrípky obsahujúci antigény ekvivalentné kmeňu H1N1. Ďalej je to dodržiavanie osobnej hygieny s dôrazom na časté umývanie rúk, udržiavanie dobrej fyzickej kondície, správna životospráva s dostatočným príjmom vitamínov v strave, športovanie a otužovanie organizmu a samozrejme, vhodné obliekanie. V prípade epidémie sa vyhýbame hromadným podujatiam.

Text a foto Michaela FARKAŠOVÁ

Ochrana prírody vo vojenských obvodoch (1)

Stretnutie ochrancov prírody a vojakov, zamerané na ochranu vzácných flóry a fauny vo vojenských obvodoch, sa uskutočnilo vo Vojenskom technickom a skúšobnom ústave (VTSÚ) Záhorie. Podujatie zorganizovalo Bratislavské regionálne ochrannárske združenie (BROZ). Cieľom bolo predstaviť LIFE projekt „Obnova biotopov pieskových dún vo Vojenskom výcvikovom priestore Záhorie“, ako aj iné ochrannárske aktivity, ktoré prebiehajú vo Vojenskom obvode (VO) Záhorie.

Na seminári sa zúčastnili zástupcovia Ministerstva obrany SR a Ozbrojených síl SR, Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešť, pracovníci štátnej ochrany prírody a ďalší.

Účastníkov privítal vo VTSÚ riaditeľ ústavu František Petráš. „Dobrý stav biotopov nás zaväzuje rozvíjať starostlivosť o tieto územia,“ povedal.

Účastníci školenia získali najnovšie informácie o prírodných hodnotách vojenských obvodov v zahraničí a na Slovensku, o príprave programov starostlivosti pre územia európskeho významu vo VO Záhorie a realizovaných projektoch a takisto o územiach v sieti Natura 2000 vo vojenských obvodoch Českej republiky.

V západnej Európe sa téme ochrany prírody venuje veľká pozornosť zo strany rezortov obrany ako zodpovedných užívateľov územia. Vojenské priestory sú vďaka obmedzenému prístupu verejnosti často jednými z najkrajších častí krajiny.

Z našich vojenských území je VO Záhorie oblasťou, kde sa najviac stretáva ochrana prírody a vojenská činnosť v konštruktívnej spolupráci. Vojenská činnosť, ktorá je na tomto území prioritná, nie je v rozpore so

záujmami ochrany prírody, naopak, v mnohých prípadoch je pre ochranu pôvodných biotopov prospešná. Na území VO Záhorie sa nachádza desať území európskeho významu s rozlohou takmer 5000 hektárov, ktoré sú všetky súčasťou siete Natura 2000, sústavy chránených území členských štátov Európskej únie. EÚ na ich udržiavanie a ochranu poskytuje finančné prostriedky, ktoré sa prostredníctvom projektov dostanú aj do VO Záhorie.

OBNOVA PIESKOVÝCH DÚN

Na území vojenského výcvikového priestoru (VVP) Záhorie nachádzame najrozsiahlšie a najzachovanejšie biotopy vresovísk a pieskových dún na Slovensku. Biotopy sa nachádzajú na dopadových plochách strelníc a sú ohrozené zarastaním (sukcesiou) náletovými drevinami, najmä borovicou a agátom. Zarastanie spôsobuje závažné zmeny v štruktúre týchto biotopov, dochádza k postupnému ochudobňovaniu ich flóry a fauny a k postupnej premene na druho- a chudobné borovicové alebo agátové porasty. VTSÚ Záhorie ako oprávnený prijímateľ finančných prostriedkov preto už od roku 2006 realizuje projekt LIFE „Obnova biotopov pieskových dún vo VVP Záhorie“, partnermi projektu sú BROZ a Štátna ochrana prírody SR. Ukončenie a naplnenie cieľov projektu je naplánované na rok 2011. „Jedným z hlavných cieľov projektu je zaviesť manažmentové plány, v ktorých sa zladí vojenské využitie plôch s ochranou prírody. Aj tieto dve činnosti môžu existovať v symbióze. Takisto, starostlivosť o sieť území Natura 2000 je povinnosťou každého členského štátu EÚ,“ hovorí projektová manažérka Katarína Klimová z BROZ. „Naším hlavným cieľom je prispieť k obnove biotopov piesko-

vých dún a vresovísk a zlepšiť existenčné podmienky ich charakteristických druhov.“ Lokality, zapojené do projektu sú nasledujúce: Bežnisko, nazývané tiež dopadová plocha C, Kotlina, vojakom známa ako DPS – delostrelecká prípravná strelnica a Šranecké piesky, dopadová plocha E. VTSÚ v rámci projektu zamedzuje rozširovaniu sa náletových drevín, čím vytvára základ pre dlhodobý manažment území. Čisté dopadové plochy bez borovicových porastov sú žiaduce aj pri skúšaní zbraní a munície. Súčasťou aktivít je aj zvýšenie povedomia zamestnancov rezortu obrany a miestnych obyvateľov o význame ochrany prírody vo vojenských obvodoch. Z tohto dôvodu osadili realizátori projektu na dotknutých územiach päť informačných tabúl.

Rozpočet projektu Obnova pieskových dún je 1 538 438 eur, z toho príspevok Európskej komisie je 1 076 900 eur (70 percent). Finančný vklad rezortu obrany je premietnutý najmä v mzdách pracovníkov, ktorí projekt implementujú. Peniaze z únie boli použité najmä na nákup techniky (špeciálne traktory a drevospracujúce stroje), ktorou sa manažment územia, teda odstraňovanie náletových drevín z dopadových plôch, realizuje.

V rámci projektu sa zatiaľ odstránili porasty borovic z vyše 180 hektárov zarastajúcich aktívne využívaných dopadových plôch. Celkovo bol manažment zatiaľ realizovaný na cca 250 hektároch porastov pieskových dún a vresovísk.

Viac informácií o projekte získate na: www.sands.broz.sk

ZAPOJENIE AJ ĎALŠÍCH ÚZEMÍ

Jedinečná príroda sa zachovala vo všetkých vojenských výcvikových priestoroch na Slovensku. Zaslúži si ochranu a pozornosť nielen nadšencov a zainteresovaných zamestnancov rezortu obrany, ale všetkých jeho predstaviteľov. Ako hovorí K. Klimová, spolupráca sa rozvíja na veľmi dobrej úrovni: „Seminár sme pripravili pre pracovníkov rezortu obrany, aby sme ukázali, že spolupráca ochrancov a vojakov môže dobre fungovať a byť prospešná pre obe strany. Naše združenie už veľa rokov aktívne pracuje v regióne Záhoria. V posledných štyroch rokoch venujeme veľa pozornosti aj prírodným hodnotám Vojenského obvodu Záhorie. Veľmi si vážime dobré vzťahy a ústretovosť zo strany ministerstva obrany, ako aj vojenských organizácií v regióne Záhoria, ktoré nám umožňujú udržiavať tieto prírodné hodnoty spoločnými silami v dobrom stave.“

Seminár možno po jeho ukončení považovať za veľmi prínosný, najmä z pohľadu zamestnancov rezortu obrany pôsobiacej vo VVP Lešť, ktorý je zatiaľ v oblasti ochrany prírody na úplnom začiatku.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Michaela FARKAŠOVÁ
Foto archív BROZ

Newyčerpatel'ný zdroj inšpirácie

Čo je zvláštne na rodine z Betlehema? Nie sú to vonkajšie okolnosti. Je to dieťa, ktoré v takýchto podmienkach prišlo na svet. Pravda je totiž taká, že dieťa, ktoré sa pred dvetisíc rokmi, počas panovania rímskeho cisára Augusta narodilo v Betlehemskej maštali, bolo Božím Synom, stvoriteľom a udržiavateľom celého vesmíru – spolu s večným Bohom Otcom a Duchom Svätým. Preto dostala táto udalosť jedinečný význam a je výzvou pre každého človeka, aby sa nad ňou zamyslel.

Boží Syn sa stal človekom v rodine. Tým potvrdil trvalý a nenahraditeľný význam rodiny. Jasne potvrdil nenahraditeľnú dôležitosť manželstva a rodiny, čo neskôr vo svojom učení aj vyjadril, keď na otázku svojich súčasníkov, či môže muž prepustiť svoju manželku, odpovedal: „Nečítali ste, že Stvoriteľ ich od počiatku ako muža a ženu stvoril a povedal: Preto muž opustí otca i matku a pripúta sa k svojej manželke a budú dvaja v jednom tele? A tak už nie sú dvaja, ale jedno telo. Čo teda Boh spojil, nech človek nerozlučuje.“ (Mt 19, 3-6).

Rodina Jozefa a Márie žila aj potom v skromných podmienkach, ba prežili aj osud utečencov i ťažké chvíle. V tom všetkom sa však prejavovala a osvedčovala ich vzájomná láska, ktorá pramenila v ich vzťahu k Bohu a v ich snahe vo všetkom plniť jeho vôľu.

NAJKRAJŠÍ VIANOČNÝ DARČEK...

Na Štedrý večer s radosťou zvedavosťou odbaľujeme darčeky, ktoré nám dali naši najbližší. Z obsahu spoznáваме niečo z ich pozornosti a lásky. Nebolo by však potrebné práve počas Vianoc lepšie poznať ten dar, ktorý nám vo svojom Synovi, cez Svätú rodinu, dal sám Boh? Nestálo by za to, vo svetle tejto Božej lásky, pod vedením Kristovho evanjelia, lepšie poznať ten dar, ktorý nám dal Boh v manželovi, manželke, v dieťati či v deťoch? Je potrebné myslieť na to, že Boh vás povolal na spoločnú cestu životom, že vás zveril jednému druhému a deti zveril rodičom. Boh vám dôveruje, ale chce vám aj pomáhať, aby ste túto dôveru nikdy nesklamali a nachádzali ste najhlbšie šťastie a radosť v tom, že sa Boh i vaši blízki môžu na vás vždy spoľahnúť.

Želám preto každému z vás, aby slávenie Vianoc bolo i časom prehĺbenia vášho vzťahu k Bohu, a to tak osobnou modlitbou, ako aj stretnutím s Kristom v spoločenstve Cirkvi pri bohoslužbách. Kristus nás totiž učí obetavej láske – počnúc od betlehemských jasí až po jeho kríž na Kalvárii. Svojím zmŕtvychvstaním nám však ukazuje aj to, že takáto láska vedie k víťazstvu života, vedie k záchrane a trvalému šťastiu, pretože vedie k Bohu.

V dnešnej komplikovanej dobe môžu byť naše rodiny pevné vo vzájomnej láske a v trvalej jednote iba vtedy, ak každý člen rodiny bude pevne zakotvený vo vzťahu k Bohu, ak bude žiť v zodpovednosti pred ním a čerpať od neho pomoc a silu pre uskutočňovanie opravdivej lásky za každých okolností. Každý človek, ale zvlášť vy, čo pôsobíte v ozbrojených silách a v ozbrojených zboroch a musíte zvládať rozličné

záťaž, potrebuje pevné zázemie dobrej rodiny. Nestačí však len očakávať pomoc od členov rodiny, lež každý z nás musí pre rodinu aj niečo robiť. V prvom rade sa musíme snažiť o to, aby sme boli prínosom pre rodinu. Musíme sa ním stávať celým svojím životom, osobným i tým profesionálnym. Konkrétne dáme svojím blízkym najavo, že pre nás znamenajú veľa tým, že si pre nich nachádzame dosť času, že žijeme s nimi a pre nich.

RODINA – NOSITELKA NÁDEJE

Dobrá rodina, ukotvená v Bohu, je dôležitá nielen pre súčasnosť ale zvlášť pre budúcnosť. Veď rodina je prostredím, v ktorom sa z Božích rúk prijíma dar nového ľudského života. Pri sobáš sa kňaz pýta snúbencov: „Ste ochotní s láskou prijať deti ako dar Boží a vychovávať ich podľa Kristovho evanjelia a zákonov jeho Cirkvi?“ To „Áno“, ktoré ste vtedy tak ochotne povedali, je potrebné premieňať teraz na skutky. V prvom rade ochotou prijať deti; ak to zdravotné a existenčné podmienky dovoľujú, aj viac než dve alebo tri. Krátkozraký egoizmus mnohých manželských párov a genocida vlastného národa legalizovaná potratovým zákonom zapríčinili to, že Slovensko vymiera. Panna Mária prijala Ježiša nielen ako svoje dieťa, lež súčasne ako vykupiteľa ľudstva a spolu s Jozefom sa o neho obetavo starali. Ani dnes by nemali mať rodičia vzťah k deťom len z hľadiska svojich záujmov, lež mali by si uvedomovať, že s ich deťmi má svoje plány aj sám Boh, že majú byť nositeľmi budúcnosti tak pre spoločnosť ako i pre Cirkev. Tento pohľad nádeje nech vás, milí rodičia, inšpiruje k snahe o zodpovednú ľudskú a kresťanskú výchovu vašich detí. Snažte sa byť príkladom. Postupne deti uvádzajte do vzťahu k Bohu, do spoločenstva Cirkvi, ako aj do správnych vzťahov k ľuďom a k plneniu vlastných povinností. Že to môžu dokázať aj rodiny príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených zborov, dokazuje skutočnosť, že otec pápeža Jána Pavla II. bol vojakom a otec súčasného Svätého Otca Benedikta XVI. bol policajtom. V týchto vašich úlohách a snahách vám chcu duchovne pomáhať kapláni Ordinariátu. S dôverou sa na nich obracajte a ochotne prijímajte duchovné služby, ktoré vám ponúkajú.

Všetkým vám: príslušníkom ozbrojených síl, zvlášť tým, čo sa nachádzate v zahraničných misiách, príslušníkom polície, hasičského a záchranného zboru, horskej záchrannej služby, väzenskej a justičnej strážie i colnej správy ako i vašim rodinám úprimne želim a od Pána Boha vyprosujem pokojné a s radosťou vierou prežité Vianočné sviatky a Božie požehnanie do všetkých dní nového roka.

S úctou a láskou vás pozdravuje váš biskup – ordinár Mons. František RÁBEK

+ František Rábek

[VIANOCE]

Obrana 12/2009

túre. Zaujala ma. Cítil som mladický entuziazmus. Chcel som pomôcť v duchovnej oblasti. Otec bol celkom rád, matka už bola zdržanlivejšia a najviac skeptický bol môj starý otec. Nie preto, že by nechcel. Ale práve preto, že si dobre uvedomoval náročnosť povolania. Báľ sa, či som dostatočne pripravený na zvládanie problémov a prácu s ľuďmi. Dnes mu v mnohom dávam za pravdu, aj keď svoje rozhodnutie by som nemenil,” priznáva Marek. Ešte ako poslucháč štvrtého ročníka prešovskej pravoslávnej bohosloveckej fakulty sa oženil, bol vysvätený a pôsobil ako kňaz vo svojej farnosti Bajerovce, neďaleko Prešova. Po ukončení štúdia nastúpil na základnú vojenskú službu. V apríli 1998 narukoval do Školy dôstojníkov v zálohe v martinskom Školiacom a výcvikovom stredisku pozemného vojska. Po jej ukončení už predvianočné obdobie trávil v prešovskom zabezpe-

rej v 90. rokoch na rádiu BBC hovoril dnes už nebohý metropolita Surovskij. Vravel o božej viere v človeka. My veríme v Boha a on dostal otázku a v čo verí Boh? Odpovedal: A Boh verí v človeka. S týmto sa úplne stotožňujem. V súvislosti s tým si naliehavo uvedomujem, ako veľmi treba s ľuďmi komunikovať. Aj v ozbrojených silách. S nadriadenými i podriadenými, s veriacimi i ateistami. Rozprávať sa s nimi o tom, že v každom z nás je veľa dobrého. Niekedy je to síce ukryté pod hrubším nánosom, ale to dobro tam je. Práve predvianočný čas je to obdobie, v ktorom by sme mali dobro prejaviť navonok, zdôrazňuje Marek Ignacik.

DOJE VIANOCE I POŽEHNANIE GENERÁLA

Dodnes si rád spomína na Vianoce svojho detstva, keď sa stretávala celá široká rodina. Slávili ich hneď dvakrát. Podľa gregoriánskeho i juliánskeho kalendára. Tak to napokon robí Marek aj dnes. Spoločne s manželkou Svetlanou, dcérou Doroteou a synom Maximom Jánom majú Štedrý deň na dva razy. „Asi ťažko by som im vysvetľoval, prečo na rozdiel od svojich spolužiakov v škole a v škôlke nemajú darčeky. Tak slávime Vianoce 24. decembra i 7. januára (nie 6. januára, lebo to je pre nás Štedrý deň),” priznáva vojenský kňaz.

Počas svojej vojenskej profesionálnej kariéry zažil mnohé stretnutia s dekanmi vzdušných síl NATO. V Nórsku, Holandsku i v Poľsku. No najradšej spomína na cesty na Ukrajinu. V priebehu jedného cvičenia na Kryme ho vo veliacom stane požiadal ruský generál o

November 89 i grécky duchovný

„To, že som dnes duchovný v ozbrojených silách, má svojím spôsobom na svedomí vtedajší hlavný duchovný gréckej armády plukovník Alexiu, ktorý bol na návšteve na Slovensku. V Prešove sa okrem iného stretol s našim biskupom a s nami, kňazmi. Vtedajšieho riaditeľa Úradu vojenských duchovných plukovníka Ignáca Juruša sa spýtal, prečo nie sú v našej armáde pravoslávni duchovní. Plukovník Juruš ma oslovil a už čoskoro som sa stal vojenským duchovným,” takto trochu zjednodušene objasňuje svoj vstup do ozbrojených síl v roku 2001 dnešný podplukovník Marek Ignacik.

Cesta rodáka z Bardejova ku kňazskému povolaniu nebola však taká priamočiara. Veď nikto z jeho bližšej či vzdialenejšej rodiny nebol kňazom. Aj Marek po ukončení základnej školy študoval v Trebišove na strednej potravinárskej škole. Mal sa stať odborníkom na spracovanie mäsa. Ale prišiel november 1989 a všetko sa zmenilo.

MIESTO MĀSIARA KŇAZOM

„Odrazu sa celá spoločnosť otvorila. Bol to pre mňa nový impulz. Dostal som sa k náboženskej litera-

čovicom útvaru. „Vianoce nie. Keďže som mal na starosti svoju farnosť, zobral som si na sviatky dovolenku, aby som sa postaral o farníkov. Na vojenčinu mám však len tie najlepšie spomienky. Asi som mal šťastie na veliteľov. Či už v Martine, alebo v Prešove a v Michalovciach. Ale aj na spolubojovníkov. Aj preto keď ma oslovili, či by som nešiel ako kňaz do armády, nezaváhal som,” spomína podplukovník Ignacik.

V KAŽDOM JE DOBROTA

Svoje prvé skutočné vojenské Vianoce zažil až ako profesionálny vojak. „Bol som vtedy nadporučík a prežil som ich spoločne s velením vtedajšej leteckej základne v Prešove. Bol to pre mňa obrovský zážitok. Vo vyzdobenej jedálni sa pri sviatočnom stole zhromaždili vojaci a ich veliteľia. Pekne sme sa svorne pomodlili, porozprávali sa o sviatkoch. O tom, ako rôzne ich vojaci vo svojich regiónoch slávia. Vládla neskutočne dobrá, príjemná atmosféra. Dovolím si tvrdiť, že aj preto, lebo títo veliteľia na časť štedrovečerného večera uprednostnili svojich podriadených. Pritom mohli sedieť v kruhu svojich rodín...,” zdôrazňuje.

A čo mu chodí po rozume v tomto predsviatočnom období? „Dostal som sa k prepisu besedy, v kto-

požehnanie. „Bol som vtedy nadporučík, on generál, v stane bolo množstvo vysokých dôstojníkov z mnohých krajín, ktorí boli na cvičení. Generál si dal dolu čiapku, pravú ruku si položil na ľavú v tvare kríža. Urobil som znamenie kríža nad jeho dľaňou, položil som ruku na jeho dľaň a on mi ju pobožkal. Bol to neuveriteľný zážitok. Aj pre ostatných pri pohľade na toho generála,” aj dnes ešte s pohnutím hovorí podplukovník Marek Ignacik.

PADAJÚCI STOŽIAR

V posledných rokoch nechýba na cintoríne vojakov Sovietskej armády vo Svidníku pri oslavách výročia Karpatsko-duklianskej operácie. Počas minuloročného pietneho aktu spoločne so spevokolom pravoslávneho zboru vo Svidníku zrazu počul zadnenie zeme. Len kúsok za nimi, tam kde ešte pred pár minútami stáli, spadol stožiar so zástavou.

„Asi to bolo Bohom riadené, že na tomto svete máme ešte povinnosti,” vyhlásil po chvíli uvažovania dekan veliteľstva vzdušných síl vo Zvolene.

Text a foto Jozef ŽIAK

[VIANOCE]

Obrana 12/2009

Frontové Vianoce v Karpatoch

V decembri 1914 bola celá Európa popretíná-ná líniami frontov, rozbrázdzená zákopmi a rozde-lená nekonečnými radmi prekážok z ostnatého drôtu. Generáli aj politici znepriatelených moc-ností si po prvých mesiacoch krvavých bojov uve-domili, že namiesto rýchlej a víťaznej vojny uviaz-li v konflikte, ktorého plamene zachvátili celý svet. Z ich pôvodných sľubov, že víťazstvo dosiah-nu skôr ako opadá lístie zo stromov, si radoví voja-ci robili už len posmešky. V predvečer vianočných sviatkov v roku 1914 milióny mužov v uniformách rôznych európskych armád stáli proti sebe v zablatených a zasnežených zákopoch a spomínali na svoje domovy a svojich blízkych.

V tejto atmosfére sa odohrala bezprecedentná udalosť v histórii totálnych vojen 20. storočia, keď na mnohých miestach Západného frontu došlo k spontán-nemu brataniu vojakov znepriatelených strán. Tento unikátny jav sa v takomto veľkom rozsahu už nikdy potom neopakoval a do európskej vojenskej histórie vstúpil ako „Vianočné prímerie 1914“.

VIANOČNÉ ZBRATANIE NEFUNGovalo

Na Východnom fronte však k ničomu podobnému nedošlo. Dôvod bol jednoduchý – znepriatelené strany na rozdiel od Britov, Francúzov a Nemcov neoslavovali Vianoce v rovnakom čase. Zatiaľ čo v Rakúsko-Uhorsku a Nemecku sa riadili gregoriánskym kalendárom, tak v Rusku platil juliánsky kalendár a medzi nimi bol rozdiel trináť dní.

V dôsledku toho na Východnom fronte prebiehali boje aj 24.-25. decembra 1914 počas vianočných sviatkov podľa gregoriánskeho kalendára, tak aj 6.-7. januára 1915 podľa juliánskeho kalendára. V tomto období sa línia frontu dotýkala územia súčasnej Slovenskej republiky a prebiehala po hlavnom hrebeni Karpát od sedla Dujava severne od Zborova cez Dukliansky priesmyk až k Lupkovskému priesmyku. V zamrznutých zákopoch na zaviatých výšinách a uprostred zasneže-ných karpatských lesov stáli proti sebe desiatky tisíc rakúsko-uhorských a ruských vojakov. Počas svojich vianočných sviatkov dúfali, že nájdu aspoň chvíľu pokoja, ale neúprosná realita vojny bola iná...

Do dnešných dní sa dochovalo niekoľko spomienok na udalosti z prelomu rokov 1914 a 1915, ktoré sa odohrali na fronte v Karpatoch. Medzi nich patrí reportáž rakúsko-uhorského vojnového korešpondenta Z. Fraňa, ktorý Vianoce prežíval v priestore Lupkovského priesmyku na východ od Medzilaboriec. Podľa jeho svedectva boli rakúsko-uhorské postavenia 24. decembra 1914 vytavené intenzívnej palbe protivníka, pretože pre ruské jednotky to bol všedný frontový deň. Rakúsko-uhorskí veliaci dôstojníci sa rozhodli odplatiť rovnakou mincou a na ruské Vianoce 6. januára 1915 pripravili prepad nepriateľských pozícií.

SVIATOČNÝ PREPAD

„Na veliteľstvo pluku pricválali dvaja jazdci zo štábu divízie, ktorí priniesli písomný rozkaz generála Birkenheima. Náš plukovník s napätím otvoril obálku a očami prebehol text. Usmial sa a povedal-zajtra sú

ruské Vianoce. Na štábe mali výborný nápad, revanšu-jeme sa im za naše pokazené Vianoce a dnes o polnoci ich napadneme. Nebude to však obyčajný útok, ale prepadová akcia, ktorú v nepriateľskom tyle uskutoční päť samostatných skupín. Vyberte dobrovoľníkov v poddôstojníckych hodnostiach, ktorých povedú piati dôstojníci. Tieto skupiny dnes po zotmení preniknú za líniu frontu a prepadnú päť dedín, v ktorých sú ubytované protivníkov zložky a kde sa nachádzajú jeho zásobovacie oddiely. Každý skupine bude pridelený jeden ženista, ktorý prenikne na okraj dediny a jeden z domov vyhodí do vzduchu. Ostatní príslušníci prepadovej skupiny po tomto signáli na dedinu začnú palbu z pušiek a trúbením na polnicu budú imitovať rozsiahly útok. Naším cieľom je presne o polnoci vyvolať v nepriateľskom tyle čo najväčší zmätok.

Po oboznámení sa s rozkazom sme zvyšok dňa strávili prípravou akcie a o ôsmej hodine večer sa moja skupina presunula do dediny na našej strane frontu. Tam nám bol pridelený civilný sprievodca-miestny mládenec, ktorý vyrástol v tunajších vrchoch a terén poznal ako svoju dlaň. Len miestny pastier, drevorubač alebo pytlák nás mohol previesť cez vrchy a lesy do nepriateľského tyla tak, aby sme obišli postavenia protivníka a vyhlí sa jeho hliadkam. V hlbokej tme nám vojenské mapy boli nanič, a tak sme sledovali mladíka, ktorý mal v rukách naše životy. Cez zasnežený les a strmé svahy výšin nás viedol k cieľu a šikovne využíval možnosti, ktoré terén poskytoval na skrytie nášho pohybu.

Počas namáhavého pochodu som stratil predstavu o čase a mojou jedinou myšlienkou bolo, aby sme k určenej dedine dorazili včas. Blížila sa polnoc, keď sprievodca zastal a rukou ukázal na blikajúce svetlá pod nami – to je vaša dedina. Veliaci dôstojníci našej skupiny si zavolať ženistu i spýtal sa ho - všetko je v poriadku? Trhavina a zápalnice sú pripravené? Po kladnej odpovedi ženistovi nariadil, aby spolu s našim sprievodcom prenikol na okraj dediny a vyhodil do vzduchu jeden z domov. Potom ho mal mládenec odvieť naspäť na našu stranu frontu. My sme sa po uskutočnení prepadu mali vracieť sami po trase, ktorou sme prišli.

Ženista so sprievodcom sa pohli k blikajúcim svetlám a za pár sekúnd sa rozplynuli v čiernej tme. Zaujali sme palebné pozície a s napätím čakali, čo sa bude diať. Opäť som stratil predstavu o čase. Uplynula hodina či dve? Alebo uplynulo iba pár minút? Neodvážil som sa ani pohnúť, aby som vybral z vrečka hodinky. Zrazu sa objavil silný záblesk a po ňom hromová rana, ako keby sa zem otvárala. Nebo ožiariť odraz explózie a dolinou sa ako víchrice niesla tlaková vlna výbuchu a strašný rachot. Podarilo sa - vykrikol náš veliteľ a začal palbu z pušky. Všetci sme nasledovali jeho príklad a

každý z nás vystrieľal niekoľko zásobníkov. Do toho sa ozýval rev polnice do ktorej náš trubač trúbil ako mu plúca stačili.

Tento diabolský koncert trval štvrt hodiny. Po vypálení poslednej salvy polnica posledný krát zatrúbila do útoku a potom sa rozhostilo hrobové ticho. Zo susedných dolín k nám doliehala ozvena palby. Útok ďalších prepadových skupín sa tiež vydal. Pri odchode sa môj pohľad naposledy obrátil k nášmu cieľu. Z dediny pod nami bolo počuť dupot behajúcich nôh a výkriky. Zamrazilo ma pomyslenie, že vojaci pod nami práve oslavovali Vianoce a spievali vianočné koledy rovnako ako my pred dvoma týždňami...”

BETLEHEM GENERÁLA BOROEVIČA

Vojaci po oboch stranách frontu nemali veľa príležitosti osláviť Vianoce a aspoň na chvíľu si pripomenúť atmosféru sviatkov pokoja a mieru. Väčšie šťastie mali ich veliaci dôstojníci, ktorí sa nachádzali hlbšie v tyle. V Bardejove sa v decembri 1914 a v januári 1915 nachádzalo veliteľstvo rakúsko-uhorskej 3. armády, ktorá držala karpatský front na úseku dnešných slovensko-poľských hraníc. Veliteľ tejto armády generál pechoty Svetozár Boroevič a jeho štáb oslávili Vianoce v priestoroch svojho veliteľstva, ktoré sa nachádzalo v bardejovskom hoteli „Hungária“ (po vzniku Československa premenovaný na hotel „Republika“). V článku riaditeľa Šarišského múzea F. Guteka, ktorý bol zverejnený v Bardejovských novinách sa uvádza:

„Generál Svetozár Boroevič bol počas 44 dní svojho bardejovského pobytu ubytovaný, podobne ako

predtým ruský generál Brusilov, na rímskokatolíckej fare. Počas Vianoc pripravilo rakúsko-uhorské vojenské veliteľstvo vo veľkej dvorane hotela Hungária vianočnú slávnosť. Na slávnosti zaspieval príležitostný spevácky zbor s veľkým nadšením krásnu melódiu Stille Nacht, heilige Nacht (Tichá noc, svätá noc). Zhromaždená spoločnosť sa dobre zabávala, a to i napriek tomu, že zvonku, z niekoľkokilometrovej diaľky, bolo počuť silnú delostreleckú kanonádu, od ktorej rinčali všetky okná slávnostnej dvorany. Delá neodbytné pripomínali, že mesto Bardejov práve prežíva v rámci tejto vojny svoje najkritickejšie dni. V dvorane, pod skvelo ozdobeným obrovským vianočným stromom stál Betlehem, skupina akvarelových postáv v drevenej skrinke s rozmermi 108 x 82 x 38 cm, ktorú namaloval Richard Assmann, umelecký maliar a ilustrátor nemeckého obrázkového časopisu Leipziger Illustrierte Zeitung.”

Tento tzv. Boroevičov Betlehem sa neskôr dostal do Šarišského múzea prostredníctvom bardejovského rímskokatolíckeho farára a zároveň správcu múzea, Gejzu Žebráckeho, ktorému ho daroval generál Boroevič pri svojom odchode z Bardejova. Betlehem sa stal známym z početnej literatúry o svetovej vojne a dnes predstavuje v zbierkovom fonde Šarišského múzea jeden z najvýznamnejších exponátov obdobia prvej svetovej vojny.

Od pamätných Vianoc 1914 a spomínanej slávnosti s Betlehemom sa datuje zrod vzájomnej úcty a zdá sa, že aj úprimného priateľstva generála Boroeviča a bardejovského rímskokatolíckeho farára Gejzu

Žebráckeho. Dokumentujú to tri korešpondenčné karty, zachované v Šarišskom múzeu, ktoré poslal generál Boroevič do Bardejova koncom roka 1915, v roku 1917 a v októbri 1918”. Vianoce roka 1914 v Karpatoch neboli sviatkami pokoja a lásky ani pre jednu z bojujúcich strán. Vojnové udalosti, ktoré zasiahli územie dnešného Slovenska na sklonku roka 1914 boli iba predzvesťou apokalypsy, ktorá tento región mala zasiahnuť v roku 1915.

ZABUDANÉ BOJE I CINTORÍNŮ

Prvá svetová vojna predstavuje veľmi slabo znápané miesto vojenskej histórie Slovenska. Týka sa to nielen frontového nasadenia vojakov, ktorí pochádzali z územia súčasnej Slovenskej republiky, ale aj samotných bojov, ktoré zasiahli severovýchodné Slovensko od novembra 1914 do mája 1915.

Následkom týchto bojov padlo alebo v dôsledku zranení zomrelo 45 500 vojakov rakúsko-uhorskej, ruskej a nemeckej armády. Ďalších približne 250 tisíc vojakov bolo na našom území ranených alebo zajatých. Mlčiacim mementom týchto tragických vojnových obetí je 236 vojenských cintorínov v okresoch Prešovského kraja, z ktorých väčšina je polozabudnutá a nachádza sa v neutešenom stave.

V budúcom roku by sme chceli prostredníctvom ďalších článkov v časopise Obrana viac priblížiť udalosti, ktoré sa našom území udiali počas prvej svetovej vojny.

Martin DROBNÁK, Matúš KORBA,
Klub vojenskej histórie Beskydy

Z detských vianočných vinšov sa vlani tešili aj vojaci v operácii ISAF v Afganistane.
Foto Pavol VITKO

VIANOČNÉ POZDRAVY OD DETÍ

Pekná tradícia kreslenia vianočných pozdravov vojakom do zahraničných operácií pokračuje na Ministerstve obrany SR aj v tomto roku. Tlačové oddelenie oslovilo všetky základné školy na Slovensku a ponúklo deťom možnosť osloviť prostredníctvom kresieb našich vojakov, ktorí budú tráviť tohtoročné Vianoce ďaleko od domovov a blízkych.

Ručne maľované pohľadnice s úprimnými detskými želaniami budú doručené všetkým vojakom, ktorí slúžia počas sviatkov v zahraničných operáciách. Časť kresieb prinesie vojakom osobne minister Baška, ostatné budú odoslané vojenskou poštou.

Major Adrián Melega strávil ako veliteľ 9. rotácie kontingentu v Afganistane šesť mesiacov, od septembra až decembra 2008. Na Vianoce 2008 dostal aj on a jeho vojaci vianočné pozdravy od detí zo Slovenska. „Počas môjho pôsobenia v Afganistane vo funkcii veliteľa kontingentu som mal tú česť organizovať návštevu ministra obrany v Afganistane. Na záver návštevy ma pán minister prekvapil odovzdaním vianočného pozdravu od žiačky základnej školy zo Zvolena, v ktorom zaželala mne, ale aj všetkým vojakom slúžiacim ďaleko od rodín krásne Vianoce. Bolo to veľmi milé a dojímavé,“ spomína mjr. Melega.

Tradíciu založilo tlačové oddelenie Komunikačného odboru Kancelárie ministra obrany v roku 2008.

Dvojstranu pripravili
Soňa BANIAROVÁ, Michaela FARKAŠOVÁ

Vianoce na Balkáne

Spomienky na Vianoce bývajú pekné, aj keď ich trávim ďaleko od domova a vo vojenskom „mundúre“. Dvojnásobne to platí o Vianociach našich vojakov v prvej slovenskej mierovej misii UNPROFOR na území bývalej Juhoslávie. Osobne som takého pekné Vianoce zažil spolu so šesťsto príslušníkmi slovenského ženijného práporu OSN pred pätnástimi rokmi, v roku 1994. Na základni v Lipiku, na veliteľstve v Daruware aj na všetkých, takmer dvadsiatich pozíciách od východného Slavonska, cez Dalmáciu, až po Sarajevo, kde pôsobili naše jednotky, oslávili ženisti vianočné sviatky v duchu slovenských tradícií.

Všade svietili ozdobené stromčeky, štedrá večera bola bohatá (rybku mali len pri pontónovom moste na Neretve), nechýbala kapustnica, cukrovinky a samozrejme, ani želanie veliteľa pri sviatočnom stole.

VEĽKÉ STRIEDANIE

Na Štedrý deň mali vojaci OSN voľno, pravda, až na národné jednotky s islamským vierovyznaním, strážne jednotky a našich mostárov na spomínanej Neretve. Po ceste života, ktorá by bez nášho mosta neexistovala, totiž nepretržite aj vo vianočnom čase jazdili konvoje s humanitárnou pomocou do Sarajeva a prúdy utečencov opačným smerom.

Od začiatku decembra v slovenskom ženijnom prápore OSN prebiehalo veľké striedanie vojakov. Nové sily striedali pionierov, ktorí od mája 1993 dvadsať mesiacov budovali slovenský ženijný prápor do podoby špičkovej jednotky, až sa stala hlavnou a všeobecne uznávanou podpornou jednotkou veliteľa UNPROFOR. Do

Daruvaru som dorazil 6. decembra spolu s dvadsiatkou dôstojníkov, určených na kľúčové riadiace pozície a tých, ktorí museli prevziať materiál. Ako budúci hovorca práporu som mal okrem iného na starosti aj materiál triedy 10, teda vecičky, ktoré súviseli s kultúrou, športom a voľným časom všeobecne. To som ešte netušil, že o niekoľko dní budem práve pre to najprenasledovanejší človek v prápore v súvislosti s Vianocami.

Ale pekne poporiadku. Skúsenosti a niekoľko sto kusov materiálu mi odovzdal môj predchodca podplukovník Ján Minár. Plukovník Daniel Kostra prevzal velenie po plukovníkovi Ľubomírovi Kolenčíkovi. Ujal som sa kamery a dokumentoval príchod hlavných síl rotácie. Prišli takmer štyri stovky striedajúcich ženistov, ktorí sa rozšli na pozície. Napríklad aj do bosnianskeho Vareša, kam putovali okľukou takmer 1 600 kilometrov aj s Pragami V3S. Čo sa mňa týka, zažíval som najhorúcejší vojenský december v mojom živote.

VIANOČNÝ SVITEK I POŽUVANÁ HYMNA

Pri prvom nástupe „nového“ práporu na lipickej základni zlyhala elektronika v rádiovom práve pri hraní štátnej hymny. Nuž a keďže to bol môj materiál a moja úloha zabezpečiť ozvučenie, musel som niesť zodpovednosť. Zúrivý veliteľ nechcel počúvať moje zdôvodnenia, že magnetofón práve pri jeho prvom

slávnostnom nástupe požuval pásku s hymnou a dal mi to patrične najavo. Navrhol som veliteľovi, aby sme poslali blahoželanie k menovaniu ministrom obrany novej vlády SR, ktorá bola menovaná práve v decembri 1994. Návrh prijal. Napísal som pozdrav a po schválení textu som ho cez veľvyslanectvo v Záhrebe diplomatickou poštou poslal na Kutuzovovu ulicu. Stalo sa však to, že na obálku som namiesto Jána Sítka napísal Ján Svitek, pretože tak mi to znelo z rádia pri počúvaní Rádiožurnálu. Okamžite som telefonoval do Bratislavy. Aj s pomocou operačného dôstojníka sa podarilo dať veci do poriadku. Pravdaže, plukovníkovi, ktorý bol na liste podpísaný, som to vtedy a zdá sa mi, že ani potom, nič nepovedal.

Ako sa blížili Vianoce, zrazu všetkým veliteľom, rôt, čiat i družstiev, ktoré boli kade tade po celej bývalej Juhoslávii, začali haprovať televízory, satelitné prijímače. Zrazu mali málo videopások s filmami, chýbal im športový materiál a čo ja viem čo ešte. Dorazilo ma, keď odo mňa chceli aj ozdoby na stromčeky. Netušil som, že ich vôbec v sklade mám. Samozrejme, všetko sa objavilo v každodenných hláseniach a ja som na raňajších brífingoch velenia, namiesto správ o situácii v sektoroch UNPROFOR musel zdôvodňovať nedostatok guľ na stromčeky a nevyhovujúci stav televízorov Tesla – Rubin a Oravan, ktorými slovenský ženijný prápor vybavili kompetentní pred vyslaním do sveta...

RÁDIOMOST DOMOV

Ale nakoniec sa všetko utriaslo a Vianoce mali vojaci práporu pekné. Aj vďaka Armádnej redakcii v Slovenskom rozhlas. Jej vtedajší šéfredaktor Miroslav Minár a nádejná moderátorka Petra Repková zorganizovali nielen živú vianočnú besedu na hlavnom vysielačom okruhu s hosťami – vojakmi práporu, ale v reláciách Plná poľná, v rámci rubriky Bratislava – Daruvar, sa nám podarilo spoločnými silami odvysielať desiatky pozdravov od vojakov domov najbližším a opačne. Len pre zaujímavosť, Slovenský rozhlas v tých časoch predstavoval pre našich vojakov jediné spojenie s domovom. Na stredných vlnách ho mohli počúvať v táboroch vo Vareši, Zenici, Sarajeve, Knine, Topusku, Gračaci, Sisaku, Brode Pustare, Vukovare a na mnohých ďalších miestach, kde vtedy pred pätnástimi rokmi začali slovenskí ženisti písať novú históriu ozbrojených síl.

ppl. v zál. Bernard ROŠTECKÝ

Štedrý deň 1940 vo Veľkej Británii

Prvé Vianoce nášho práporu sa začali vo Veľkej Británii Štedrým dňom, na ktorý budeme po rokoch spomínať. Deň bol sychravý s anglickou hmlou, ale vnútri barakov vládlo ovzdušie naše a domáce.

Roty sa zriadili pre seba a bolo to šťastné riešenie. Vojaci a poddôstojníci rôt urobili dokonalú prípravu. Bola radosť pozerať sa na to všetko podnikanie a pretekánie. Všade sa našli podnikaví a obetaví jednotlivci, ktorí zorganizovali svoje okolie na prácu a dokázali zariadiť, že napríklad v druhejrote sa poddôstojníci zriekli 18 percent platu, aby každý vrote mohol dostať darček v cene 9 šilingov. Veliteľská rota si vymaľovala steny miestnosti a v honbe za papiermi vpadla na hasičskú stanicu blízkeho mesta. Prvá rota si zriadila k plastickej panoráme Prahy na priečelí dve ležadlové galérie pozdĺž stredy dlhého stola. 2. rota sa postarala o najbohatšiu nádielku a vkusnú úpravu vnútrajška, tretia rota filmovala návštevu pána prezidenta a jeho sprievodu, točila pivo zo suda, žrebovala darčeky a najviac zaujala. 4. rota večerala pod nebom strieborných a zlatých hviezd, darovala kyticu bylín z vlastného záhradného podnikania a odmietla navrhovanú

výzdobu z krompáčov, lopát, píla a fúrikov na hlinu. Nálada bola výborná a družná, najmä v prvejrote. Bujarý šéf veliteľskej rotypobozkal pod imelom pani generálovú s úmyslom bozkávať tak všetky české ženy, šéf práporu v spokojnej nálade schválil pred dôstojníkmi ryby a motýle, krstná mama 4. rotyposlala každému zverencovi strieborné srdiečko s nápisom na pamiatku. Slobodník Bl. našiel stratené 3 libry len tak, že peňaženka páchla fajkovým tabakom, ktorý okrem neho nikto neznesol. Pán generál Znamenáček dojal prítomných rečou a tešil ich nádejou na ďalšie americké a po mori už putujúce darčeky, p. prezident všetkých nadchol pozornosťou svojej návštevy.

Vianočný pokoj nenarušilo letecké bombardovanie, ale na fronte sa bojovalo. V Londýne však naposledy bomby zasiahli trikrát parlament, no Churchillova reč s ozvenou letí svetom. V Amerike ju považujú za poslednú výzvu k talianskemu rozumu. Pétain odmietol naliehanie Hitlera, ktoré robilo dojem ultimáta a hrozil podobne ako Hácha odstúpením. Americké veľvyslanectvo vo Vichy urobilo prípravu na presťahovanie domov. To pre prípad, že Hitler zo zlosti nad Pétainovým odporom poruší podmienky prímeria a dôjde k utvoreniu nezávislej francúzskej vlády v sever-

nej Afrike. Vraj je všetko pripravené a rozhodnosť je posilnená talianskym fiaskom v Afrike. Generál de Gaulle zorganizoval na 1. januára tichý protest v neobsadenom Francúzsku: v určitú hodinu ľudia nevjdú z domu. Do rádia predniesol k Vianociam posolstvo pápeža a niekoľko hláv štátov. Prezident Beneš ubezpečil, že Nemecko už nevyhrá a diktatúry padnú. Nemecské noviny ubezpečujú, že sa bude bojovať ďalej, aj keby Taliansko odpadlo. To je priznanie, že je zle. Naše vykúpenie je však blízko.

(Článok je prevzatý z časopisu Prapor z 25. 12. 1940, strana 1, číslo 72, ktorý vydávali č. vojaci vo Veľkej Británii. Skrátil a čiastočne upravil pv.)

Na fotografii S/Ldr Karel Kvapil (vľavo s neznámym príslušníkom 311. čs. bombardovacej perute RAF) zahynul tesne po vianočných a novoročných sviatkoch dňa 10. 1. 1945 v horskom masíve cca 10 km severoseverozápadne od Glasgowa. Jeho Oxford Mk.I PH404 havaroval pri lete zo severobritského Tainu do Londýna. Trosky lietadla našli až 19. 8. 1945 dvaja britskí horolezci pri výstupe na skalnú stenu Stob ant'Sluichd.

Astute začína skúšky

Prvá útočná jadrová ponorka triedy Astute opustila 15. novembra devonshirské doky a začali sa jej skúšky na mori, aby sa preverili schopnosti novej generácie britských ponoriek. Domovským prístavom Astute sa stane škótska námorná základňa Clyde pri Faslane. Ponorka triedy Astute bola navrhnutá, aby bola schopná plniť rôzne strategické i taktické úlohy vrátane operácií proti hladinovým plavidlám a ponorkám, prieskumných a spravodajských činností a podpory pozemných síl. Výtlak plavidla je 7 400 ton, celková dĺžka 97 m a šírka 11,2 m, trieda Astute je výrazne väčšia ako predchodkyne z triedy Swiftsure a Trafalgar, ktoré postupne nahradí. Na druhej strane vďaka moderným a automatizovaným systémom potrebuje menšiu posádku.

Astute má jeden z najúčinnnejších sonarových systémov typ 2076, torpéda Spearfish a rakety Tomahawk s plochou dráhou letu. Vysokotlakový jadrový reaktor chladený vodou si na ponorkách po nasadení do prevádzky nebude vyžadovať dopĺňanie alebo výmenu paliva počas celej 25-ročnej životnosti. Astute si dokáže vyrábať kyslík z morskej vody a čistiť atmosféru na palube i počas plavby pod vodou. Ponorka bude schopná hliadkovať nepretržite až 90 dní. Plavidlo nemá prvý raz v histórii Royal Navy tradičný optický periskop. Nahrádza ho sústava digitálnych zariadení, ku ktorým patria termálne kamery, videokamery pre nízku viditeľnosť a elektro-nické snímače, ktoré umožnia spracovať obraz z morského povrchu.

Strela IRIS-T SL odskúšaná

Nemecká spoločnosť Diehl BGT Defence úspešne odpálila na testovacej strelnici v Južnej Afrike 9. októbra pozemný variant riadenej strely typu vzduch-vzduch IRIS-T, ktorý má označenie SL (surface launched). Podľa výrobcu počas skúšok IRIS-T SL obstála vo všetkých parametroch, ktoré požadujú nemecké ozbrojené sily – bezpečné odpálenie z nosiča vozidla, stanovené aerodynamické a mechanické charakteristiky počas letu či operačnú účinnosť nového motora. Riadená strela SL vznikla ďalším vývojom z rakety pre vzdušný boj IRIS-T a je určená pre nemeckú PVO ako doplnok s dosahom na stredné vzdialenosti k systému Patriot GE v rámci programu TLVS/MEADS.

Nová strela by mala byť vysoko účinná a obratná proti širokej palete cieľov, s krátkym časom reakcie, jednoduchou logistikou vrátane prepravy striel v kontajneroch. V porovnaní s leteckou strelou IRIS-T, je verzia SL vybavená väčším raketovým motorom s pohonom na pevné palivo, datalin-kom prostredníctvom ktorého sa synchronizujú údaje o ciele a kužeľovým tvarom prednej časti pre lepšie prekonanie odporu vzduchu. Cez štandardné pripojenie môže byť systém IRIS-T SL začlenený do akéhokoľvek sieťovaného systému riadenia a velenia. Nosiče striel poskytujú vysokú terénnu mobilitu a budú sa dať prepraviť napr. Airbusom A400M. Ich zavedenie do služby sa plánuje v roku 2021.

Dvojstranu pripravil **Roman KMENT**
Foto **BAE Systems, Diehl BGT, Iveco Defence Vehicles, Agusta Westland, BMLV**

Iveco pokračuje vo vývoji LMV

Na medzinárodnom podujatí o obrnených vozidlách IAVE vo Veľkej Británii vo februári 2010 plánuje spoločnosť Iveco Defence Vehicles predstaviť ďalší vývoj svojho ľahkého opancierového vozidla LMV. Od roku 1999, keď začali konštruktéri Iveco s prácami na vozidle, sa predalo viac ako 2 000 kusov LMV. Väčšina strojov sa vyrobila vo verzii s kratším rázvorom 3 220 mm a kabinou pre štyroch vojakov. Reakciou na ďalšie požiadavky, vrátane väčšieho priestoru pre posádku a užitočnú nosnosť vozidla, bola verzia s dlhším rázvorom o 300 mm. Celková hmotnosť vozidla sa po úprave rámu, systému brzd a odpruženia tiež zvýšila zo 7 000 kg na 7 500 kg.

Na medzinárodnom podujatí IAVE 2010 chce Iveco predstaviť posledný vývoj ľahkého LMV s protiminovou a balistickou ochranou. LMV by malo spĺňať britské požiadavky na systém úžitkového vozidla pre operačné použitie (OUVS), ktoré boli prvý raz predstavené v roku 2003 a podľa nich by sa novým typom vozidla mali nahradiť schopnosti až troch doterajších modelov: RB44, Pinzgauer a Landrover. Z tohto dôvodu bude mať nové LMV ešte dlhšiu a priestrannejšiu kabínu a väčší rázor, ktorý by mal zabezpečiť vyššiu užitočnú nosnosť. Vozidlo by malo byť schopné prepraviť dve štandardné NATO palety a nestraťiť pritom svoju mobilitu.

Záujem General Dynamics o FRES

Konzorcium General Dynamics potvrdilo záujem dodať britskej armáde prostriedky budúcej generácie prieskumných obrnených bojových vozidiel. Skupina, ktorú vedie General Dynamics UK chce ponúknuť do programu FRES SV (špecializované vozidlo budúceho rýchleho účinného systému) modifikované bojové vozidlo pechoty Ascot 2. Vozidlá Ascot sa už etablovali v španielskej (Pizarro) a rakúskej armáde (Ulan), čo je z hľadiska ďalšieho vývoja pre konzorcium pomerne malé riziko.

Vozidlo Ascot SV (využívajúce podvozok Ascot 2) by malo byť jedno z najpohyblivejších vo svojej kategórii, s vysokou mierou rastu potenciálu na prežitie vojakov pri budúcich hrozbách. Konzorcium je schopné integrovať do prostriedku viaceré veže od renomovaných firiem, v tomto prípade si do tendra o FRES SV vybralo spoločnosť Lockheed Martin UK INSYS, ktoré by malo dodať novú vežu so 40 mm systémom CTAS. Počiatočná produkcia podvozkov pre Ascot SV by sa mala dodať zo Španielska a neskôr by sa podvozky mali vyrábať vo Veľkej Británii. General Dynamics má pôsobiť ako systémový integrátor.

Nový Lynx Wildcat vo vzduchu

Svoj prvý let si 12. novembra zapísal viacúčelový vrtuľník od spoločnosti AgustaWestland AW159, ktorého 62 kusov si objednala Veľká Británia pre svoje pozemné sily a námorníctvo. Prvé dodávky stroja v Británii označovaného aj ako Lynx Wildcat sa očakávajú v roku 2011. V operačnej službe pozemných síl by prvý nový Lynx mal slúžiť v roku 2014, v námorníctve v roku 2015. Wildcaty budú vyriešené tak, aby boli vysoko univerzálne a mohli jednoducho meniť úlohy v prospech námorných či pozemných síl. Armáda chce stroje využívať okrem ochrany pechoty na bojisku, na prieskum, velenie a riadenie, prepravu osôb a materiálu, námorníctvo zase na pobrežné hliadkovanie či podporu obojživelných operácií.

AW159 poháňajú dva motory novej generácie CTS800 (Comanche, T129), každý je schopný poskytnúť kontinuálny výkon 1 281 kW. Stroj má celkovú hmotnosť 5 790 kg, ktorá sa môže pri výrobe zvýšiť podľa požiadavky do 6 250 kg. Kabína má plne integrovaný systém zobrazenia a štyri primárne displeje. Senzory zahŕňajú aj infračervené a TV systémy v prednej časti trupu a námorná verzia bude niesť radar Selex Galileo 7400E s aktívnym celokruhovým snímaním. AW159 je schopný niesť široké spektrum výzbroje vrátane palubného kanóna, torpéd, hlbinných náloží a nových zbraňových systémov FASGW.

Krátko

Predbežnú zmluvu, ktorá by mala vytvoriť Európsku leteckú dopravnú flotilu (EATF) založenú na vojenských strojoch A400M a iných typoch ako C-130, podpísalo 17. novembra v Bruseli 14 ministrov obrany krajín Európskej únie. Cieľom je sústrediť dostupné kapacity a poskytnúť jednotlivým krajinám možnosti prepravy bez toho, aby ju museli riešiť len vo vlastnej réžii. Podpisy pod zmluvou sú z Belgicka, ČR, Fínska, Francúzska, Grécka, Holandska, Luxemburska, Nemecka, Poľska, Portugalska, Slovenska, Španielska, Švédska a Talianska.

Talianske letectvo si finálne objednalo prvú dodávku šiestich kusov ľahkého cvičného lietadla Aermacchi M-346 Master, ktorá by sa mala uskutočniť v závere roku 2011. Kontrakt má hodnotu 220 mil. eur a okrem moderných strojov T-346A zahŕňa aj letové simulátory a integrovaný systém výcviku ITS. Celkovo by Rím mal zatiaľ odobrať 15 strojov typu Master.

Spoločnosť Lockheed Martin oznámila, že počas testov ostrých strelieb úspešne zavŕšila šesť letov a raketami typu vzduch-zem s predĺženým dosahom AGM-158 JASSM-ER. Počas testov boli rakety odpáľované z lietadla B-1B a podľa spoločnosti podľa zámeru zničili určený cieľ. JASSM-ER mali dopredu nastavené údaje letu s následnou korekciou na cieľ. Modernizovaná strela v kategórii zbraní s hmotnosťou 646 kg má rozšírený dosah na viac ako 926 km. Počiatočné operačné použitie AGM-158 s dlhším dosahom sa pre typy lietadiel B-1B, B-2, B-52 a F-16 plánuje od roku 2013.

Oto Melara, spoločnosť zo skupiny Finmeccanica, podpísala s talianskym ministerstvom obrany zmluvu na dodávku 81 kusov veží pre ľahké vojenské vozidlá v hodnote 20 mil. eur. Elektricky, na diaľku ovládané veže s 12,7 mm (alebo 7,62 mm) guľometom sa majú použiť pre vozidlá Iveco LMV (Lince – Rys) talianskej armády, ktoré pôsobia v Afganistane. Veže majú byť dodané v druhej polovici roku 2010.

Prvé posádky britských vrtuľníkov EH-101 Merlin zo základne RAF Benson sú pripravené na nasadenie v Afganistane. Posádky skončili nedávno špeciálny výcvik v Spojených štátoch. Merliny prepravujú 20 vojakov a doplnia v Afganistane kapacity strojov Chinook a Lynx. Celkovo by sa schopnosť prepravy britskej vzdušnej podpory tým mala zvýšiť o štvrtinu.

Agentúra Forecast International vo svojej správe, ktorá sa venuje trhu opto-elektronických systémov, uvádza, že výdavky na obstaranie podobných systémov v pozemných i námorných silách v nasledujúcich desiatich rokoch narastú na 7,9 mld. USD. Hlavným motívom k nákupu má byť spôsob vedenia bojovej činnosti ako napríklad v Iraku a Afganistane, kde sa väčšina bojových operácií vedie v noci. Obochod si podľa predpovede Forecast International rozdelí najmä päť popredných špecializovaných výrobcov - ITT, Raytheon, Northrop Grumman, Thales a Kollmorgen.

Talianske pozemné sily plánujú v priebehu troch rokov nakúpiť delostrelecké radary Arthur od švédskej firmy Ericsson. Ide o mobilné systémy stredného dosahu, ktoré sú umiestnené na viacúčelovom terénnom pásovom vozidle Bv206. Radar pracuje v pásme 4 až 8 GHz v dvoch základných režimoch - zisťovania polohy palebných postavení delostreleckých systémov protivníka a riadenia palby vlastných delostreleckých systémov.

Protivzdušný systém SAMP/T

Jedným z moderných systémov európskej protivzdušnej obrany je francúzsko-taliansky pozemný systém stredného dosahu SAMP/T, ktorý používa riadené strely Aster-30. Francúzsky úrad pre výzbrojovanie (DGA) v máji dodal pre francúzske vzdušné sily prvý systém.

Program SAMP/T, ktorý zahŕňa prvky budúcej rodiny riadených striel typu zem-vzduch, riadi Organizácia pre spoluprácu v oblasti výzbrojovania (OCCAR). Zatiaľ bolo objednaných celkovo 15 systémov (10 Francúzsko, 5 Taliansko). SAMP/T, ktorý vyvíja Eurosam, spoločný podnik MBDA Missile Systems a Thales, je prvý európsky systém protivz-

dušnej obrany schopný riadenými strelami ničiť taktické balistické rakety typu Scud s doletom okolo 600 km. Dodávky systémov pre francúzske vzdušné sily by mali byť ukončené do konca roka 2013 a konečná verzia riadených striel do konca roka 2016. Nové prostriedky majú nahradiť dožívajúce systémy typu Hawk.

Rozsiahly vývoj riadených striel Aster 30 a systému SAMP/T začal už v roku 1990, s počiatočnou výrobou častí prototypu systému v roku 1997. Prvé testy odpálenia rakiet sa začali v roku 1999, prvé testy celého systému sa začali v júli 2005. Skúška bola vyhodnotená ako úspešná potom, ako radar Arabel zachytil a sledoval cieľ v podobe C-22 vo

SAMP/T

výške 7 000 m a vzdialenosti 26 km s navedením strely. Záverečné testy systému SAMP/T sa uskutočnili v novembri 2006, pričom sa odpalovala raketa na cieľ vo výške 3 000 m a vo vzdialenosti 11 km.

BATÉRIA SAMP/T

Typická batéria SAMP/T pozostáva z riadiaceho a veliteľského stanovišťa, rádiolokátora Arabel a maximálne šesť odpalovacích zariadení, každé s ôsmimi strelami Aster 30 a muničného vozidla. Odpalovacie zariadenia sú zväčša rozmiestnené v okruhu 10 km od radaru Arabel. SAMP/T systém používa počítače Magics (modulárna architektúra pre grafickú a obrazovú konzolu systému) a Mara (modulárna architektúra pre aplikácie v reálnom čase).

Nájdenie a sledovanie cieľov má na starosti viacúčelový radar Arabel. Riadiace centrum hodnotí prioritu cieľov a určuje ich. Údaje o primárnom a sekundárnom ciele sa prenášajú na odpalovacie zariadenia a vo fáze odpálenia rakety sa každú sekundu prostredníctvom datalinku informácie o polohe a rýchlosti cieľa updatujú.

Systém PVO využíva modernizovaný radar Arabel, ktorý bol upravený v rámci programu vývoja rakiet Aster 30 block 1 s cieľom zabezpečiť schopnosť systému ničiť balistické rakety stredného dosahu. Arabel vyrába francúzsky Thales. Ide o 3-D rádiolokátor pracujúci v X-pásme určený na vyhľadávanie a sledovanie cieľov s navádzaním rakiet proti nim v dosahu 100 km. Má kapacitu sledovania súčasne 100 cieľov s navedením a prenášaním aktuálnych povelov pre 16 rakiet Aster súčasne. Fázovaná anténa s obdĺžnikovým tvarom sa skladá z takmer 4 000 súčiastok a pri rotácii urobí 60 otáčok za minútu. Arabel pracuje v X-pásme s frekvenciou od 8-13 GHz a prehľadáva priestor azimutálne v rozsahu 360° a elevácii -5° až 90°. Štandardne pracuje viacúčelový radar s výkonom 150 kW.

Pre francúzske ozbrojené sily sa systém SAMP/T montuje na podvozky vozidla Renault Kerax s charakteristikou náprav 8x4. Odpalovacie vozidlá nesú po osem kontajnerov so strelami, ktoré môžu byť odpálené salvou každých desať sekúnd. Talianske ozbrojené sily budú systém inštalovať na podvozky nákladných vozidiel Astra s charakteristikou náprav 8x8.

RAKETY ASTER 30

Systém SAMP/T zatiaľ využíva riadené strely Aster 30 block 1, pričom MBDA vyvíja verziu block 2 s dlhším dosahom a možnosť širšieho pôsobenia proti balistickým rakétam. Aster 30 je dvojstupňová tandemovo usporiadaná srela s kolmým štartom s celkovou dĺžkou 4,9 m. Letovú rýchlosť udeľuje po odpálení na prvom stupni raketový motor na pevné palivo z dielne Fiat Avio. Prvý stupeň rakety má dĺžku 2,3 m, hmotnosť 340 kg, čas iniciácie 3,5 s. Využíva dve riadené dýzy, aby sa dal ovládať smer ťahu rakety pri štarte. Po odpálení a dosiahnutí počiatočnej rýchlosti strely sa raketový motor odpojí a začína pracovať motor druhého letového stupňa. Po odpadnutí prvého stupňa strely dosahuje druhý stupeň hmotnosť 110 kg, dĺžku 2,6 m a priemer 18 cm. Tento stupeň s bojovou hlavicaou a trhavinou s hmotnosťou 15 kg má štyri široké nosné plochy a štyri malé riadené stabilizátory v zadnej časti letového tela. Motor poháňa takisto pevné palivo.

Navedenie na cieľ v strednej fáze letu zaisťuje inerciálna navádzacia jednotka Sagem Agyle, ktorá je vybavená referenčným navádzacím systémom Sistemi Inerciali a miniatúrnym laserovým gyroskopom Sagem. Údaje o ciele sa korigujú prenášaním dát z pozemného riadiaceho centra, ktoré získal radar Arabel. V záverečnej fáze letu sa strela navedie na cieľ pomocou vlastnej aktívnej navádzacej sústavy s doplerovským radarovým vyhľadávačom AD4A, ktorý pracuje J-pásme v rozsahu od 12 GHz do 18 GHz. Pohyblivosť a obratnosť strely Aster 30 v záverečnej fáze letu zabezpečujú dve funkcie tzv. PIF (reaktívneho) a PAF (aerodynamického) ovládania. PIF (pilotage an force) riadenie spočíva v bočných reaktívnych hnacích prvkoch, ktoré sú schopné strele udeliť zrýchlenie bez nutnosti meniť uhol nábehu. PIF systém tiež zabezpečuje, že strela s bojovou hlavicaou bude pri detonácii trhaviny v okruhu dvoch metrov od cieľa. Manévrovacie schopnosti strely sú s PIF systémom na úrovni 60 g. Bojová hlavica rakety pracuje v dvoch režimoch podľa toho, či ide o vzdušný alebo balistický cieľ.

Maximálna rýchlosť rakiet Aster 30 predstavuje 1,4 km/s. Aster 30 môže zasiahnuť nepriateľský cieľ vo výške od 15 m do 20 km. Proti lietadlám pôsobiacim vo výške viac ako 3 000 m je maximálny dosah systému 100 km, proti strojom, ktoré letia vo výške pod 3 000 m je maximálny dosah o polovicu menší – 50 km.

Roman KMENT

Foto MBDA Missile Systems

Technicko - taktické údaje SAMP/T

Určenie	Systém stredného dosahu na ochranu vlastných jednotiek a dôležitých centier 13,0 m / 2,7 m
Priestor vyhľadávania	360°
Počet zachytených cieľov	Viac ako 100 cieľov
Súčasné navádzanie na cieľ	16 cieľov
Dosah lietadlá / balistické rakety	Do 100 km / do 25 km
Palebná sila	Salva 8 rakiet po 10-tich sekundách v prípade potreby odvrátenia sústredeného útoku 6 100 kg (6 600 kg)
Reakčný čas	Od zachytenia prvého cieľa po odpálenie prvej rakety len niekoľko sekúnd
Prepravitelnosť	C-130 Hercules a podobný typ
Interoperabilita	Všetky typy nasadenia podľa NATO štandardov v systéme C2/C3I (L11B, L16)
Zostava batérie	1 vozidlo - bojový modul (riadenie a velenie)
	1 vozidlo - radar Arabel
	4 až 6 vozidiel - odpalovacie zariadenia neriadené
Obsluha	14 osôb na batériu so štyrmi odpalovacími zariadeniami. Bojový modul tvorí obsluha 2 osôb

Prvý transportný vrtuľník

Stredný viacúčelový vrtuľník so štvorlistovým nosným a trojlístovým chvostovým vyrovnávacím rotorom zo zbierok VHÚ – VHM Piešťany Mi-4 (v kóde NATO Hound), výrobné číslo 11114, imatrikulačné číslo 1514, bol vyrobený 5. augusta 1961. Najsť lietel v 2. vrtuľníckej, neskôr 2. spojovacej letke v Trenčíne, od 20. novembra 1964 v 50. spojovacej letke v Prahe, od júna 1972 v 2. veliteľskej letke v Brne. V auguste 1974 sa vrátil naspäť k 2. spojovacej letke do Trenčína. Napokon v novembri 1981 ho prevzala 4. spojovacia letka v Bechyni.

Posledný let z Bechyne do Prešova sa uskutočnil 26. júla 1982. Stroj skončil vo Vojskom leteckom učilišti, kde sa neskôr stal statickým exponátom. Vojské múzeum v Piešťanoch ho získalo do svojich zbierok 23. októbra 1996. V súčasnosti sa vrtuľník nachádza v priestoroch Vrtuľníkového krídla generálpukovníka Jána Ambruša v Prešove ako statický exponát. Celkovo na vrtuľníku vymenili 7 motorov a urobili sa 4 generálne opravy. Posledná bola v roku 1977 v trenčianskych leteckých opravovniach. Vrtuľník počas svojej prevádzky (cca 20 rokov) nalietal 3 097 hodín a 8 minút, uskutočnil 8 042 letov.

HISTÓRIA VZNIKU

Podnetom na začatie vývojových prác na vrtuľníku Mi-4 bola kórejská vojna, ktorá preukázala praktické využitie vrtuľníkov pri riadení delostreleckej palby, plnení spojovacích úloh, evakuácii ranených, ale i pri doprave výsadkov a ľahkej bojovej techniky do predných línii alebo ťažko dostupných terénov.

V bývalom ZSSR nebol vtedy k dispozícii vrtuľník, ktorý by vykazoval obdobné technické parametre, ako napr. americký typ ťažkého transportného vrtuľníka Sikorsky S-55. Preto bolo v roku 1951 rozhodnuté o urýchlenej konštrukcii vrtuľníka, ktorý by dosahoval rovnaké alebo lepšie parametre ako americký vrtuľník. Mal byť schopný prepravíť

12 osôb, automobily Gaz-69, alebo delostreleckú techniku kalibru 57 mm a 76 mm.

Necelých 7 mesiacov od zadania úlohy samotným J. V. Stalinom bol v máji 1952 dokončený prototyp. Prvý let uskutočnil pilot V. V. Vinickij v júni 1952. Po ukončení skúšok bol zavedený do výzbroje a bola spustená sériová výroba. Vrtuľník poháňal piestový hviezdicový motor AŠ-82V s núteným vzduchovým chladením pomocou ventilátoru a so spojkou na plynulé rozbehnutie rotora. Rýchly vývoj a jeho zavedenie do výzbroje sa prejavili množstvom technických problémov. Medzi najzávažnejšie patrilo kmitanie rotorových listov a ich krátka životnosť – 100 hodín. Prvý problém bol vyriešený priebežne, ale krátka životnosť bola vyriešená až v roku 1960, keď bol získaný vrtuľník Sikorsky S-58, ktorého listy slúžili ako vzor na výrobu nových celokovových listov so životnosťou 1 500 hodín. Výroba rôznych modifikácií vrtuľníka Mi-4 bola ukončená v roku 1964. Dovedna bolo vyrobených cca 3 200 kusov, z ktorých vyše 700 bolo exportovaných do viac než 30 krajín sveta. Od roku 1963 do roku 1979 sa vrtuľníky Mi-4 licenčne vyrábali v Číne pod označením Harbin Z-5. V Číne vyrobili 545 vrtuľníkov.

Mi-4 V ČSLA

Na jar 1956 boli do ČSR dodané prvé vrtuľníky Mi-4. Dodávky trvali do roku 1964, keď bolo prevzatých posledných 35 kusov. Československá armáda prevzala za uvedené obdobie spolu 144 vrtuľníkov Mi-4 a Mi-4A. Staršie varianty boli v pražských a trenčianskych leteckých opravovniach postupne modernizované. V leteckých opravovniach Trenčín bola urobená zástavba raketometov RM-130 a UB -16/57. Celkovo bolo upravených 50 vrtuľníkov Mi-4 zástavbou plynov s odpaľovacími zariadeniami na streľbu

neriadenými raketami na pozemné ciele. Modernizované Mi-4B spoľahlivo slúžili až do zavedenia modernejších vrtuľníkov. Tieto vrtuľníky sa okrem bežného výcviku využívali pri cvičeniach armád Varšavskej zmluvy. Okrem vojenských úloh sa v roku 1965 podieľali na záchranných prácach pri záplavách na južnom Slovensku. Posledné Mi-4 boli vyradené z československého vojenského letectva v roku 1986 v odlúčenej časti 1. školského leteckého pluku v Piešťanoch, kde slúžili na výcvik pilotov.

Vrtuľníky Mi-4 predstavovali prvé masové nasadenie transportného vrtuľníka v československej armáde. V priebehu svojej služby umožnili rozvoj vrtuľníkových útvarov, výcvik pilotov a palubných technikov. Položili základy vrtuľníkového letectva v rámci čs. armády.

Mgr. Peter KADLEC

VHÚ –Voj. hist. múzeum Piešťany

Foto Miroslav MIHÁLIK

HLAVNÉ TECHNICKÉ ÚDAJE

Motor typ:	AŠ-82V/ASH-82V
Výkon motora:	1 250 kW (1 700 HP)
Priemer nosného rotora:	21,0 m
Dĺžka:	16,79 m
Hmotnosť prázdneho vrtuľníka:	4 900 kg
Vzletová hmotnosť:	7 600 kg
Maximálna rýchlosť:	185 km/h
Dostup:	5 500 m
Dolet:	400 km
Výzbroj:	12,7 mm guľomet Afanasjev (9-A-016П)

Bol dôstojníkom armády Slovenskej republiky, po vojne organizátorom a prvým náčelníkom spravodajského oddelenia Hlavného štábu obnovenéj čs. brannej moci. Do čs. dejín sa zapísal predovšetkým ako verejný žalobca v procese s hlavnými exponentmi „Slovákštátu“, Tisom, Tukom, Machom a Ďurčanským. Ako jeden z hlavných architektov komunistickej moci sa však ani on nedočkal „zaslúženej“ vďaky.

Anton Rašla sa narodil 15. septembra 1911 v Pavliciach (okr. Trnava). Po skončení bratislavského reálneho gymnázia získal vďaka eminentnému záujmu o ďalšie štúdium niekoľkokrát odklad základnej vojenskej služby. Na Právnickej fakulte UK v Bratislave tak stihol v rokoch 1932 – 1937 nadobudnúť vysokoškolské vzdelanie.

VOJENSKÝ INTELEKTUÁL

Hneď na to bol prezentovaný v jednej z batérií del. pl. 126 v Žiline, odkiaľ bol po absolvovaní ŠDZ delostrelectva v Bratislave premiestnený k tamojšej batérii del. pl. 109. V čase mobilizácie zabezpečoval s jednotkou hranice. V rámci pluku absolvoval chemický kurz, po ktorom pôsobil ako veliteľ čaty v Chemickom ústave v Olomouci, pobočník veliteľa oddielu a pomocník chemického dôstojníka. Po vzniku Slovenskej republiky bol nakrátko premiestnený k spojovacej batérii del. pl. 11, aby bol v júni 1939 v hodnosti poručíka pridelený k Vojenskému súdu v Bratislave vo funkcii vyšetrojúceho sudcu. V identickej funkcii (lenže pri Nižšom poľnom súde v Levoči) pôsobil aj počas nadchádzajúcej poľskej kampane. Po vykonaní vojenskej sudcovskej skúšky bol v novembri 1939 preložený do skupiny dôstojníkov justičnej služby z povolania a súčasne povýšený na nadporučíka. Ani on sa nevyhol službe na východnom fronte, kde počas svojej prvej návštevy v ZSSR (jún – september 1941) opäť pôsobil ako vyšetrojúci sudca nižšieho poľného súdu, najprv pri slovenských rýchlych a následne zaistovacích jednotkách. Pre

Brigádny generál Anton RAŠLA (1911–2007)

podozrenie zo zločinu úkladov o slovenský štát v dôsledku podozrenia zo spolupráce s bieloruskými partizánmi však bol po návrate domov uväznený na dva týždne v bratislavskej vojenskej väznici. Pre nedostatok dôkazov bol síce prepustený, ale za trest preveľený k odbočke vojenskej prokuratúry v Poprade. Počas druhej služby na východnom fronte (január-marec 1942) sa už ako stotník (1. 1. 1941) vrátil k Zaisťovacej divízií, kde pôsobil ako člen poľného súdu a námestník vojenského prokurátora.

POVSTALECKÁ EPOPEJA

Po príchode na Slovensko pracoval najprv na pobočke vojenskej prokuratúry v Banskej Bystrici a od novembra 1942 opäť v Bratislave. V nasledujúcom polroku pôsobil ako prokurátor i predseda senátu, kým naň nebola v apríli 1943 opäť uvalená vyšetrovacia väzba. Vo väzení si tento raz odpykal viac ako polroka. V tomto období však už intenzívne spolupracoval s domácim komunistickým podzemným hnutím, keď sa stal vojenským poradcom ústredia v oblasti konšpirácie a jeho spoľahlivým informátorom. Vo februári 1944 bol ilegálnou SNR určený za vojenského poradcu G. Husáka a na jar dokonca poverený prípravou a budovaním ilegálnej straníckej siete v slovenskej armáde, kde bol už v októbri 1943 zbavený služby a nakoniec ju musel 20. mája 1944 v hodnosti majora opustiť. Bol zbavený hodnosti a žil v ilegality pod pseudonymom Anton Kováč. Bezprostredne po prepuknutí Povstania sa v Nitre neúspešne pokúšal zorganizovať útek odbojových pracovníkov a členov ilegálnych výborov KSS z tamojšieho väzenia. 12. septembra 1944 bol Vojenským ústredím povolaný priamo do Banskej Bystrice na Veliteľstvo 1. čs. armády na Slovensku, kde až do potlačenia SNP pôsobil ako hlavný vojenský poľný prokurátor armády. Týždeň na to bol súčasne pridelený aj na Hlavný štáb partizánskych operácií ako prednosta spravodajského oddelenia. Jeho úlohou bolo získavať a vyhodnocovať správy o nepriateľovi, zabezpečovať utajenie činnosti partizánskych jednotiek a viesť boj proti spravodajskej a špiónážnej činnosti nepriateľa. Bol tiež jedným z členom SNR, od 24. októbra 1944 dokonca zástupca povereníka pre veci vojenské. Následne bol pridelený K. Šmidkemu ako poradca pre organizovanie partizánskych akcií v tle. Po ústupe do hôr sa na západnom Slovensku zúčastnil podvratných akcií a sabotáží v rámci viacerých partizánskych skupín, až začiatkom februára 1945 prešiel s jednou z nitrianskych partizánskych brigád front. Veliteľstvo oslobodeného územia ho vymenovalo za člena zastupujúceho Predsedníctvo

SNR v Košiciach a súčasne ho prideleno povereníkovi pre veci vojenské ako jedného zo zástupcov. 13. marca 1945 bol menovaný za člena prijímacej komisie II. inštalácie, tzv. odvolacej, kde výraznou mierou ovplyvňoval formovanie dôstojníckeho zboru povojnovej armády. Krátko pred skončením vojny bol ustanovený za prednostu spravodajského oddelenia HŠ a 10. mája 1945 povýšený na podplukovníka.

VYVRCHOLENIE VOJENSKEJ KARIÉRY

Po vojne sa významnou mierou podieľal na výstavbe spravodajských orgánov, pričom zastával viaceré dôležité posty v štátnom aparáte. Po útokoch zo strany B. Reicina, náčelníka všemocného obranného spravodajstva, však už v októbri požiadal o prevedenie k justičnej službe. Od januára 1946 tak pôsobil ako námestník vojenského prokurátora, aby bol v marci 1946 dočasne uvoľnený zastávať funkciu verejného (štátneho) žalobcu na Národnom súde v Bratislave v procese s J. Tisom, V. Tukom, A. Machom, F. Ďurčanským i V. Talským. Jeho kariéra v tomto momente kulminovala, odrazom čoho boli nielen stranícke posty, ale aj rýchly hodnostný postup. 19. februára 1947 bol povýšený na plukovníka. Začiatkom roka 1948 sa stal námestníkom hlavného vojenského prokurátora v Bratislave a súčasne bol poverený vedením tohto úradu. V čase februárového prevratu zastupoval armádu ako člen organizačnej komisie, v ktorej kompetencii bola činnosť ozbrojených zložiek a použitie represívnych opatrení. V období rokov 1948 – 1950 a 1950-1951 pôsobil ako vyšší vojenský prokurátor v Trenčíne, resp. Bratislave už v hodnosti brigádneho generála (povýšený bol 3. decembra 1949). V rámci ťaženia proti slovenským buržoáznym nacionalistom bol však v roku 1952 prepustený z činnnej služby a v rokoch 1954 -1956 a 1957-1958 aj väznený. Neskôr pracoval ako cenový referent v Stavokombináte a popri zamestnaní absolvoval stavebnú priemyslovku. V rokoch 1963 -1968 pôsobil ako pedagóg (od 1. 9. 1965 ako docent) na Právnickej fakulte UK v Bratislave. V súvislosti s celospoločenskými zmenami a prebiehajúcimi rehabilitáciami v armáde bol v roku 1968 reaktivovaný v hodnosti generálmajora a až do svojho definitívneho penzionovania v júni 1970 pôsobil na Vojskom historickom ústave v Bratislave. Ako dôchodca potom opäť pracoval na UK, v rokoch 1977-1984 bol vedúcim Katedry trestného práva na UPJŠ v Košiciach. Bol autorsky veľmi činný, zomrel 17. mája 2007 v Bratislave.

Alex MASKALÍK

Vojenský historický ústav

Policaiti aj vo vojenskej uniforme

Jaroslav Talda z Orlového pri Považskej Bystrici oblieka v práci policajnú uniformu. Cez víkendy ho s jeho chlapcami Šimonom a Patrikom vidáť vo vojenskej. Všetci traja sú členmi Klubu vojenskej histórie Duklianský priesmyk Trenčín.

„K vojenskej histórii nás vlastne priviedol Šimon. Už ako 12-ročný začal zbierať rôzne militárie a svoj záujem preniesol aj na nás,“ spomenie práporčík Talda. Pri polícii slúži už 15. rok a vojenskej histórii sa aktívne venuje takmer desaťročie. Tento rok so svojimi chlapcami „bojoval“ napríklad na Dargove či na Jankovom vršku a v Starom Tekove boli všetci traja súčasťou východného frontu.

UNIFORMY, VÝZBROJ, VÝSTROJ

Uniformy, bodáky, šable, ruské, anglické, nemecké aj československé vojenské prilby, brigádírky, budonovky, lodičky, výstroj v drevených armádnych debnách a desiatky kníh o vojenskej problematike dotvárajú atmosféru v byte Taldovcov. „Ľudia veľmi rýchlo zabúdajú na súvislosti. Na to kto stál na strane dobra a kto bol proti nemu. Preto je veľmi pozitívne, že na Slovensku sa organizuje čoraz viac simulácií historických vojenských bojov,“ mieni J. Talda, ktorý najdlhšie pracoval v Hraničnej polícii a dnes pôsobí v cudzineckej. Pravdaže, ako to pri kreovaní systémov býva, vyskytujú sa zopár pnutí. Niekomu na takých podujatiach preplata napríklad aspoň benzín na cestu, inému sa neujde

ani to. Vynárajú sa aj otázky, aby niekto nebol napríklad postihnutý za to, že v rámci ukážok historických bojov prezentuje vojaka fašistickej mocnosti. „Jednoznačne platí to, že takéto hobby vás musí baviť a že mu venujete nielen srdce, ale ja poriadnu časť výplaty.“

„Ono sa zdá, že sa obliečate do historickej uniformy a ste vystrojení, ale keby ste mali hoci aj jeden gombík našitý o centimeter vedľa, hneď si to niekto zo starších všimne a už by boli komentáre...“ so zápalom hovorí mladý Šimon Talda, keď si do skrine skladá svoju uniformu červenoarmejca. Na vojenskom výstroji si dáva stopercentne záležať. O to viac ho mrzí, že mu nevyšiel jeho sen stať sa profesionálnym vojakom. „Po strojníckej priemyselke som tri razy v pohode prešiel výberovým konaním. Vždy ma priradili akoby čakateľa k útvaru v Prešove či v Kuchyni, ale napokon ma nikdy do armády nepozvali,“ smutne vyratúva Šimon. „Vojaci môžu ľutovať,“ zhrnie svoj komentár do troch slov jeho otec. Šimon však predsa len oblieka uniformu. V jeseni absolvoval Strednú odbornú školu polície v Pezinku. A Patrik? Ten bude automechanik, ale živo sa zaujíma o vojenskú historickú techniku, a jeho práca pre údržbu všetkej techniky a zbraní je teraz aj v budúcnosti veľmi potrebná a užitočná.

VÝSTAVA A BUNKER

„Cez týždeň sa mi domov vracajú policajti, cez víkendy prichádzajú domov ako frontoví vojaci, no keď

prídu zdraví a v pohode, ja som spokojná a práčka azda tie ich boje dajako vydrží,“ s úsmevom poznamenáva domáca pani Miladka (na foto s rodinou). Dodáva: „Okrem toho sme mali vždy radi pohyb a prírodu, takže to ich vojenské hobby je vždy lepšie, ako keby vysedávali pri pive, aj keď pivečko po bojovej akcii vždy dobre padne, hovoria moji chlapi.“

Klub vojenskej histórie Duklianský priesmyk Trenčín organizuje v decembri v réžii Taldovcov v považsko-bystrickom kine Mier výstavu vojenských uniforiem, výstroja a ďalších militárií. A čo by si Jaroslav Talda so svojimi chlapcami želali na Vianoce? „Bunker nad Považskou Bystricou,“ s úsmevom prízvukuje hlava rodiny. Potom vysvetlí, že na Šibeničnom vršku nad mestom, hneď pod diaľničným viaduktom je opustený vojenský bunker. „Postavený bol síce hneď po 2. svetovej vojne na ochranu považskobystrickej zbrojovky, ale tak či tak je to pamätník doby. Mal by ostať zachovaný.“ Taldovci so svojím klubom by si chceli bunker zobrať do správy, súhlasí aj Dialničná spoločnosť, na ktorej pozemku je postavený. Problém je len v definovaní vlastníka objektu. Bývalé Považské strojárne sa atomizovali a k opustenému bunkru sa nikto nehlási. Takže znova začarovaný kruh. „Snažíme sa o to už dva roky, verím že budeme mať šťastie,“ dodáva policajný práporčík J. Talda, milovník vojenskej histórie.

Text a foto Pavol VITKO

Výcvik prieskumníkov

Na Posádkovom cvičisku Veľké Ozorovce cvičili v druhej polovici novembra príslušníci prieskumnej čaty roty bojovej podpory trebišovského zmiešaného mechanizovaného práporu predovšetkým problematiku pôsobenia čaty počas operácie na podporu mieru. Zaoberali sa správnou činnosťou počas zastávok konvoja, pri jeho napadnutí, prechode a zabezpečení križovatky, činnosťou konvoja v pasci, ako aj poskytnutiu pomoci zranenému či jeho transport k miestu ošetrovania. S výkonom prieskumníkov bol zástupca veliteľa práporu major Milan Šima spokojný. Vo výcviku s využitím všetkých kladných, ale aj záporných stránok tohto cvičenia budú Trebišovčania pokračovať aj v nasledujúcom období. Aby boli čo najlepšie pripravení nielen na pôsobenie v zahraničných misiách a operáciách, ale aj doma v rámci prešovskej mechanizovanej brigády.

npor. Rastislav KENTOŠ

Ponuka na partnerstvo

Slovenskú akadémiu vied navštívili 18. novembra zástupcovia U. S. Army International Technology Center - Atlantic (USAITCA) - námorského úradu veliteľstva americkej armády pre výskum, vývoj a inžinierstvo. Za účasti podpredsedov SAV Evy Majkovej a Juraja Lapina, vedeckého sekretára SAV Fedora Gömöryho a ďalších členov Predsedníctva SAV sa stretli zástupcovia USAITCA so zástupcami vybraných ústavov SAV. Ústav anorganickej chémie SAV predstavil výskum v oblasti pokročilých keramických materiálov pre balistické a funkčné aplikácie, Fyzikálny ústav SAV výskum nanoštruktúr a nanomateriálov, Ústav experimentálnej fyziky SAV v Košiciach kondenzované látky pri ultranízkych teplotách, Ústav materiálov a mechaniky strojov SAV výskum a vývoj pokročilých kompozitných materiálov pre štruktúrne aplikácie, Chemický ústav SAV predstavil biopalivové články na báze nanoštrukturovaných rozhraní a niektoré svoje projekty predstavili aj Elektrotechnický ústav SAV, Ústav informatiky SAV a Ústav merania SAV. „Ústavy SAV poskytujú široké výskumné spektrum, ktoré by určitým spôsobom mohlo korešpondovať s výskumom požadovaným zo strany USAITCA. Máme dokonca ústavy, ktoré sa takýmto výskumom zaoberajú,“ povedal Marián Janek, riaditeľ Technologického inštitútu SAV.

A. ŠTRPKOVÁ, M. MIKOŠOVÁ
Foto Ferdinand TISOVIČ

Nová „letovodka“ v OS SR

V Akadémii ozbrojených síl sa skončila najdlhšia špeciálna príprava vojenskej odbornosti – letovod, ktorá trvala 14 mesiacov. 24. novembra 2009 si z rúk prorektora pre vojenské veci AOS plk. gšt. Juraja Vyrostecka prevzala osvedčenie o absolvovaní Vstupného odborného dôstojníckeho kurzu – odbornosti „Letovod centrálného miesta navedenia“ operačného centra Vzdušných síl OS SR por. Bc. Jana Tchuřová. Vo funkcii „radarový riadiaci bojového použitia“ bude riadiť a navádzať vojenské stíhacie lietadlá v rámci ochrany vzdušného priestoru Slovenskej republiky. Pôsobíť bude v Brigáde riadenia, velenia a prieskumu vo Zvolene. Špeciálna príprava „letovodky“ trvala od septembra 2008. Letovod civilného letectva zabezpečuje let lietadiel rozstupmi medzi nimi navzájom, vojenský má za úlohu ich približovať na bezpečnú vzdialenosť na poskytovanie pomoci lietadlám v núdzi alebo na zásah na nebezpečný vzdušný objekt. mjr. Michal Žáčik, náčelník oddelenia navedenia letectva operačného centra Brigády velenia, riadenia a prieskumu zo Zvolena zdôraznil, že v tejto náročnej profesii sa vzdelávanie nikdy nekončí, lebo v rukách letovoda sú životy a stroje, ktoré zabezpečujú náš vzdušný priestor.

Text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Výbušninárska komisia, poradný orgán ministra obrany

V dňoch 29. – 30. septembra 2009 sa v Bojniciach uskutočnila v poradí už 7. pyrotechnická konferencia s medzinárodnou účasťou, ktorá sa za uplynulé desaťročie stala už tradične organizovaným podujatím v rezorte Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Cesta k tradícii nebola však jednoduchá. Na to, aby sa organizovanie podujatia stalo tradíciou a aby sa udržal záujem odbornej vojenskej, ale aj civilnej verejnosti o konferenciu nielen zo Slovenskej republiky, ale aj zo zahraničia, bolo potrebné koordinovať spoločné úsilie orgánov Ministerstva obrany SR a Generálneho štábu OS SR.

V uplynulej dekáde sa neustále menila štruktúra odborných orgánov rezortu Ministerstva obrany SR, čo sa odrazilo aj v meniacom sa personálnom obsadení odborných funkcií v rezorte. Preto koordináciu úlohu pri príprave a realizácii konferencie mala Výbušninárska komisia, ktorá ako poradný orgán ministra obrany na úseku výbušnín a munície výrazne ovplyvnila charakter a zameranie konferencie. Táto úloha je len jednou z mnohých, ktoré poradný orgán ministra plní.

VZNIK A CIELE KOMISIE

V dôsledku spoločensko-politických zmien na konci osemdesiatych rokov minulého storočia a dôsledkom

následného rozdelenia Československa v roku 1993 došlo k zmenám a tiež k zániku niektorých nástrojov na zabezpečovanie koncepcnosti, operatívosti, efektívnosti a koordinovanosti na úseku výbušnín a munície nielen na nadrezortnej, ale predovšetkým na rezortnej úrovni. Na tento stav upozorňovali už v rokoch 1994 a 1995 odborníci z rezortu Ministerstva obrany SR a predstavitelia formujúceho sa obranného priemyslu SR na stretnutiach odborníkov z oblasti výbušnín a munície, ktoré spoločne organizovali Vojenský technický a skúšobný ústav Záhorie a Konštruktúra Defence, a.s. Trenčín. Išlo o stretnutia, ktoré s ohľadom na ich charakter a zameranie možno považovať za predchodcov súčasnej konferencie organizovanej v rezorte MO SR.

Na oboch podujatiach odborníci zdôrazňovali, že treba zriadiť poradný orgán ministra obrany SR na úseku výbušnín a munície. Existujúca Pyrotechnická komisia rezortu MV SR s obdobným orgánom v rezorte MO SR mali byť základom pre nadrezortnú Výbušninársku komisiu-poradný orgán vlády SR na danom úseku činnosti.

Táto požiadavka bola ešte v roku 1995 impulzom na začatie príprav zriadenia Výbušninárskej komisie MO SR. V spolupráci s vtedajším Hlavným bankovým úradom v Bratislave a s Kriminalisticko-expertíznym ústavom Policajného zboru SR bola vypracovaná analýza súčasného stavu vo vzťahu k používaniu výbušnín a k úprave

organizácie a pôsobnosti orgánov štátnej správy na úseku výbušnín a munície. Analýza nadväzovala predovšetkým na ustanovenia paragrafu 39 bod (2) zákona SNR č. 51 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe z 20. apríla 1988.

Výsledky analýzy situácie vo výbušninárskej oblasti v rezorte Ministerstva obrany SR vyústili do zriadenia Výbušninárskej komisie MIO SR rozkazom ministra obrany SR č. 61 z 8. októbra 1996 (3. doplnok k RMO č. 40/1995). Podstata, úlohy a ciele Výbušninárskej komisie sa od svojho zriadenia v októbri 1996 až doposiaľ nezmenili. Jedinou zmenou je to, že vzhľadom na vstup Slovenska do NATO bola komisii v roku 2004 pridelená nová úloha: „Navrhovať postupy, pravidlá a odporúčania pre ministra obrany SR pri zabezpečovaní medzirezortnej a medzinárodnej spolupráce v oblasti výbušninárskej činnosti, najmä spolupráce so skupinou NATO pre manažment bezpečnosti munície a jej podskupinami“. S takto definovanými úlohami a pôsobnosťou pracuje komisia dodnes.

KOORDINÁCIA A KONCEPCNOSŤ

Výbušninárska komisia ministra obrany SR je dnes významným nástrojom na zabezpečovanie koncepcnosti, operatívosti, efektívnosti a koordinovanosti na úseku výbušnín a munície. Od svojho vzniku neustále poukazovala na absenciu stáleho pracovného orgánu a žiadala jeho zriadenie v rezorte Ministerstva obrany SR, ktorý by mal plniť v súlade so „zákonom SNR č. 51 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe“ úlohy „Hlavného dozoru“, teda orgánu štátnej správy na úseku výbušnín a munície.

Najvýznamnejším výsledkom činnosti komisie je jej histórii je, že po rokoch apelácií na najvyšších predstaviteľov rezortu Ministerstva obrany SR bol v roku 2008 v pôsobnosti národného riaditeľa pre vyzbrojovanie zriadený takýto orgán, ktorý už za krátke trvanie svojej existencie pripravil a predložil do Národnej rady SR návrh „zákona o výbušninách, výbušných predmetoch a munícii a o zmene a doplnení niektorých zákonov“. Tento zákon ustanovuje práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb v oblasti výbušnín, výbušných predmetov a munície. Definuje podmienky na používanie výbušnín a výbušných predmetov. Spresňuje podmienky na výskum, vývoj, skúšanie, výrobu, spracovanie, nadobúdanie, prepravu, skladovanie, evidenciu, delaboráciu, zneškodňovanie a ničenie výbušnín a pomôcok na používanie výbušnín, výbušných predme-

tov a munície, a tiež definuje podmienky na vyhľadávanie nevybuchnutej munície.

Jedným z najdôležitejších elementov zákona je, že po dlhoročnom medzirezortnom úsilí definuje pôsobnosť orgánov štátnej správy v SR na úseku výbušnín a výbušných predmetov a munície. Teda po nadobudnutí účinnosti, ktorá sa predpokladá od 1. januára 2010, štátnu správu vo veciach výbušnín, výbušných predmetov a munície podľa tohto zákona bude vykonávať MH SR, Hlavný bankový úrad SR, Obvodné bankové úrady, MV SR a MO SR.

Ako som už spomenul, tento rok sa pod gesciou národného riaditeľa pre vyzbrojovanie, Generálneho štábu OS SR a Výbušninárskej komisie MIO SR uskutočnila v septembri medzinárodná pyrotechnická konferencia. Výbušninárska komisia zohrala pri formovaní jej zamerania a jej cieľov významnú úlohu. Význam konferencie s medzinárodnou účasťou bol zvýraznený aj tým, že sa uskutočnila v roku, v ktorom si pripomíname tri významné výročia pre komunitu odborníkov z oblasti výbušnín a munície. Ani miesto konania konferencie nebolo náhodné, pretože významnou súčasťou konferencie boli aj ukážky pyrotechnických činností, EOD postupov a EOD techniky a materiálu na neďalekom EOD cvičisku v Novákoch.

90-ROČNÁ TRADÍCIA

V týchto dňoch si pripomíname veľmi významné 90. výročie zriadenia základných elementov výcviku a výchovy delmajstrov, zbrojmastrov a ohňostrojcov v Československej delostreleckej majstrovej škole v Plzni, v ktorej sa od 9. novembra 1919 organizovali kurzy pre „majstrov ohňostrojcov“, ako znel dobový názov pre pyrotechnikov. Tento systém výcviku bol základom pre neskorší systém pyrotechnického výcviku a výchovy v bývalom Československu.

Neskôr bolo výnosom MNO 1. novembra 1945 zriadené Zbrojné učilište, ktoré bolo v septembri 1949 premenované na Technické učilište a následne premiestnené do Martina, kde sa postupne vybudovala nová učebno-výcviková základňa vrátane potrebného vybavenia na výcvik. K tomu sa viaže druhé významné výročie, a to 60. výročie presťahovania pyrotechnického výcviku do Martina.

A nakoniec tretím výročím bolo 10. výročie od konania 1. pyrotechnickej konferencie s medzinárodnou účasťou, ktorá sa uskutočnila vo Vojenskej zotavovni „Zemplínska šírava“ v tých istých dňoch v roku 1999.

V polovici 90. rokov sa čoraz intenzívnejšie prejavovala potreba zriadenia nástroja na výmenu skúseností z nasadenia nielen v prebiehajúcich operáciách NATO a OSN mimo územia vlastného štátu, ale aj z nasadenia ženistov, pyrotechnikov a EOD expertov v mierových podmienkach na vlastnom území. Organizovanie pyrotechnickej konferencie s medzinárodnou účasťou sa javilo ako optimálne fórum aj pre výmenu skúseností a informácií z oblasti výskumu, vývoja, skúšobníctva, používania a likvidácie výbušnín a munície. Pričom aj sledovanie životného cyklu tohto materiálu a jeho pravidelné vyhodnocovanie prostredníctvom skúšok kvalitatívneho stavu je základným predpokladom zabezpečenia jeho funkčnosti a bezpečnosti.

Vzhľadom na spoločnú slovenskú a českú históriu, vzhľadom na spoločné základy a skúsenosti v oblasti výstavby moderného vojenstva, do ktorého patrí aj oblasť pyrotechniky a vzhľadom na obdobné potreby, ktoré si oblasť pyrotechniky vyžaduje, nebolo náhodné, že toto podujatie sa pripravovalo a organizovalo každé dva roky v obdobnom rámci, ako medzinárodná pyrotechnická konferencia v Českej republike.

Tento rok sa na rokovani Výbušninárskej komisie rozhodlo o rozšírení rámca konferencie aj na iné členské štáty NATO. Na konferenciu boli pozvané krajiny NATO, ktoré majú výrazne rozvinuté EOD spôsobilosti, ktoré majú významné EOD a ženijné príspevky v súčasne prebiehajúcich operáciách a ktoré už prejavili záujem o spoluprácu so SR v tejto oblasti. Pozvanie na konferenciu prijali okrem Českej republiky aj predstavitelia Maďarska, Poľska, Francúzska a Spojených štátov amerických. Pričom Česká republika, Francúzsko a USA významne prispievajú k rozvoju národných EOD spôsobilostí v OS SR v rámci výstavby Explosive Ordnance Disposal Centre of Excellence.

RYTIER DELOSTRELECTVA

Na otvorení konferencie sa zúčastnil aj minister obrany SR Jaroslav Baška, národný riaditeľ pre vyzbrojovanie Ľudovít Mikuška a zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Gajdoš, ktorí pri príležitosti 90. výročia zriadenia systému pyrotechniky v bývalom Československu odovzdali ocenenia vybraným odborníkom zo Slovenskej republiky za zásluhy o rozvoj oblasti výbušnín a munície v rezorte Ministerstva obrany SR. V súlade s dlhoročnou tradíciou tzv. Česká a Slovenská obec delostrelecká udelila plk. Gabrielovi Merňákovi, pplk. Jozefovi Haraslinovi, kpt. Jánovi Medvedovi a francúzskemu poradcovi pre OS SR pplk. Brunovi Charonovi čestný titul „Rytier delostrelectva“.

Významnou súčasťou konferencie boli aj dynamické ukážky pyrotechnických činností, EOD postupov a statické ukážky EOD techniky a materiálu na neďalekom EOD cvičisku v Novákoch. Ukážky boli pripravované v spolupráci so zložkami rezortu Ministerstva obrany SR, Ministerstva vnútra SR a s vybranými subjektmi obranného prie-

myslu SR. Ich cieľom bolo nielen predstaviť výsledky obranného priemyslu SR v tejto oblasti, ale aj predstaviť úroveň vycvičenosti EOD expertov Centra výnimočnosti pre oblasť EOD v Novákoch. V zinscenovaných prípadoch počas ukážok mali EOD operátori a EOD štábni dôstojníci riešiť úlohy po náleze podozrivej batožiny v kancelárii, po náleze inštalovanej výbušniny pod vozidlom, po náleze podozrivého predmetu vo vozidle, ale aj zlikvidovať delostreleckú minú kalibru 82 mm. V rámci týchto scenárov mali možnosť predstaviť svoje schopnosti a používané postupy EOD činností v súlade so štandardizačnými dohodami NATO. V prvých troch prípadoch boli v spolupráci s Kriminalisticko-expertíznym ústavom PZ SR pripravené reálne nastražené výbušné systémy za použitia výbušnín. Dynamické ukážky preukázali, že spolupráca slovenského obranného priemyslu a rezortov Ministerstva obrany SR a Ministerstva vnútra SR je v tejto oblasti na veľmi vysokej úrovni a je vzájomne prospešná. V statických ukážkach sa účastníci mali možnosť zoznámiť nielen s produktmi slovenského obranného priemyslu, ako sú výcviková súprava pre EOD operátorov, pyrotechnický robot SCORPIO a ďalší EOD materiál, ale aj s produktmi, ktoré Ministerstvo obrany SR obstaralo pre vlastných EOD expertov na plnenie úloh.

plk. Gabriel MERŇÁK
Foto Peter DOVINA

Obranná štandardizácia

Konferencia „Obranná štandardizácia, kodifikácia, štátne overovanie kvality a ich ďalšie uplatnenie v rezorte ministerstva obrany SR“ sa uskutočnila v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši v dňoch 25.-26. novembra. Pripravil ju Úrad pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality (ÚOŠKOK). Zúčastnilo sa na nej približne sto odborníkov z MO SR, GŠ OS SR, ÚOŠKOK Trenčín, veliteľstiev síl OS SR, Akadémie ozbrojených síl, a akciových spoločností VOP Trenčín, VOP Nováky, VTSÚ Záhorie, útvarov OS SR a AURA, s.r.o. Brno (ČR). Jej cieľom bolo pripraviť perspektívny a efektívny model uplatňovania obrannej štandardizácie, kodifikácie a štátneho overovania kvality dodaných výrobkov a služieb. „Dôležitá je kvalita výkonov pre šetrenie finančných prostriedkov“, povedal minister obrany SR Jaroslav Baška. Účastníci konferencie analyzovali súčasný stav s viazanosťou na vonkajšie a vnútorné vplyvy. „Efektívny model uplatňovania obrannej štandardizácie, kodifikácie a štátneho overovania kvality sa bude odrážať i na spôsobilosti Ozbrojených síl SR“, zdôraznil genmjr. Ján Salaganič, náčelník Štábu pre operácie GŠ OS SR.

Text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Cena za kvalitu

Národná cena SR za kvalitu, ktorej vyhlasovateľom a organizátorom je Úrad pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo SR, je prestížnou národnou cenou kvality pre organizácie a zároveň najvyšším možným stupňom uznania, ktorý je možné dosiahnuť. Ocenenia v historickej budove Národnej Rady odovzdal Ivan Gašparovič, prezident SR a Peter Lukáč, predseda Úradu pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo SR za prítomnosti vysokých ústavných činiteľov. V kategórii C1 - Organizácie štátnej správy získal cenu za zlepšenie výkonnosti Úrad pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality, ktorý patrí pod rezort obrany. Úrad získal ocenenie za implementáciu modelu výnimčnosti EFQM a zlepšenie svojej výkonnosti. „Dosiahli sme zlepšenie úrovne obrannej štandardizácie, zlepšenie kodifikačných procesov a skvalitnenie systému štátneho overovania kvality ako jeho hlavných činností. Zvýšili sme aj kvalitu personálnej práce, vzdelávania zamestnancov, ochranu utajovaných skutočností, kvalitu programového plánovania, rozpočtovania, verejného obstarávania a hospodárenia s majetkom štátu“, vysvetľuje riaditeľ úradu Emil Košút. „Úrad má v názve štátne overovanie kvality a túto kvalitu by mal nielen overovať, ale vyžadovať aj od seba“, dodal riaditeľ E. Košút na margo ocenenia. „Čo bolo trochu nevýhodou voči etablovaným organizáciám, fungujeme iba šiesty rok, teda na zbieranie skúseností sme mali menej času. O to som radšej, že sme toto ocenenie získali.“

(far)
Foto ÚNMS SR

Absolventi ISOC

Po jedenástich týždňoch odbornej prípravy v anglickom jazyku 12. novembra slávnostne ukončili 3. Medzinárodný kurz pre nižších štábných dôstojníkov – ISOC (International Staff Officers Course), ktorý sa uskutočňuje v Akadémii ozbrojených síl (AOS) ako národný projekt Slovenska podporovaný Holandským kráľovstvom. Na vyraďovaní sa zúčastnil prideľenec obrany Holandska v SR pplk. Jan Korteweg. Kurz ISOC pripravuje nižších štábných dôstojníkov na pôsobenie v medzinárodných štáboch. Akadémia ozbrojených síl organizuje kurzy ISOC z pozície držiteľa štatútu výcvikového centra Partnerstva za mier (PzM). 3. ISOC skončilo v AOS 16 dôstojníkov v hodnostiach nadporučík a kapitán. Pochádzali zo SRN, Gruzínska, Ukrajiny, Macedónska a Slovenska. Poradcom tohto kurzu bol mjr. Seth Kozak z Armády USA. Osvedčenia o absolvovaní kurzu jeho 16-tim absolventom odovzdali plk. gšt. Juraj Vyrostek, zástupca veliteľa Výcvikového centra PzM v AOS a Peter Slovák, zástupca riaditeľa Sekcie obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy MO SR. Najlepším absolventom sa stal kpt. Kevin Freudenberger z Nemecka.

Text a foto (hg)

Slovensko-maďarská návšteva

Ukážkou nadštandardnej spolupráce medzi dvoma susednými krajinami je ďalšia spoločná návšteva náčelníkov generálnych štábov Slovenska a Maďarska na Cypre, ktorá sa uskutočnila v dňoch 19. – 21. novembra. Trojdňový program pod vedením náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Lubomíra Bulíka a náčelníka Generálneho štábu Obranných síl Maďarskej republiky generála Lászlóa Tömböla bol vyplnený spoločnými stretnutiami s vojakmi oboch kontingentov, ktorí plnia úlohy v misii UNFICYP v Sektore 4. Náčelníci generálnych štábov ocenili výborné plnenie úloh pri zabezpečovaní prímeria znepriatelených strán na ostrove. V zostave slovenského kontingentu je zaradená aj ženijná čata, ktorá zabezpečuje ženijné práce v celom priestore nárazníkovej zóny. „Vojaci v tejto misii nesú na pleciach veľkú zodpovednosť. Každá neprimeraná reakcia jednotlivca môže predstavovať nebezpečné vzplanutie konfliktu, ktorý je stále tlejúci medzi obyvateľmi rozdeleného ostrova“, povedal generál Bulík. „Spoločné návštevy náčelníkov generálnych štábov Maďarska a Slovenska sú vynikajúcou príležitosťou ukázať Cyperčanom, ako má vyzeráť spolupráca a spolupráca dvoch susedných národov“.

Text a foto kpt. Milan VANGA

Návrat zdravotníkov z ISAF

11. decembra skončil päťmesačné pôsobenie zdravotnícky tím OS SR v operácii ISAF v Afganistane. Trojčlenný tím bol vyslaný do vojenskej operácie ISAF na podporu konania prezidentských volieb v Afganistane. Nasadený bol do operačného priestoru južného Afganistanu v rámci holandského Task Force Uruzgan (NL), s mandátom umožňujúcim jeho pôsobenie na predsunutých operačných základniach FOB Ripley a FOB Hadrian, vrátane menších strážnych základní. Operačnú úlohu plnil v mieste Deh Rawood. Príslušníci tímu poskytovali lekárske ošetrovanie miestnym obyvateľom prevažne po úrazoch, popáleninách, dopravných nehodách. Ošetrili viac ako 200 miestnych obyvateľov. Svoje povinnosti plnili v nebezpečnej oblasti južného Afganistanu v podmienkach neustálej eskalácie napätia v súvislosti s afganskými prezidentskými voľbami a vo veľmi jednoduchých podmienkach. Pôsobenie nášho zdravotníckeho tímu je vysoko ceneným príspevkom SR do vojenskej operácie ISAF v Afganistane. Dňa 4. novembra odovzdal veliteľ POB Hadrian príslušníkom Zdravotníckeho tímu Non-Article 5 NATO Medal - ISAF.

mjr. gšt. Ferdinand MURIŇ
Foto mjr. Jozef MICHALOV

Protokol v praxi (47)

Ako správne použijeme príbor

Idete na slávnostnú večeru, ktorá bude mať niekoľko chodov a vy neviete, ktorý príbor je správny? Túto otázku si určite mnohí položia skôr, ako by mohli urobiť malý faux pas. Pri stolovaní s viacerými chodmi je aj prestieranie zložitejšie a určite nevystačíte iba s jednou lyžičkou, vidličkou či nožikom.

V zásade platí, že ak neviete, akým príborom začať jesť, začnite vždy s tým, ktorý je najďalej od taniera. Rovnako platí zásada, že napravo môžu byť nanajvýš štyri kusy príborov a naľavo tri. Slávnostná večera môže pozostávať aj z piatich chodov, vtedy sa však príbory prinášajú spolu s jedlom.

Okrem klasického príboru sa môžeme stretnúť pri slávnostných príležitostiach, pri návštevách reštaurácií a pod. aj s inými druhmi príborov. Pri raňajkovaní v hoteloch je to napríklad nôž na maslo, ktorý býva položený na tanieriku na chlieb alebo pečivo. Je určený iba na natieranie masla či iných nátierok. Dezertná lyžička má smerovať rúčkou doprava. Jeme ňou najrôznejšie múčniky, zmrzlinu a pod. Dezertná vidlička podľa druhu dezertu môže byť pri tanieri len vidlička, alebo spolu s lyžičkou. Okrem klasických múčnikov ňou jeme aj syry, ak sú podávané po hlavnom jedle. Vidlička na hlavný chod sa podáva samostatne alebo spolu s ďalšími časťami príboru k mäsitým jedlám, cestovinám či iným múčnym jedlám. Menšia ako klasická vidlička býva vidlička na rybu, no na rozdiel od nej je širšia. Nožikom na hlavný chod jeme mäsové jedlá alebo plnené cestoviny, ako sú rôzne taštičky, tortellini a pod. Pri špagetách alebo fettuccinách ho nahradí lyžica. Keď nám prinesú rybu, nemal by nám na stole chýbať špeciálny plochý nôž, ktorý vám uľahčí jej konzumáciu. Pri konzumácii steaku použijeme okrem klasickej vidličky špeciálny steakový nôž. Od klasickeho príborového noža sa odlišuje pilkovitým ostrím, takže mäso nakrájate ľahšie. Slávnostné menu sa vo väčšine začína predjedlom, na ktoré použijeme nôž na predjedlo, je menší ako ostatné nože a nájde ho najďalej od taniera.

V prípade, že sa rozhodnete navštíviť či už na Slovensku alebo niekde v zahraničí reštauráciu zameranú na rybie špeciality, môžu sa vám dostať do rúk aj neobvyklé druhy príborov, ako napríklad kliešte na homára, klieštiky na slimáky, nôž na kaviár, lyžica na homára, langusty či kraby alebo vidlička na ustrice. Ich používanie vyžaduje určitú zručnosť. Ak nie ste si istí, ako sa so špeciálnym príborom narába, požiadať radšej obsluhu o pomoc.

Počas jedla niekedy potrebujeme príbor odložiť, aby sme si mohli utrieť ústa, či sa napiť vody. Príbor však nikdy nekladáme mimo taniera, necháme ho odložený na kraji taniera, tak aby nemohol spadnúť. Keď dojeme polievku, podávanú v šálke, lyžicu nikdy nenechávame v nej, ale vždy ju odložíme na tanierik pod šálku.

Príbor v spoločnosti za žiadnych okolností neobľužujte. Ak vám nejaká časť príboru počas konzumácie spadne, požiadať o nový. Pri konzumácii necvakajte zubami o príbor ani neriekajte príborom o tanieri a poháre. V prípade, že ste ľavákom a jete ľavou rukou, upozorníte na to obsluhu, ktorá vám v prípade potreby preloží príbor na opačnú stranu.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolu KaMO

Špeciálne operácie (2)

Spravodajstvo a prieskum charakterizujeme ako súhrn opatrení vykonávaných veliteľmi, štábmi, zložkami spravodajstva a prieskumu ozbrojených síl, spravodajskými agentúrami, ako aj vojskami s cieľom nepretržite sledovať a vyhodnocovať situáciu v záujmovom priestore. Úlohy spravodajstva a prieskumu jednotlivých súčastí sú určované a plnené v priestoroch spravodajskej zodpovednosti a záujmu.

Priestor spravodajskej zodpovednosti a záujmu je vymedzený úlohami vojsk a dosahom činnosti spravodajských a prieskumných síl a prostriedkov na zodpovedajúcom stupni velenia a riadenia.

SPRAVODAJSTVO A PRIESKUM

Spravodajstvo a prieskum je jedným zo základných zdrojov pre rozhodovanie veliteľov a prácu štábov. Musí byť cieľavedomé, nepretržité, včasné a hodnoverné. Hlavnými princípmi spravodajstva sú centralizované ria-

denie, systematickosť, synchronizovanosť, dostupnosť pre užívateľov, komplexnosť a aktivnosť jeho organizácie a vykonávania, presnosť a objektívnosť získaných a spracovaných informácií a utajenie.

Spravodajstvo a prieskum sú vo svojej podstate súborom všetkých činností, ktoré súvisia s riadením zdrojov informácií a agentúr, zhromažďovaním a spracúvaním informácií, tvorbou spravodajských produktov a distribúciou spravodajských informácií. Zahrňuje použitie rozličných činností, metód, mechanizmov a spôsobov s cieľom nepretržite poskytovať informácie o priestore spravodajskej zodpovednosti a záujmu s dôrazom na situáciu protivníka a zábery jeho činnosti pre rozhodovací proces veliteľov.

Spravodajský cyklus má štyri základné fázy, ktoré na seba nadväzujú, ale pri vysokom tempe operácií sa môžu vzájomne prelínať a dopĺňať. Súčasne existuje neustála spätná väzba. Medzi tieto fázy zaraďujeme proces plánovania a riadenia spravodajstva, resp. prieskumu, proces

získavania a zhromažďovania informácií, proces porovnávania, analýzy a spracovania informácií, ako aj proces distribúcie vyhotovených spravodajských produktov smerom k určeným užívateľom.

SPÔSOBY ZÍSKAVANIA INFORMÁCIÍ

Podľa spôsobu získavania sa informácie rozlišujú na spravodajstvo z ľudských zdrojov, z otvorených zdrojov, elektronické spravodajstvo (rádiový prieskum, rádiotechnický prieskum, prieskum technických príznakov), optoelektronický prieskum, technické spravodajstvo, ale aj kontrarozviedna činnosť.

Z toho vyplýva ich dôležitosť pre vedenie operácií. A to rovnako v minulosti, súčasnosti, aj v budúcnosti. Sú nevyhnutné pre všetky druhy síl v operáciách. Treba si uvedomiť, že pre úspešnú bojovú činnosť síl špeciálnych operácií sú spravodajstvo a prieskum životne dôležitým prvkom plánovania, bojovej prípravy a samotného uskutočnenia operácie.

Sily špeciálnych operácií vyžadujú včasnú, zodpovedajúcu a čo najpresnejšiu spravodajskú podporu, aby boli schopné prekonať nedostatok palebnej sily a malého početného stavu v operačných jednotkách pri plnení bojových úloh v špeciálnej operácii. Ich velitelia musia byť schopní využívať dostupné spravodajstvo a výsledky prieskumu na identifikáciu silných a slabých kapacít protivníka.

Povaha špeciálnych operácií si vyžaduje detailnejšiu spravodajskú podporu ako pre konvenčné sily. Je náročnejšia na zhromažďovanie informácií, ich analýzu, vyhodnocovanie a tvorbu spravodajských produktov. Tie sa stávajú podkladmi na plánovanie a uskutočnenie operácií, ale aj podkladmi na stanovovanie ďalších požiadaviek na informácie.

Dôležitým faktorom je rozsah získavaných informácií, ktorých obsahom sú vojenské, politické, ekonomické, kultúrne, sociálne, informačné, terénne a klimatické podmienky v priestore operácií. Sily špeciálnych operácií budú potrebovať informácie získavané nielen vlastnými silami a prostriedkami spravodajstva a prieskumu, ale aj informácie od koalíčných alebo aliančných partnerov, agentúr, ako aj od vlastných národných zložiek spravodajstva. Všetky spomínané vzťahy treba budovať už v čase mieru.

ŠPECIÁLNY PRIESKUM – SKÚSENOSTI Z IRAKU

Príkladom úspešného vykonávania špeciálneho prieskumu, ako aj ostatných úloh v špeciálnych operáciách je napríklad pôsobenie príslušníkov britských SAS a SBS alebo amerických US NAVY SEALs, Special Forces a 1st SFOD-Delta pri vykonávaní prieskumu na území Iraku v období od marca 2003 pred začatím spojeneckých bojových operácií.

Operačné skupiny týchto síl špeciálnych operácií sa infiltrovali na územie protivníka s cieľom vyhľadať, sledovať a poskytnúť informácie o veliteľských stanovištiach, komunikačných uzloch, systémoch komunikačných optických káblov, pohraničných postaveniach irackej armády, letiskách, komunikáciách a únikových trasách, odpaľovacích postaveniach a zariadeniach pre rakety SCUD, potenciálnych cieľoch pre vzdušné útoky spojeneckého letectva a o kľúčových miestach pre obojživelný útok na polostrov Fao a mesto Basra. Opatrenia spravodajskej prípravy bojiska boli vopred dlhodobo plánované s cieľom spresniť konkrétne objekty, o ktorých mali spojenci málo alebo žiadne informácie a aby boli vytvorené podmienky pre následné bojové operácie úderných zoskupení síl pre špeciálne operácie, ale aj pre konvenčné sily a prostriedky.

Výsledkom bolo efektívne ničenie prostriedkov protivzdušnej obrany, miest velenia a riadenia, systému optických káblov (narušenie optických rozvodov prinútilo Iráčanov používať rádiovú sieť, ktorá mohla byť následne ľahko monitorovaná). Tak isto aj obsadenie dvoch letísk a vytvorenie predsunutých operačných základní na území Iraku, zabránenie pretrhnutiu priehrady Haditha, čím sa zabránilo zaplaveniu prístupov k Bagdadu, odhalenie asi stovky odpaľovacích postavení pre rakety SCUD a relatívne rýchle obsadenie Basry s nízkymi stratami. Plnenie úloh špeciálneho prieskumu zabezpečilo vo veľkej miere prísun informácií, ktoré sa nedali získať inými spôsobmi a ktoré v konečnom dôsledku umožnili rozvíjanie úspechu spojeneckých síl v irackej kampani.

PRINCÍPY ŠPECIÁLNEHO PRIESKUMU

Úlohy špeciálneho prieskumu sú základnou činnosťou a úlohou síl špeciálnych operácií. Preto treba na ne pripravovať všetkých príslušníkov. Špeciálny prieskum dopĺňa ostatné spôsoby, komponenty a prostriedky získavania spravodajských informácií, ako aj iné systémy. Je schopný získavať špecifické, presne definované a časovo citlivé informácie strategického alebo operačného významu. Doplnia iné metódy zhromažďovania informácií v prípadoch obmedzenia v závislosti od počasia, maskovania, opatrení protivníka alebo od nedostupnosti iných systémov prieskumu a zhromažďovania informácií. Špeciálny prieskum sa uskutočňuje na nepriateľskom, neprístupnom a politicky citlivom území a je zameraný na ciele strategického alebo operačného významu. Sily pre špeciálne operácie tieto úlohy plnia nezávisle alebo na podporu konvenčných síl a ich operácií pri využívaní pokročilých a moderných metód zhromažďovania informácií. Môžu využívať aj iné neobvyklé metódy v závislosti od danej situácie a možností.

Špeciálny prieskum sám osebe môže byť formou spravodajskej podpory. Najmä pre úlohové zoskupenie špeciálnych operácií, nadriadené stupne velenia a riadenia a pre podporované úlohové zoskupenia konvenčných síl. Jeho úlohy sa budú realizovať v prípadoch nedostatku informácií z určeného priestoru spravodajskej zodpovednosti a záujmu, a to najmä vtedy, keď potrebné informácie nie je možné získať inými prostriedkami. Uskutočňuje sa pozorovaním, sledovaním a pátraním. S maximálnym využitím technologicky vyspelých technických prostriedkov prieskumu. Kladie vysoké nároky na technológie, čo najnižšiu hmotnosť a veľkosť vybavenia a samozrejme, na

vyvíjateľnosť príslušníkov síl špeciálnych operácií. Vyťažovanie ľudských zdrojov informácií kladie vysoké nároky na intelekt príslušníkov špeciálnych jednotiek, ich jazykové schopnosti a komplexné poznatky o miestnom prostredí.

Špeciálny prieskum a jeho výsledky sú dôležitým faktorom pre rozhodovací proces veliteľov a štábov v operáciách, v ktorých je potrebné zistiť, sledovať, spresniť, overiť a potvrdiť neznáme alebo neúplné fakty. Je zameraný na získanie kritických informácií z určeného priestoru s cieľom zhromažďovať a poskytovať hydrografické, meteorologické a geografické údaje, údaje o stanovených objektoch a cieľoch s odhadom potenciálnych efektov v prípade ich zničenia a na nie poslednom mieste údaje o účinkoch vlastných úderov pre meranie efektivity použitia vlastných síl a prostriedkov ničenia.

Spravodajská podpora pri plánovaní a vykonávaní špeciálneho prieskumu musia byť zamerané na dostatočnú prípravu priestoru operácie, ktorá zabezpečí operačnej jednotke nepozorovanú infiltráciu a návrat do a z priestoru spravodajskej zodpovednosti. Zároveň aj nepozorovanú a efektívnu činnosť jednotky v určenom priestore, únik z tohto priestoru v prípade prezradenia, prípravu vierohodnej legendy pre jej príslušníkov v prípade zajatia, definovanie zvláštností v určenom priestore, ktoré majú vplyv na plnenie úloh, využitie technických prostriedkov prieskumu a v neposlednom rade zabezpečí efektívne a utajené používanie spojovacích prostriedkov vitálnych pre prenos výsledkov špeciálneho prieskumu.

pplk. Peter ŠVRLO

náčelník Oddelenia spravodajstva a EB/Odbor pre operácie/ Veliteľstvo pozemných síl, Trenčín

Foto archív autora

Vojenský archív – systém a postupy

Nariadenie ministra obrany č. 58/2009 o ochrane osobných údajov, ktoré vychádza zo zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov (zák. č. 363/2005 Z. z.), špecifikuje jednotlivé jeho ustanovenia v rámci rezortu.

NARIADENIE MINISTRA

Na zabezpečenie jednotného postupu pri ochrane osobných údajov v pôsobnosti prevádzkovateľa, ktorým je Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, toto nariadenie ustanovuje postup organizačných zložiek ministerstva, Generálneho štábu OS SR a Ozbrojených síl Slovenskej republiky pri ochrane osobných údajov. Toto nariadenie sa nevzťahuje na organizačné zložky Vojenskej polície a Vojenského spravodajstva. Právnické osoby v pôsobnosti ministerstva si ako samostatní prevádzkovatelia zabezpečujú plnenie úloh podľa zákona vo svojej pôsobnosti samostatne.

Na účely tohto nariadenia osobné údaje sú údaje týkajúce sa určenej alebo určiteľnej fyzickej osoby, pričom takou osobou je osoba, ktorú možno určiť priamo alebo nepriamo, najmä na základe použitého všeobecne použiteľného identifikátora alebo na základe jednej či viacerých charakteristík alebo znakov, ktoré tvoria jej fyzickú, fyziologickú, psychickú, mentálnu, ekonomickú, kultúrnu alebo sociálnu identitu, najmä meno, priezvisko, dátum narodenia, miesto narodenia, rodné číslo, adresa bydliska, štátna príslušnosť, národnosť, dosiahnuté vzdelanie, zložky platu. Rodné číslo je všeobecne použiteľný identifikátor, ktorý pri spracovaní osobných údajov možno využiť na účely fyzickej osoby len vtedy, ak jeho spracovanie je nevyhnutné na dosiahnutie daného účelu spracovania.

V nariadení je určený prevádzkovateľ, gestor, zodpovedná osoba prevádzkovateľa, charakterizovaný je útvar ako organizačná zložka, v ktorej sa spracúvajú osobné údaje, zodpovedná osoba prevádzkovateľa, oprávnená osoba, dotknutá osoba, informačný systém, poskytovateľ služby informačného systému. Oprávnená osoba v tomto prípade je zamestnanec, ktorý spracúva osobné údaje vo svojej pôsobnosti na základe pokynov vedúceho útvaru. Nie je totožná s oprávnenou osobou – teda žiadateľom, alebo osobou blízkou, ak dotknutá osoba nežije, ktorá chce nahliadať do osobného spisu alebo registratúrneho záznamu v podmienkach sprístupňovania dokumentácie vo Vojenskom archíve – centrálnej registratúre Trnava. Dotknutá osoba je každý zamestnanec alebo iná osoba, o ktorej sa spracúvajú osobné údaje.

Nariadenie stanovuje podmienky spracúvania, poskytovania, sprístupňovania a zverejňovania osobných údajov. Stanovuje podmienky pri spracúvaní osobitnej kategórie osobných údajov, identifikátora, ďalších osobitných kategórií osobných údajov a výnimky podľa § 9 zákona.

VÝKLAD ZÁKONA

Všeobecnejšie, možno povedať, že hlavnou tézou zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov (zák. č. 363/2005 Z. z.) je ochrana osobných údajov výlučne fyzických osôb. Zákon ustanovuje zásady spracúvania osobných údajov, zodpovednosť za bezpečnosť ich spracúvania, podmienky cezhraničného toku osobných údajov, registráciu a evidenciu informačných systémov, ochranu práv dotknutých osôb, zriadenie, postavenie a pôsobnosť Úradu na ochranu osobných údajov. Zákon sa v podstate týka všetkých, ktorí prichádzajú do kontaktu s osobnými údajmi. Ide o orgány štátnej správy, orgány územnej samo-

správy, iné orgány verejnej moci a ostatné fyzické a právnické osoby, ktoré spracúvajú osobné údaje alebo poskytujú osobné údaje na spracúvanie. Niektoré ustanovenia tohto zákona sa nevzťahujú na spracúvanie osobných údajov nevyhnutných na zabezpečenie verejného záujmu, ak prevádzkovateľ plní povinnosti výslovne ustanovené osobitným zákonom určené na zaistenie: bezpečnosti Slovenskej republiky, obrany Slovenskej republiky, verejného poriadku a bezpečnosti, predchádzania a odhaľovania trestnej činnosti, zisťovania páchatelov, atď.

SPRÍSTUPŇOVANIE DOKUMENTÁCIE

Vojenský archív – centrálnej registratúra Trnava pri sprístupňovaní dokumentácie dodržiava ustanovenia zákona 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zák. č. 503/2007 Z. z.) a taktiež ustanovenia zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov. Predovšetkým treba vysvetliť, čo je to sprístupňovanie dokumentácie. V zmysle zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach sprístupňovaním dokumentácie rozumieme vyhotovenie odpisu, výpisu, potvrdenia, kópie a štúdium dokumentácie. Osobné spisy alebo registratúrne záznamy, môžu byť sprístupnené iba oprávneným fyzickým osobám alebo právnickým osobám. Prístup k osobným údajom obsiahnutým v archívnych dokumentoch, resp. registratúrnych záznamoch nemožno obmedziť oprávneným právnickým osobám, ktoré vykonávajú činnosť podľa osobitných predpisov, napr. orgánom činným v trestnom konaní, policajnému zboru atď.

VYHLADANIE SPISU

Predovšetkým, občan musí vypísať žiadosť, v ktorej uvedie meno, priezvisko, dátum narodenia, miesto narodenia a ďalšie údaje, ktoré pomôžu pri vyhľadaní jeho spisu. Vo Vojenskom archíve – centrálnej registratúre sú uložené osobné spisy podľa ročníkov narodenia a v abecednom poradí. Nie je možné vyhľadať osobný spis bez dátumu narodenia. Fyzická osoba, o ktorej osobné údaje ide, môže poveriť ďalšiu osobu na nahliadnutie do dokumentácie. V zmysle zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov a zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach bude tento spis predložený inej osobe po predložení písomného súhlasu s osvedčeným podpisom fyzickej osoby, o ktorej osobné údaje ide, alebo jej zákonného zástupcu, alebo osoby blízkej, ak táto fyzická osoba už nežije. Osoba blízka, ak dotknutá osoba nežije, môže vydať súhlas podľa ustanovenia zákona, ale musí doložiť úradne overené doklady, osvedčujúce jej príbuzenský pomer. Dôkaz o súhlase poskytuje najmä údaj o tom, kto súhlas poskytol, komu sa tento súhlas dáva, na aký účel, zoznam alebo rozsah osobných údajov, dobu platnosti súhlasu a podmienky jeho odvolania.

BÁDATELSKÉ ÚČELY

V prípade štúdia dokumentácie na tieto účely,

povolenie na štúdium vydáva riaditeľ Bezpečnostného úradu Ministerstva obrany Slovenskej republiky, kde stanoví podmienky, za ktorých je možné sprístupniť dokumentáciu. Štúdium sa musí realizovať v zmysle zákona o ochrane osobných údajov a zákona o archívoch a registratúrach. V praxi to znamená nasledujúce: žiadateľ predloží napr. zmluvu s vydavateľstvom, potvrdenie o spracúvaní diplomovej práce alebo inej práce na určitú tému. Musí byť stanovený účel, na ktorý chce nahliadnuť do dokumentácie. Pochopiteľne, že nebudú poskytnuté údaje, ktoré zákon nepovoľuje poskytnúť. Pri štúdiu mu bude poskytnutý iba priebeh vojenskej služby a bojovej činnosti účastníkov protifašistického odboja. To sa týka aj inštitúcií, ktoré spracúvajú publikácie o významných osobnostiach kultúrneho a spoločenského života, napr. Matica slovenská, obecné úrady, Slovenský letecký zväz gen. M. R. Štefánika atď.

PRÁVNE VEDOMIE

Ročne vydávame niekoľko tisíc potvrdení na základe oprávnených požiadaviek občanov Slovenskej republiky, Českej republiky a v podstate do celého sveta. Bohužiaľ, musím konštatovať, že občania Slovenskej republiky majú nedostatočné právne vedomie. Pri zisťovaní oprávnenosti požiadavky osoby blízkej, ak dotknutá osoba nežije, žiadame, aby pozostala manželka predložila overenú kópiu úmrtného listu a sobášneho listu. Bez týchto dokumentov pracovníci archívu nemôžu posúdiť, či osoba, ktorá žiada nejaké potvrdenie alebo výpis na inú osobu, je naozaj oprávnená osoba. I napriek tomu, že žiadatelia v mnohých prípadoch tieto dokumenty nezašlú, vyslovujú nespokojnosť s tým, že sme im nevydali to, čo od nás žiadali. Niektorí občania si, žiaľ, pomylili demokraciu s nedodržiavaním zákonov. Napríklad u občanov SR sme museli v tomto roku pri 6,2% žiadostiach vyžiadať potvrdenie o oprávnenosti žiadateľa. U občanov ČR to bolo 1,2% a u občanov ďalších krajín 1,4%. Tu ide o občanov, ktorí emigrovali z bývalej ČSSR. Právne vedomie občanov žijúcich v zahraničí sa javí na základe skúsenosti na vyššej úrovni a pri dožadovaní potrebných dokladov nie je s nimi žiadny problém.

Ing. Daniela NEMČEKOVÁ

zástupkyňa riaditeľa Vojenského archívu
centrálnej registratúry v Trnave
Ilustračné foto rtn. Peter HAŠTA

Cíti sa naša verejnosť bezpečná ?

Do spektra otázok, ktoré pravidelne sledujeme vo výskumoch verejnej mienky, sa zaraďujú aj otázky zisťujúce či verejnosť na Slovensku sa cíti ohrozená, ako vníma vnútornú a najmä vonkajšiu bezpečnosť štátu a čo považuje za najväčšiu bezpečnostnú hrozbu pre Slovensko.

Z našich sociologických výskumov vyplýva, že problematika bezpečnosti a obrany štátu nepatrí k otázkam, ktoré by boli osobitne v centre záujmu slovenskej verejnosti, sú to otázky, ktoré sú skôr okrajovou ako ťažiskovou záležitosťou v spektre problémov, ktoré verejnosť zaujíma, faží. V septembri 2009 uskutočnila z podnetu Komunikačného odboru KaMO výskum verejnej mienky agentúra ASA, z ktorého výsledkov vyplýva, že o problematiku bezpečnosti sa veľmi zaujíma len 9 % a skôr sa zaujíma, ako nezaujíma 30% opýtaných. Tento fakt svedčí o tom, že len 40% obyvateľov vyjadrilo záujem o problematiku bezpečnosti a obrany štátu. Väčšinu obyvateľov, zhruba 60%, tvoria tí, ktorí sa o problematiku obrany a bezpečnosti nezaujímajú.

O otázky bezpečnosti a obrany Slovenska sa zaujímajú najmä predstavitelia staršej mužskej generácie, záujem o tieto otázky rastie s úrovňou vzdelania. Naše výskumy ukazujú, že, tí ktorí sa viac zaujímajú o tieto otázky a logicky majú aj viac informácií o otázkach obrany a bezpečnosti štátu, majú aj väčší osobný pocit bezpečnosti. Pri hlbšom pohľade do získanej databázy zistíme, že skupina, ktorá deklarovala záujem o problematiku bezpečnosti, považuje Slovensko za bezpečnejšiu krajinu, a to, ako z hľadiska vnútornej, tak aj vonkajšej bezpečnosti.

Z tohto, septembrového, sociologického výskumu vyplýva, že napriek nižšiemu záujmu verejnosti o problematiku bezpečnosti a faktu, že verejnosť na Slovensku sa cíti pomerne bezpečná, resp. si nemyslí, že je Slovensko v súčasnosti osobitne vojensky ohrozené, až 78% dospeléj populácie SR sa prikláňa k názoru, že je dôležité zabezpečovať obranyschopnosť Slovenska.

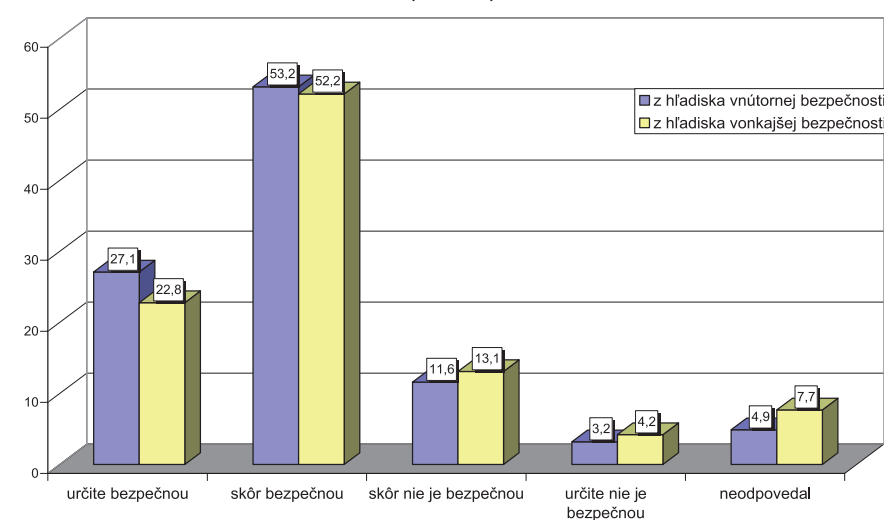
Posledné výskumy verejnej mienky však ukazujú, že obyvatelia Slovenska začínajú byť citlivejší aj na otázku bezpečnosti, bezpečnostných rizík pre Slovensko. Domnievame sa, že v poslednom období došlo k určitému posunu oproti stavu pred niekoľkými rokmi, v názore, či je Slovensko viac ohrozené z pohľadu vonkajšej alebo vnútornej nebezpečnosti.

V septembri 2009 považovala slovenská verejnosť Slovensko viac bezpečné z hľadiska vnútornej ako z pohľadu vonkajšej bezpečnosti. Podiel tých, ktorí považujú Slovensko za bezpečnú krajinu z pohľadu vonkajšej bezpečnosti, je o päť percentuálnych bodov

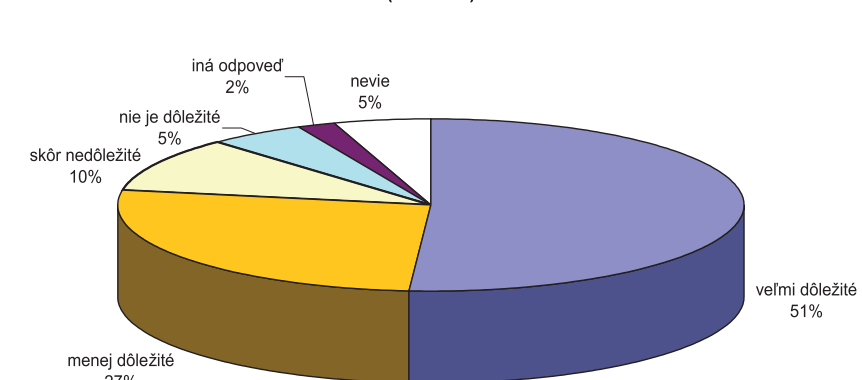
menší (75%) ako podiel tých, ktorí sa priklonili k názoru, že Slovensko je bezpečnou krajinou z hľadiska vnútornej bezpečnosti.

Na ďalšiu otázku, či v blízkej budúcnosti by mohla byť ohrozená bezpečnosť Slovenska, odpovedalo kladne 27% opýtaných. Tí, ktorí sa domnievajú, že národnú bezpečnosť niečo (niekto) ohrozuje, mali možnosť v otvorenej otázke uviesť vlastný názor na zdroj ohrozenia. Z nich najviac (zhruba jedna tretina) vidí možnosť ohrozenia bezpečnosti Slovenska zo strany maďarského extrémizmu, obáva sa pokusov o revíziu hraníc. Na druhom mieste sú obavy z útoku teroristov (z teroristického útoku či sabotáže). Tretím možným ohrozením bezpečnosti Slovenska, z pohľadu verejnosti, sú prejavy nacionalizmu a extrémizmu na Slovensku.

Je Slovensko bezpečnou krajinou?
(n = 1112)

Je dôležité zabezpečovať obranyschopnosť SR?
(n = 1112)

[PRIESKUM]

Vianoce 2009

Sú udalosti, ktoré sa do dejín zapísali zlatými písmenami. Ľudstvo ani po rokoch na ne nezabúda a vždy sa k nim nanovo vracia. Odkaz týchto udalostí je taký veľký, že jednoducho nemožno na ne zabudnúť. A predsa je jedna udalosť, ktorá vyniká nad všetky, ktoré dejiny zaznamenali. Tou je Kristovo narodenie v Betleheme. O tejto udalosti je málo povedať, že sa len zapísala do kníh zlatými písmenami. Na vianočnú udalosť nemožno zabudnúť, lebo tá žije v ľudoch.

Aj dnešné Vianoce upriamujú náš duchovný zrak na tie prvé Vianoce v Betleheme. Chcú nám znova pripomenúť, že vidieť narodeného Krista v betlehemských jaslách znamená všimnúť si práve tých najmenších. Nielen vekom, ako to bolo v betlehemskej maštali, ale všimnúť si najmenších v ich núdzi a v ich potrebách. Často sú to ľudia, ktorí stoja vedľa nás v našom spoločenstve, na spoločnom pracovisku, v našej podriadenosti. To, ako sa správame k týmto „najmenším“, je obrazom nášho správania k Ježišovi, a to je aj vizitkou nášho kresťanstva. Túto službu od nás kresťanov požaduje sám Kristus, keď hovorí: „Čokoľvek ste urobili týmto najmenším, mne ste urobili.“

Vianoce sú predovšetkým sviatky, ktoré nám každoročne pripomínajú, že sám Boh v osobe Pána Ježiša Krista vstúpil do historických dejín ľudstva, keď sa narodil v meste Betlehem. Vianočné posolstvo nám zvestuje, že nebo sa sklonilo k zemi a naplnilo celú zem, keď anjeli ohlasovali narodenie Pána nad betlehetskými polami: „Sláva na výsostiah Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“ Toto posolstvo je adresované ľuďom dobrej vôle. Dobrá vôľa je to, čo aj nám často chýba. Bez dobrej vôle sa nedokážeme spojiť v záujme blaha pre všetkých a naplniť odkaz Vianoc. Čím viac ľudí dobrej vôle bude medzi nami, tým skôr sa odrazíme od dna a vy kročíme na cestu pokoja, porozumenia, úcty a pochopenia. Táto zmena nie je možná bez toho, aby sa Ježiš Kristus narodil v našich srdciach a v nich aj prebýval. Historický Kristus prišiel z nebeského domova do nášho sveta ako do cudziny, v ktorej bol ohrozovaný od narodenia. V našom srdci by mal narodený Kristus nájsť domov, nie cudzinu, aby mohol tam prebývať. Vo svojich srdciach Mu máme pripraviť kolísku a v našich domácnostiach trvalé bydlisko, aby nebol vykázaný von do studenej maštalky. On svojím príchodom nás uistuje o tom, že rozumie našim trápeniam, chápe nás, cíti s nami a chce s nami zdieľať náš údel. Rozhodnutie zostáva len na nás, či dovoľíme, aby sa v tieto Vianoce narodil aj v našich srdciach a mal tam stále miesto.

Želám Vám i Vaším rodinám šťastné a veselé vianočné sviatky, aby Vás vianočná radosť naplnila dokonalou láskou schopnou robiť svet i ľudí okolo Vás šťastnými a spokojnými. Radujme sa z toho, čo sme z milosti Božej v narodenom Ježišovi zadarmo dostali a tešme sa z toho, čo sme našim blízkym z lásky darovali.

plk. Ing. Mgr. Jaroslav BALOCKÝ
generálny duchovný Ústredia EPS OS a OZ SR

Vianoce v Afganistane

Hlavný tábor sme mali na vojenskej základni v Kandaháre, kde nás v tom predvianočnom čase bolo asi stodvadsať slovenských vojakov. Ale okrem toho boli ďalší príslušníci našich ozbrojených síl už aj na základni v Tarin Kowte, kde plnili strážnu službu v prospech holandského tábora.

Na Štedrý deň 24. decembra minulého roku som mal preto svätú omšu predpoludním v tomto tábore. Nebola to síce pravá polnočná vianočná omša, ale kto chcel, tak mal možnosť aj takto sláviť Božie narodenie. Potom popoludní som sa holandským vrtuľníkom presunul na základňu do Kandaháru. Tam sme mali podvečer o sedemnástej hodine „našu“ polnočnú omšu. Keďže na spomínanej základni, ktorá je najväčším zariadením NATO v Afganistane, bolo viacero národností a kňazov, boli v tento deň rozdelené časy slúženia vianočných bohoslužieb už od spomínanej sedemnástej hodiny. Vianočnú omšu sme mali v spoločnej ekumenickej kaplnke, ktorá slúžila všetkým kontingentom a všetkým vierovyznaniám, počnúc moslimami a končiac katolikmi. Po vianočnej svätej omši sme sa vrátili do nášho slovenského tábora, kde už chlapci prichystali „štedrú večeru“. Nebola síce taká bohatá a presne taká, na akú sme zvyknutí zo svojich domovov na Slovensku, ale nechýbalo napríklad také tradičné vianočné jedlo, ako je kapustnica s klobáskou. Bola veľmi dobrá. Môžem povedať, že sme Vianoce v Afganistane slávili možno trochu skromnejšie, ale v rámci možnosti aké sme v tamajších podmienkach nášho slovenského kontingentu ISAF mali.

npor. Peter DZIJAĽ

štábný kaplán vrtuľníkového krídla Prešov

(v roku 2006 pôsobil ako duchovný v slovenskom kontingente v Iraku a od decembra 2008 do júna 2009 ako duchovný slovenského kontingentu ISAF v Afganistane)

Foto **Pavol VITKO**

Príbeh starnúceho generála

Ste generál vo výslužbe, terorizuje vás hysterická žiarlivá manželka, pomaly starnúca favoritka stráca trepezlivosť lebo sa nevieťe odhodlať k rozvodu, máte dve vyslovene škaredé dcéry a dobiehajú vás ďalšie hriechy minulosti. Nuž – niet vám čo závidieť. Iba ak spomienky. Nečudo, že francúzsky generál Saint-Pé sa v duchu nie raz preniesie na bojiská najmä v Afrike a miluje svoje poručické časy. Veliť bolo jednoduchšie, ako žiť. A tak diktuje svoje pamäti a zároveň sa snaží riešiť problémy, ktoré mu ako „bežnému civilistovi“ prerastajú cez hlavu. Hru Tanec toreadorov napísal francúzsky dramatik Jean Anouilh v roku 1952. Zaznamenal s ňou medzinárodný úspech a bola tiež sfilmovaná. V bratislavskom Slovenskom národnom divadle sa do postavy generála skvele vžil Marián Geišberg. Do kože generálky, jeho ženy, sa obliekla výborná Kamila Magálová.

Z miesta po boku vojnového vyslúžilca ju chce vytláčiť Zuzana Fialová. A kto sa vyklúbe z Gastona, generálovho asistenta v podaní Ľuba Kostelného? Nuž, treba sa ísť pozrieť. Mimochodom, hra je vhodná nielen pre generálov...

Pavol VITKO
Foto **SND - cb**

Obrana 12/2009

5 x odpovedz

1. Na štátnej zástave ktorého štátu je céder?

- a) Libya
- b) Libanon
- c) Pakistan

2. Aký námet je zobrazený na rubovej strane našej bývalej jednokorunovej mince?

- a) soška Madony
- b) hrad Devín
- c) sediaca Venuša

3. Pojem aristarch znamená:

- a) presný glosátor
- b) pedant
- c) prísny kritik

4. Euklidove vety sa týkajú:

- a) pravouhlého trojuholníka
- b) priestoru
- c) vesmíru

5. Slovo gombík pochádza:

- a) zo slovenčiny
- b) z maďarčiny
- c) z nemčiny

Správne odpovede: 1b), 2a), 3c), 4a), 5b).

Hral Titovi, diriguje Slovákov

Kapitán vo výslužbe Janko Zorjan dirigoval začiatkom novembra 2009 v novosadskom slovenskom Spolku Šafárik slovenský spevácky zbor. Oslavy venované prvému slovenskému evanjelickému biskupovi Adamovi Verešovi dopadli skvele. Predstavitelia dolnozemskej krajanov verejne ďakujú bývalému hudobníkovi Juhoslovenskej ľudovej armády za to, že v rámci svojich cirkevných aj svetských dirigentských aktivít dokázal zjednotiť dolnozemskej Slovákov sústredených okolo Evanjelickej cirkvi a. v., Matice Slovenskej aj Spolku Šafárik.

„Ako malý chlapec som vyrastal v slovenskej rodine v dedine Bingula vo vojvodinskom Srijeme. Túžil som po harmonike, no rodičia si ju nemohli dovoliť. Vyhrával som aspoň na pišťale. V roku 1961 ma prijali na Strednú vojenskú hudobnú školu vo Vukovare a odvtedy je muzika naplno mojim životom,“ povie muž, ktorý najdlhšie pôsobil v Reprezentačnom hudobnom orchestri vojenského námorníctva v Pule. Práve toto teleso najviac využíval pri príležitosti štátnych návštev a iných významných príležitostí protokol niekdajšieho juhoslovenského

prezidenta Josipa Broza Tita. A nielen to. „Ako hráč na tubu a harmoniku som bol zároveň vedúci 10-členného salónneho estrádneho orchestra, takže sme hrali aj na recepciách – a podľa želania pána maršala často aj po nich...“, spomenie hudobník, ktorého korene siahajú niekde k Trenčínu.

Kapitán v. v. Janko Zorjan na vlastné oči videl v 60. a 70. rokoch stovky významných ľudí vtedajšieho sveta. Jeho prezident mu dôveroval a oslovoval ho menom. A on ho doteraz obdivuje. Vie, že vo svete má J. B. Tito aj prívrastky napríklad autoritársky vládca a ani doma ho možno všetci nemilujú, no on je stále na jeho strane. „Ja viem, ako slovenskí vojaci veľmi pomáhali a pomáhajú v krajinách, ktoré boli kedyś súčasťou našej Juhoslávie. No dokedy ju riadil náš maršal Tito, pomáhali sme iným my a žilo sa nám na tie časy naozaj dobre,“ s nostalgiou konštatuje dôstojník, ktorý je od roku 1993 vo výslužbe a ktorý je dnes lídrom slovenského zborového spevu Slovákov vo Vojvodine.

Text a foto **Pavol VITKO**

ZASMEJME SA ...

- Jožko, čo si kúpil babyčke pod stromček?
- Futbalovú loptu.
- Futbalovú loptu? – Veď babyčka nehrá futbal.
- Práve preto. Ona mi kúpila knižky.

- Dnes urob zbierku už pred omšou, - prikazuje farár kostolníkovi.
- Prečo?
- Budem mať kázeň o šporovlivosti.

Mara sa spovedá farárovi:

- Včera ma zviedol susedovie Jano...
- A to si sa ani nebránila? – pýta sa farár.
- A načo, pán farár, keď sa z toho môžem vyspovedať?

Jano je na spovedi: - A ešte jedno ma trápi, otče, - vraví. – Tá moja svokra, to je taká ženská... Vážne premýšľam, že kvôli nej poruším desatoro!
- Ale, synu, spamätaj sa, smilniť je veľký hriech.
- Otče, ale ja som myslel nezabiješ...

[SERVIS]

Vážení priatelia,
máte doma rôzne textový, obrazový alebo
zvukový záznam s vojenskou tematikou?

Vlastníte vojenské uniformy, historické zbrane,
výstroj, zástavy, medaily a vyznamenania alebo
iné militárie?

Neváhajte a sprístupnite ich budúcim generáciám
darovaním do Vojenského historického archívu
a Vojenského historického múzea.

Takto aj vy môžete prispieť k uchovaniu
hmotných pamiatok našej vojenskej histórie, ako
aj k objasneniu bielych miest našej vojenskej
histórie.

Adresy našich pracovísk:

Vojenské historické múzeum
Zapozícia: Píšť (army)
P.O. BOX A-1
021 01 Píšť (army)
tel. 091/719304
vhm.pistany@vha.sk

Vojenský historický archív
Krajná 27
021 04 Bratčislav
tel. 02/48207120
vha@vha.sk

Vojenské historické múzeum
Zapozícia: Svätý Mikuláš
Banský Javor 14
081 01 Svätý Mikuláš
tel. 094/7921917
vhm.svety@vha.sk

Dánske príslovie	znova hovor to isté	2	druh kozorožca	MOL Českej republiky	Autor: Vojtech Kúkol	4	rozpad tkaniva, gangréna	preš	otravné látky (skr.)	ruské mužské meno (Vladimír)	Pomôcky: aar, sar, oak, tar, knot, Dras	rýchlo som postupovala (expr.)	meno malára Sokola	zváraním pripevňuje
cudzia predpona (videnie)					prihovor sa niekomu, privrav sa						Hnutie kresťanských pedagógov			
gumipuška					zahnivalo mesto v Indii						ponáraj (kníž.) issue (skr.)			
orol po nemecky (bás.)				v dnešný deň jednotka rych. lode					nalievali kanón					
skratka kusa			toč oslovoval zámenom oni					epilóg okolo (bás.)						
unaviť							3 mužské meno (29. 6.)							
maďarské mužské meno (Ján)						meno Apolónie tropická rastlina					rieka vo Francúzsku Matica slovenská			
Pomôcky: koka, as, Ora	Oskár (dom.)	kód Talianska predchodca Dukly			strata na hmot- nosti tovaru než					meno Moniky hranica (lek.)				
dub, po anglicky				kujný nerast chem. zn. rádia				vezmi si	česká číslov- ka ryľovať, po maďarsky				osobné zámeno	lebo (bás.)
1											severské zvíra s parohami			
pomýlila sa, sklamala sa											české slovo súhlasu			

Skoro stratené Vianoce

Na prvé vojenské Vianoce roku 1979 vo vojenskom útvere Brod tak ľahko nezabudnem. Najskôr sme v lese odpili borovicu, po ceste na útvar sme sa ešte zastavili v susednej dedinke Jeruzalem. V tamojšom obchode so zmiešaným tovarom síce pani Tloučková pomaranče nemala, ale dobré pivo jej nikdy nechýbalo. Kúpili sme piva, koľko sa zmestilo do dvoch poľných a navrch ešte dve fľašky borovičky. Borovicu sme postavili do kúta politicko-výchovnej izby. Niektorí rebeli na rote tvrdili, že ide o čisté rúhanie. Priznám sa, že mi bolo celkom jedno, či sa Ježiško dnes večer narodí v chudobných jaskyňkách alebo v kúte politicko-výchovnej izby roty. Oveľa dôležitejší bol „bohovský“ pokoj, pripravovaný rezeň ako „dekel“ na toalete, zemiakový šalát a možno aj kubánsky pomaranč... Popoludní prišiel s neočakávaným návrhom podporučík Gajdoš. Kto chce ísť na vychádzku do zasneženého lesa, má jedinečnú možnosť. Samozrejme, so zástavkou v jeruzalemskom obchode so zmiešaným tovarom. Prihlásilo sa nás asi dvadsať. Padal sneh, všade ho bolo neúrekom, z komínov domčekov sa dymilo, z dvorov sa ozýval brechot psov. Zima ako od Josefa Ladu...

Približne dve hodiny sme putovali zasneženým krajom. Výdatne sme popíjali zo zásob jeruzalemského obchodu a tešili sa na prvé vojenské Vianoce. Podporučík Gajdoš bol prvý, ktorý zistil, že sme sa stratili.

Vyslať prieskumníkov znamenalo poslať ich na smrť, usúdil Gajdoš, ktorý aj prvý vytriezvel. Na jeho pokyn sme sa chytili za ruky a vytvorili rojnicu. Po dvoch hodinách blúdenia, keď si už dobrí ľudia sadali za štedrovečerné stoly, sme dorazili do malej dedinky. Neskôr vysvitlo, že sme v Jeruzaleme, s ktorým sme mali vždy veľmi priateľské vzťahy. „Pantáta“ Tlouček vstal od sviatočného stola, naložil nás na vlečku za svojim traktorom a odviezol bezpečne na útvar. Od tých Vianoc sme z vďaky k pánovi Tloučkovi chodili na pivo len k pani Tloučkovej do Jeruzalema.

Jožo T. SCHÖN

V Česku využívajú RQ-11B Raven

Česká armáda kúpila do výzbroje dva systémy ľahkého bezpilotného prostriedku vzdušného prieskumu RQ-11B Raven za 20 miliónov Kč (cca 796 178 eur). Jeden systém sa skladá z troch lietadiel a zodpovedajúceho technického zabezpečenia. Bepilotné prostriedky z dielne kalifornskej spoločnosti Aerovironment patria do kategórie mini UAV (Unmanned Aerial Vehicle), okrem amerických jednotiek v Iraku a Afganistane ich napríklad využívajú aj dánske, holandské či španielske ozbrojené sily. Nové bezpilotné prostriedky dostali do výzbroje v novembri príslušníci 102. prieskumného práporu z Prostějova.

Taktický bezpilotný prostriedok v službách amerických jednotiek už v Iraku (na snímke) a v Afganistane nalietať viac ako 150 tisíc hodín. Lietadlá s kevlarovým plášťom majú autonómne alebo manuálne ovládanie. Citlivé optické prístroje prenášajú obraz v reálnom čase počas dňa aj v noci.

RQ-11B poháňa veľmi tichý elektromotor, má zabudovanú GPS navigáciu a je vybavený laserovým značkovačom, ktorý umožňuje navádzať lietadlá na ciele, ktoré je potrebné zničiť. Pri strate spojenia sa Raven automaticky vracia na štartovací bod alebo na miesto, kde bol naposledy silný signál či na konkrétne vopred naprogramované miesto. Medzi hlavné výhody Ravana patrí spôsob jeho štartu, stačí jednoduché vyhodenie z ruky.

Prostriedok má rozpätie krídla 1,3 metra a dĺžku 0,9 metra. Váži celkovo 1,9 kg. Pri manuálnom ovládaní sa riadi joystickom. RQ-11B pracuje v operačnej výške 10 až 200 metrov. Taktický dolet predstavuje 10 a viac kilometrov pri vytrvalosti letu v trvaní 80 minút. Raven dokáže lietať rýchlosťou 45 až 95 km/h. Jeho obsluhu tvoria dve osoby.

(rak)
Foto Aerovironment

Plná poľná

Oblúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Priebežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Biháry a Bernard Roštecký.

(r)

Armádný magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete.

Vážení čitateľa a priaznivci mesačníka OBRANA,

dovoľte, aby sa Vám naša redakcia poďakovala za Vašu priazeň. Ďakujeme Vám za tipy na články, za reakcie, za pochvaly či upozornenia na tlačiarenských škriatkoch. Za žičlivosť. Ceníme si Váš záujem, rovnako, ako si vážime dôveru našich nadriadených. Samozrejme, ďakujeme kolegom z 5. kartoreprodukčnej základne Nemšová za ich profesionálnu a skutočne kolegiálnu spoluprácu pri tvorbe grafiky a realizácii tlače. Vážime si prácu podacích staníc zabezpečujúcich distribúciu. Stáli spolupracovníci redakcie či občasní dopisovatelia – vďaka aj Vám.

Pekné Vianoce a dovidenia v novom roku.

Vaša redakcia